

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΔ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 16

ΥΠΕΡΧΡΟΝΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

(Έξ άφορμής τής 1200ετηρίδος αύτης)

Γ'

Ἡ πεμπτουσία τής τιμητικῆς προβολῆς καὶ προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἔχει τὰ σπουδαιότερα θεμέλιά της στὴν Χριστιανικὴ Ἀνθρωπολογία καὶ πρὸ πάντων στὴν Ὁρθόδοξη Χριστολογία. Κατὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, ἡ χρῆσις τῶν ἱερῶν εἰκόνων δικαιολογεῖται, διότι «αὐτὸς ὁ Θεὸς πρῶτος ἐγέννησε τὸν μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον Αὐτοῦ, εἰκόνα αὐτοῦ²⁵ ζῶσαν, φυσικὴν, ἀπαράλλακτον χαρακτῆρα τῆς αὐτοῦ ἀϊδιότητος· ἐποίησέ τε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν (Γεν. α', 26)»²⁶. Ἐὰν αὐτὰ τὰ καθαρῶς ὕλικὰ ὄντα καὶ στοιχεῖα εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιοῦνται στὸν θεολογικὸ λόγο καὶ στὴ λατρεία πρὸς αἰσθητοποίησι καὶ συμβολισμό μερικῶν πτυχῶν τῆς θείας πραγματικότητος καὶ τῶν θείων ἐνεργειῶν, ὅπως εἶδαμε προηγουμένως, πολὺ περισσότερο εἶναι δυνατόν νὰ ἐπισημαίνωνται οἱ πτυχές καὶ ἐνέργειες αὐτὲς μὲ τὴν ἐξ-εικόνισι εἰδολογικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν τῆς αἰσθητῆς σωματικῆς μορφῆς τοῦ

ἀνθρώπου, ὅσον καὶ τῆς — ἐξ ἴσου αἰσθητῆς — ἐπιγείας ἀνθρωπίνης μορφῆς τοῦ Θεο-ἀνθρώπου. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι ἡ κορυφωσις τῆς ὕλικῆς κτίσεως, ἐφ' ὅσον ἀγιάσθηκε μὲ τὴν θεία Ἐνσάρκωσι καὶ ἐφ' ὅσον τὸ σῶμα κάθε ἀνθρώπου καλεῖται νὰ γίνῃ «ναὸς Θεοῦ ζῶντος» (Β' Κορ. στ', 16), «ναὸς ἀγίου Πνεύματος» (Α' Κορ. στ', 19), νὰ φανερώσῃ «τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. δ', 10) καὶ νὰ ἀποκτήσῃ αἰωνία δόξα: «Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν» (Α' Κορ. ιε', 53). Ἐπομένως κατ' ἐξοχὴν γιὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἐξηγιασμένου ἀνθρωπίνου σώματος ἰσχύει τὸ ὅτι «δυνάμεθα ποιεῖν εἰκόνας πάντων τῶν σχημάτων, ὧν εἶδομεν· νοοῦμεν δὲ ταῦτα καθὼς ὠράθη»²⁷. Τοῦτο συμβαίνει, διότι «αἰσθητοὶ ὄντες ἄλλως πως πρὸς τὰ νοητὰ οὐκ ἀνατεινόμεθα, εἰ μὴ δι' αἰσθητῶν συμβόλων» καὶ «διὰ εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως»²⁸. «Σχηματίζοντες καὶ εἰκονίζοντες» «τύπους καὶ σχήματα καὶ εἰκόνας» βλέπομεν ἄορατα «ἐν ἄλλῳ ὀράσει νοῶς»²⁹ καὶ ἀναγόμεθα «εἰς τὴν θεωρίαν τῶν πρωτοτύπων»³⁰.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ διαδικασία ἰσχύει

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 596 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

25. Πρβλ. Κολ. α', 15. Β' Κορ. δ', 4. Γιὰ τὴν πατερικὴ ἐρμηνεία τῶν χωρίων αὐτῶν βλ. Βασ. Ν. Γιαννοπούλου, Αἱ χριστολογικαὶ ἀντιλήψεις τῶν Εἰκονομάχων — Ἐνασίσιμος ἐπὶ διδασκαλίᾳ διατριβή, Ἀθήναι 1975, σ. 130 ἐξ.

26. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος Γ' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἀγίας εἰκόνας, Migne E.Π. 94, 1354 ἐξ.

27. Ἐνθ' ἀνωτ., 1344.

28. Mansi 13,482.

29. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἀνωτ., 1345.

30. Mansi, 12,1066.

καὶ γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, ὁ Ὅποιος «ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὐρεθείς ὡς ἄνθρωπος ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν» (Φιλιπ. β', 7-8) καὶ «ῥάφθη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»³¹. Γι' αὐτὸ «ἡ σὰρξ, ἣν περιελάβετο ὁ Χριστὸς ἐκ τῆς ἀχράντου μητρὸς αὐτοῦ περιγράφεται, καθὼς ὠράθη ἐπὶ τῆς γῆς»³². Ὡς θὰ προσέθετεν Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, ἐπάνω στὴ γῆ «ὁ ἀκατάληπτος, ἐν παρθενικῇ νηδύϊ συνελήφθη· καὶ ὁ ἄποσος, τρίπηχυσ ἐγένετο· καὶ ὁ ἄποιος, ποιότητι μεμόρφωται· καὶ ὁ ἔξω θέσεως, ἴσταται καὶ ἀθηται καὶ ἀνεκέλιται καί... ἐν φάτνη τέθειται· καὶ ὁ ἀνώτερος χρόνου, δωδεκαετῆς κατὰ προκοπὴν ἡλικίας γίνεται· καὶ ὁ ἀσχημάτιστος ἐν σχήματι ἀνθρώπου εὐρέθη· καὶ ὁ ἀσώματος, ἐν σώματι γεγονώς»³³. Αὐτὰ ἐξηγοῦν διατὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς προτρέπει: «Ἐν πίναξί χάραττέ τε καὶ ἀνατίθει πρὸς θεωρίαν τὸν ὁραθῆναι καταδεξάμενον, χάραττε τούτου τὴν ἀφατον συγκατάβασι, τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν, τὴν ἐν Ἰορδάνῃ βάπτισιν, τὴν ἐν Θαβὼρ μεταμόρφωσιν, τὰ θαύματα, τὰ τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως καὶ ἐνεργείας σύμβολα, δι' ἐνεργείας σαρκὸς ἀποτελούμενα, τὰ Πάθη, τοῦ Σωτῆρος τὴν σωτήριον Ταφήν, τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνοδὸν· πάντα γράφε καὶ λόγῳ καὶ χρώμασιν, ἐν τε βίβλοις καὶ πίναξιν»³⁴. Ὡστε, ὅπως τονίσθηκε στὴν Ζ' Οἰκουμένηκῆ Σύνοδο, «τὴν τοῦ Σωτῆρος εἰκόνα θεωροῦντες ἢ προσκυνοῦντες, πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ καρδίας ὕμμασι Θεῷ τῷ τῶν ὅλων Δεσπότη εὐχαριστοῦμεν, τῷ καταδεξαμένῳ ἐν μορφῇ δούλου τὸν ἄνθρω-

πον λαβεῖν... καὶ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν»³⁴.

Ἡ θεμελίωσις τῆς Εἰκονογραφίας στὸ γεγονός τῆς Θείας Ἐνσαρκώσεως ἐπισημαίνεται ἀπὸ τὸν Θεόδωρο τὸν Στουδίτη μὲ τὴν παρομοίωσι τῆς σκιάς τοῦ σώματος: «Εἰ παντὶ σώματι ἀμερίστως παρέπεται ἡ οἰκεία σκιά καὶ οὐκ ἂν τις εἴποι σωφρονῶν ἄσκιον σῶμα» καὶ ὅπως βλέπομε «ἐν μὲν τῷ σώματι τὴν σκιάν ἐπομένην, ἐν δὲ τῇ σκιά τὸ σῶμα προηγούμενον», κατὰ παρόμοιον τρόπον δὲν ἡμποροῦμε νὰ θεωρήσωμε τὸν Χριστὸν «ἀνεϊκόνηστον», ἐφ' ὅσον ἔχει «σῶμα κεχαρκτηρισμένον. Ἄλλ' ἔστιν ἰδεῖν κἀνταῦθα ἐν μὲν Χριστῷ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα ὑφειστώσαν, ἐν δὲ τῇ εἰκόνι Χριστὸν ὁρώμενον ὡς πρωτότυπον»³⁵. Ὁ ἴδιος διαπρεπῆς μοναχὸς προσθέτει, ὅτι μὲ τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ («γένετο τῶν ἀμικτων μίξις καὶ τῶν ἀκράτων κρᾶσις, ἦτοι τοῦ ἀπεριγράπτου πρὸς τὸ περιγεγραμμένον· τοῦ ἀπείρου πρὸς τὸ πεπερασμένον· τοῦ ἀορίστου πρὸς τὸ διωρισμένον· τοῦ ἀσχηματίστου πρὸς τὸ εὐσχηματισμένον· ὃ καὶ παράδοξον· διὰ τοῦτο Χριστὸς εἰκονίζεται, καὶ ὁ ἀόρατος ὁράται· καὶ φυσικὸν καταδέχεται τοῦ σφετέρου σώματος, ὃ τῇ οἰκείᾳ θεότητι ὑπάρχων ἀπερίγραπτος»³⁶.

Βεβαίως ἡ θεία φύσις τοῦ Θεανθρώπου αὐτονοήτως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξεικονισθῇ, ἐφ' ὅσον «τὰ μὲν σώματα, ὡς καὶ σχήματα, καὶ περιγραφὴν σωματικὴν ἔχοντα καὶ χρῶμα εἰκότως εἰκονίζονται, ... ἡ δὲ θεία φύσις ἀπερίγραπτος ἐστὶ μόνη καὶ παντελῶς ἀνείδεος καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀκατάληπτος»³⁷. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ κατ' ἀναγωγικὸν καὶ μυσταγωγικὸν τρόπον ἐξεικονίσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑποβοη-

31. Ἐνθ' ἄνωτ., 13, 164.

32. Ἰωάννου (Ψευδο-Δαμασκηνοῦ), Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων πρὸς πάντας Χριστιανούς καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλῖνον καὶ πρὸς πάντας αἰρετικούς, Migne Ἐ.Π. 95, 320. Περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ Ἰωάννου τούτου καὶ τοῦ ἔργου του βλ. Hans-Georg Beck, Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich, München 1959, σ. 488. Hans-Joachim Schulz, Die byzantinische Liturgie, Freiburg im Breisgau 1964, σ. 93 ἔξ.

33. Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀντιρρητικὸς τρίτο κατὰ Εἰκονομάχων, Migne Ἐ.Π. 99, 396.

34. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἔνθ' ἄνωτ., 1329. Πρβλ. Mansi, 13, 92: «Ἐν ταῖς χρωματουργίαις (τῶν εἰκόνων) τὸν σεπτὸν καὶ ἅγιον χαρακτῆρα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ αἵροντος τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀναστηλούμεθα, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ Λόγου κατανοοῦντες».

34. Mansi, 13, 168.

35. Θεοδώρου Στουδίτου, ἔνθ' ἄνωτ., 429, ὅπου στὴ συνέχεια λέγονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Τὸ πρωτότυπον καὶ ἡ εἰκὼν οἷον ἐν ἀλλήλοις ἔχει τὸ εἶναι...». Στὴν εἰκόνα «τὸ ἀργέ-τυπον... ὁράται καὶ προσκυνεῖται».

36. Θεοδώρου Στουδίτου, Ἀντιρρητικὸς πρῶτος κατὰ εἰκονομάχων, Migne Ἐ.Π. 99, 332, ἔνθα προστίθεται, ὅτι ὁ «ἀπερίληπτος... σπαργάνοις ἐνεληθή», ὁ «ἀθέατος ἐθεάθη», ὁ «ἀψηλάφητος ἐψηλάφηθη», ὁ ἔχων τὸ «ἀπαθὲς ἐν τῷ πεπονηθέναι» ἐσταυρώθη, ὁ «ἀθάνατος ἐθανατώθη». Στὴ συνέχεια τονίζεται, ὅτι «εἴ τις τοίνυν οὐχ ὁμολογεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, σαρκὶ περιγραφέσθαι, κατὰ τὴν θείαν φύσιν μένοντα ἀνεπίγραπτον, αἰρετικὸς ἐστίν» (αὐτόθι, 349).

37. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἔνθ' ἄνωτ., 1344.

θεϊ τῆ σκέψι μας στὸ νὰ ἀναχθῆ στὸ Χριστο-
λογικὸ δόγμα τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν
δύο φύσεων στὸν Θεάνθρωπο³⁸. Ἐπιγραμμα-
τικῶς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς συναρτᾷ τὸ
δόγμα αὐτὸ πρὸς τὴν Εἰκονογραφία, ὅταν το-
νίζει: «Οὐ γὰρ θεότης ἢ φύσις γέγονε τῆς
σαρκός, ἀλλ' ὡσπερ ὁ Λόγος σὰρξ ἀτρέπτως
ἐγένετο, μείνας ὅπερ προῆν, οὕτω καὶ ἡ σὰρξ
Λόγος γέγονεν, οὐκ ἀπολέσασα τοῦθ' ὅπερ
ἐστί, ταυτιζομένη δὲ μᾶλλον πρὸς τὸν Λόγον
καθ' ὑπόστασιν. Διὸ θαρρῶν εἰκονίζω Θεὸν
τὸν ἀόρατον, δι' ἡμᾶς γενόμενον ἐν μεθέξει
σαρκός τε καὶ αἵματος. Οὐ τὴν ἀόρα-
τον εἰκονίζω θεότητα, ἀλλ' εἰ-
κονίζω Θεοῦ τὴν ὄραθεῖσαν
σάρκα»³⁹.

Παρομοία ἀναφορὰ στὸ Χριστολογικὸ
δόγμα ἔγινεν ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν διάρ-
κεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συ-
νόδου. Ἔτσι λ.χ. τονίσθηκε, ὅτι τοῦ Χριστοῦ
«ἢ εἰκὼν καὶ τὸ ἐκτύπωμα οὐ τῆς θεότητος
τῆς ἀδιασπάστως ἐνωθείσης τῇ ἀχράντῳ αὐ-
τοῦ σαρκὶ φέρει τὸν χαρακτῆρα... ἀλλὰ τῆς
ἀνθρωπότητος αὐτοῦ χρωματουργοῦντες τὴν
εἰκόνα προσκυνοῦμεν..., τὴν εἰκόνα
τουτέστι τοῦ ὄραθέντος τοῖς
ἀνθρώποις προσώπου, οὐ κε-
χωρισμένου τῆς ἀοράτου αὐ-
τοῦ θεότητος»⁴⁰. Γι' αὐτὸ «ἢ Καθο-
λικὴ Ἐκκλησία, εἰ καὶ ἀναζωγραφεῖ τὸν
Χριστὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, ἀλλ' οὐ δι-
αιρεῖ τὴν αὐτὴν ἐκ τῆς ἐνωθεί-

σης αὐτῆ θεότητος... καὶ ὁμο-
θεον ταύτην ὁμολογεῖ»⁴¹.

Ἄλλ' ἀπὸ ἀνθρωπολογικῆ καὶ Χριστο-
λογικῆ ἀποψι, ἐὰν εἶναι δικαιολογημένη ἢ
ἐξεικόνισις καὶ τιμητικὴ προσκύνησις τῆς
ἀνθρωπίνης μορφῆς τοῦ Θεανθρώπου Σω-
τῆρος, πολὺ περισσότερο εἶναι δικαιολογη-
μένη ἢ ἐξεικόνισις ἐπιγείων γεγονότων καὶ
συμβάντων τῆς Ἱστορίας τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸ πάντων τῶν ἰ. μορ-
φῶν τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων. Ἡ ἐξει-
κόνισις αὐτῶν δὲν ἱκανοποιεῖ μόνον μίαν
ἐμφυτὴ συναισθηματικὴ τάσι, ἢ ὅποια ὀδηγεῖ
καὶ τοὺς κοσμικοὺς ζωγράφους νὰ παρουσιά-
ζουν προσφιλεῖς μορφές «καὶ πολέμων τρό-
παια καὶ νίκας» γιὰ νὰ διεγείρουν «πρὸς ἀν-
δραγαθίαν»⁴², ἀλλὰ καὶ ὀδηγεῖ στὴν ἐποπτι-
κὴ βίωσι τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χρι-
στοῦ. Στὴ βίωσι αὐτὴ συντελοῦν, λ.χ. οἱ ἰ.
εἰκόνες τῆς Θεοτόκου, τῆς Μητρὸς τοῦ Λυ-
τρωτοῦ κατὰ σάρκα⁴³ καὶ ὄλων τῶν ἱερῶν
προσώπων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθή-
κης καὶ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι
προσκυνοῦνται τιμητικῶς «ὡς ἐκλεκτοὶ φίλοι
Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κεκτημένοι παρ-
ρησίαν»⁴⁴ καὶ ὡς «κοινωνοὶ θείας φύσεως»⁴⁵.
Ἐπιβάλλεται λοιπὸν ἢ τιμητικὴ προσκύνησις
αὐτῶν, «ἐφ' οἷς ἀναπέπαιται ὁ Θεός, ὁ μόνος
ἅγιος καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, ὡς τῇ
ἁγία Θεοτόκῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.
Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ κατὰ τὸ δυνατὸν ὁμοιω-
θέντες Θεῷ, ἐκ τε τῆς ἑαυτῶν προαιρέσεως
καὶ τῆς Θεοῦ ἐνοικήσεως καὶ συνεργίας· οἵ-
τινες καὶ θεοὶ λέγονται ἀληθῶς, οὐ φύσει,
ἀλλὰ θέσει»⁴⁶.

Γιὰ τὴν τιμητικὴν προσκύνησι ὄλων τῶν

38. Κατὰ τὴν εὐσύννοπη καὶ ἐπιγραμματικὴ διατύπωσι,
τὴν ὅποια κάνει ὁ σεβαστὸς Καθηγητῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ.
Ἰωάννης Καρμίρης, «ἢ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν
Χαλκηδόνι τῷ 451» ἐδογματίσε «τὴν πίστιν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐ-
τὸν Ἰῶν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τέλειον ἐν θεό-
τητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον
ἀληθῶς, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον
ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, γεννηθέντα πρὸ αἰῶνων μὲν ἐκ
τοῦ Πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα, ἐν χρόνῳ δὲ ἐκ τῆς Παρθένου
Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἕνα Χριστὸν ἐν δύο φύσεσιν
ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως (κατὰ τῶν Εὐτυχιανῶν καὶ Ἀπολλι-
ναριστῶν), ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως (κατὰ τῶν Νεστορια-
νῶν), ἀλλ' οὐδαμῶς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ
τὴν ἕνωσιν, σφριζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἐκατέρας φύ-
σεως καὶ εἰς ἕνα πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης.
Ὡστε τὸ Χριστολογικὸν δόγμα τῆς Χαλκηδόνος εἶναι συντό-
μως: δύο φύσεις ἡνωμένα ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν ἐνὶ
προσώπῳ ἢ μιᾷ ὑποστάσει...»: Ἰωάννου Καρμίρης, Τὰ δο-
γματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς
Ἐκκλησίας, τόμ. 1, ἐν Ἀθήναις 1960, σ. 169. Πρβλ. Πανα-
γιώτου Τρεμπέλα, Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς
Ἐκκλησίας, τόμ. 2, Ἀθήναι 1959, σ. 81 ἐξ.

39. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., 1325.

40. Mansi, 12, 1143.

41. Mansi, 13, 344. Ἡ συνάρτησις Εἰκονογραφίας καὶ
Ὁρθοδόξου Χριστολογίας ἐξηγεῖ, διατὶ ἢ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύ-
νοδος, προβάλλουσα τὰς ἰ. εἰκόνας, ἐπανειλημμένως καταδι-
κάζει τὴν χριστολογικὴν κακοδοξίαν ἢ ἐκπροσώπους αὐτῶν, ποὺ
καταπολεμοῦν τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν γιὰ τὴν ἱερὰν εἰκόνα.
Ἔτσι λ.χ. καταδικάζει τοὺς Ἑβραίους, τοὺς Σαρακηνοὺς, τοὺς
εἰδωλολάτραις, τοὺς Σαμαρείτας, τοὺς Μανιχαίους, τοὺς Θεο-
πασχίτας, τὸν δυσσεβῆ Σεβήρον, τὸν Πέτρον τὸν Κναφέα, τὸν
Φιλόξενον Ἱεραπόλεως καὶ ἄλλων τὴν ἀμφ' αὐτοὺς πολυκέ-
φαλον ὄδραν καὶ ἀκέφαλον» (Mansi, 13, 157· 13, 173· 13,
181· 13, 196· 13, 317 κ.ά.).

42. Mansi, 12, 1066.

43. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ. 1357.

44. Αὐτόθι.

45. Αὐτόθι, 1348.

46. Ἐνθ' ἄνωτ., 1352.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

13. ΦΟΡΗΤΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΒΗΜΟΘΥΡΑ

Αί πλείστα τῶν ἱερῶν εἰκόνων εἶναι μεταβυζαντινῆς περιόδου, ἐξαιρέσει ὀλίγων. Κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν ἐτῶν καὶ λόγῳ κακῆς φυλάξεως τῶν πραγμάτων, ἴσως αἱ σπουδαιότεραι ἀπωλέσθησαν ἢ ἐγένοντο στόχος ἀρχαιοκαπήλων. Ὅλοι εἶναι κατασκευασμένοι ἐπὶ ἀγρίου ξύλου καὶ ἐλάχιστοι ἐπὶ ὑφάσματος εἰδικῶς ἐπεξεργασμένου καὶ προσηρητημένου ἐπὶ πλακὸς ξύλου. Εἰς αὐτὰς διακρίνει ὁ μελετητὴς καὶ ὁ ἐπισκέπτης τοῦ κειμηλιοφυλακείου τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν τῆς εἰκονογραφίας. Εἰς τὴν συνέχειαν περιγράφομεν τὰς ἱεράς εἰκόνας τὰς ὁποίας ἀνεύρομεν εἰς διαφόρους χώρους τῆς Μονῆς καὶ ἤδη ἀποκατεστήσαμεν εἰς τὸ Κειμηλιοφυλάκειον καταγράψαντες αὐτάς:

Εἰς τὸ Σκευοφυλάκειον τῆς Ἱ. Μονῆς ὑπάρχον ἀνηρητημένοι αἱ κάτωθι φορηταὶ Εἰκόνες:

1. Ἀγίου Προδρόμου, 19ου αἰῶνος (0,36X0,26X0,2 μ.).

2. Ἐτέρα Ἀγ. Προδρόμου 19ου αἰῶνος (0,28X0,24X0,2 μ.).

3. Εἰκὼν 18ου αἰῶνος, εἰκονίζουσα τέσσαρας Ὁσίους: Ἀγιον Ἀντώνιον, Εὐθύμιον, Σάββαν, Παχώμιον (0,27X0,21X0,2 μ.).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 598 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

ἱερῶν εἰκόνων χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ εὐσύννοπος διατύπωσις τοῦ Ὁρου τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, στὸν ὁποῖο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζεται, ὅτι ὀφείλομε πρὸς αὐτὲς «ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, οὐ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἢ πρόπει μόνῃ τῇ θεῖα φύσει». Ἡ τιμητικὴ προσκύνησις ἐπιβάλλεται, διότι, ὅπως προστίθεται στὸν ἴδιον Ὁρον, «ἢ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει⁴⁷. καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν»⁴⁸.

Ἀλλὰ στὴ συνάφεια αὐτὴ δημιουργοῦνται

4. Ἡ Γέννησις τοῦ Σωτῆρος, 18ου αἰῶνος (0,27X0,20X0,2 μ.).

5. Εἰκὼν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 17ου αἰῶνος, μετὰ πλαισίου, (0,45X0,38X0,2 μ.).

6. Εἰκὼν Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, 17ου αἰῶνος, (0,48X0,35X0,3 μ.).

7. Εἰκὼν ἔχουσα παραστάσεις, ἄνωθεν: Τὴν Θεοτόκον φέρουσαν τὸν Κύριον ὡς Ἀρχιερέα, δεξιὰ τῆς Θεοτόκου ὁ ἅγιος Χαράλαμπος, ἀριστερὰ ὁ Τίμιος Προδρόμος, ἀνωθεν φέρον ἐπὶ ταινίας τὴν ἐπιγραφήν: «Ρόδον τὸ ἀμάραντον χάρει ἡ δλασιήσασα». Εἰς τὸ μέσο: Τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν, τοὺς ἁγίους Ἀναργύρους Κοσμῶν καὶ Δαμιανόν, τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον. Κάτωθεν: Τοὺς Ἅγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἐλένην, ἐκατέρωθεν τούτων τοὺς ἁγίους: Γεώργιον καὶ Δημήτριον.

Ἡ Εἰκὼν ἐπιτὸς ξυλογλύπιον πλαισίον, πρόκειται περὶ λαϊκῆς τέχνης, ἔργον τοῦ 17ου αἰῶνος (0,48X0,36X0,3 μ.).

8. Ἀγίας Παρασκευῆς, 17ου αἰῶνος (0,48X0,34X0,2 μ.).

9. Βαϊοφόρου, 18ου αἰῶνος (0,40X0,29X0,2 μ.).

10. Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 18ου αἰῶνος (0,39

τὰ ἐρωτήματα: Ποῖοι εἶναι οἱ παράγοντες, ποὺ δημιουργοῦν τὸν ἀναγωγικὸ χαρακτήρα τῶν ἱερῶν εἰκόνων; Τί εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ ἀνάγει τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὲς τοὺς στὰ εἰκονιζόμενα πρότυπα ἢ ἀρχέτυπα; Ἄρα γε εἶναι ἡ αἰσθητικὴ γοητεία, τὴν ὁποία ἀσκοῦν οἱ ἱερεῖς εἰκόνας ὡς ἔργα ἱερᾶς Ζωγραφικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης; Ἡ μήπως εἶναι ἡ λειτουργικὴ τους χρῆσις ἢ ἡ ἀξιοποίησις τους στὰ πλαίσια τοῦ κατηχητικοῦ καὶ διδακτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας; Ἡ κάτι ἄλλο; Ἡ ἀπάντησις στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου διδασκαλίας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔχει σημασία καὶ γιὰ τὴν σημερινὴ ἐποχὴ, ὅπως θὰ ἐπισημάνωμε στὴ συνέχεια.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

47. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Migne Ἐ.Π. 32, 149.

48. Mansi 13, 377.

X0,30X0,2 μ.).

11. Θείας Μεταμορφώσεως, 18ου αιώνας (0,39X0,30X0,2 μ.).

12. Τιμίον Προδρόμον, κατά τὸ ἥμισυ, τεμαχισμένη καθέτως, σώζεται τὸ δεξιὸν τμήμα αὐτῆς, 17ου αιώνας (0,24X0,19X0,2 μ.).

13. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, 18ου αιώνας (0,25X0,22X0,2 μ.).

14. Τρίπτυχον Λαϊκῆς τέχνης, 18ου αιώνας, παριστάνον τὴν Θεοτόκον εἰς τὸ κέντρον μετὰ ἀγγέλων φερόντων τὴν ἐπιγραφὴν «Ρόδον τὸ ἀμάραντον χάρει ἡ μόνη βλαστήσασα». Ἔχει εἰς μικρογραφίας τοὺς Ἁγίους: Κοωνταντῖνον, Θεόδωρον, Χαράλαμπον, Παρσασκευήν. Εἰς τὸ ἀριστερὸν φῦλλον τὸν Τίμιον Πρόδρομον, τὸν ἅγιον Γεώργιον μεθ' ἐνὸς ἀκόμῃ ἁγίου. Εἰς τὸ δεξιόν: τοὺς Ἁγίους Νικόλαον, Νικάνορα καὶ Δημήτριον (0,30X0,22X0,2 μ.).

15. Εἰκὼν παριστώσα ἄνωθεν καὶ εἰς τὸ μέσον: τὸν Κύριον ἐγείροντα τοὺς ἐν Ἄδῃ, ἀριστερὰ τὴν Θεοτόκον, δεξιὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον, καὶ κάτωθεν χορὸν Μαρτύρων, 17ου αιώνας (0,32X0,28X0,3 μ.).

16. Τρίπτυχον παριστῶν τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, φέρουσαν τὸν Κύριον ὡς Ἀρχιερέα, ἀριστερὰ: τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ καὶ τοὺς ἁγίους Νικόλαον, Ἀθανάσιον καὶ Γεώργιον, δεξιὰ: τὸν Πρόδρομον, τοὺς Ἁγίους Κοωνταντῖνον καὶ Ἑλένην καὶ τὸν ἅγιον Δημήτριον, 18ου αιώνας, λαϊκῆς τέχνης (0,31X0,20X0,1 μ.).

17. Ἁγίου Ἀγαθαγγέλου, 19ου αιώνας (0,36X0,24X0,2 μ.).

18. Ἁγίου Μοδέσιου, 17ου αιώνας (0,40X0,25X0,2 μ.).

19. Δωδεκάροτον, τεμάχια καταστραμμένα, 18ου αιώνας (0,32X0,28X0,4 μ.).

20. Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, 17ου αιώνας (0,35X0,25X0,2 μ.).

21. Ἁγίων Πάντων, 18ου αιώνας (0,39X0,30X0,2 μ.).

22. Ἁγίας Βαρβάρας, 18ου αιώνας (0,28X0,23X0,2 μ.).

23. Τριῶν Ἱεραρχῶν, 17ου αιώνας (0,26X0,20X0,2 μ.).

24. Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 17ου αιώνας, εἰς τὸ κάτω μέρος αὐτῆς ὑπάρχει ἡ εἰδησις: «ΔΕΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΗΡΜΟΣ» (0,29X0,22X0,2 μ.).

25. Ἁγίων Νικάνορος καὶ Ἀνδρέου, 17ου αιώνας (0,30X0,27X0,2 μ.).

26. Ἁγίου Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, 19ου αιώνας (0,32X0,24X0,2 μ.).

27. Ἁγίου Δημητρίου, 18ου αιώνας (0,27X0,20X0,1 μ.).

28. Τῆς Θεοτόκου Γλυκοφιλούσης, 18ου αιώνας (0,24X0,20X0,2 μ.).

29. Τῆς Θεοτόκου, λαϊκῆς τέχνης, 19ου αιώνας (0,24X0,20X0,2 μ.).

30. Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, λαϊκῆς τέχνης, 19ου αιώνας (0,38X0,31X0,3 μ.).

31. Γεννήσεως τοῦ Προδρόμου καὶ Ἀποτομῆς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, 17ου αιώνας (0,37X0,26X0,3 μ.).

32. Ἁγίου Χαράλαμπος, 19ου αιώνας (0,25X0,20X0,2 μ.).

33. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, λαϊκῆς τέχνης, 19ου αιώνας, ἐκατέρωθεν οἱ Ἁγιοὶ Ἀντώνιος καὶ Νικάνωρ (0,29X0,24X0,2 μ.).

34. Ἁγίων Βλασίου, Χρυσοστόμου, Σπυρίδωνος, 18ου αιώνας (0,25X0,20X0,2 μ.).

35. Βρεφοκρατούσης, νεωτέρας τέχνης (0,30X0,24X0,2 μ.).

36. Βρεφοκρατούσης, 19ου αιώνας, φερούσης εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα αὐτῆς ἀργυροῦν κάλυμμα καὶ τὰ γραμματα: «Η.Σ.Γ.» καὶ τὴν χρονολογίαν «1916». (Πρόκειται περὶ τοῦ Μοναχοῦ Ἡσαίου Συμεῶνος Γιεσίογλου, ὑποτακτικοῦ τοῦ Ἐθνομάρτυρος Αἰμιλιανοῦ καταγομένου ἐκ Περαμάτων Μ. Ἀσίας) (0,60X0,49X0,2 μ.).

37. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου μετὰ ἀργυροῦ κάλυμματος ἐκ τῆς Μονῆς Βουνάσης, 18ου αιώνας (0,32X0,27X0,2 μ.).

38. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου μετὰ ἀργυροῦ κάλυμματος ἐκ τῆς Μονῆς Βουνάσης, 18ου αιώνας (0,31X0,26X0,2 μ.).

39. Ἁγίας Τριάδος, 19ου αιώνας (0,69X0,51X0,4 μ.).

40. Ἁγίου Δημητρίου, 18ου αιώνας (0,67X0,46X0,3 μ.).

41. Ἁγίου Δημητρίου, 19ου αιώνας (0,60X0,50X0,3 μ.).

42. Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 19ου αιώνας (0,63X0,44X0,4 μ.).

43. Τοῦ Κυρίου εὐλογοῦντος, ἐφθαρμένη, 18ου αιώνας (0,62X0,39X0,3 μ.).

44. Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, 18ου αιώνας (0,71X0,47X0,3 μ.).

45. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, λαϊκῆς τέχνης, 19ου αιώνας (0,30X0,25X0,2 μ.).

46. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, Σλαβικῆς τεχνολογίας, 17ου αιώνας (0,32X0,24X0,2 μ.).

47. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, Σλαβικῆς τεχνολογίας, 18ου αιώνας (0,34X0,27X0,2 μ.).

48. Ἁγίων Μεροκουρίου καὶ Νικάνορος, 18ου αιώνας (0,29X0,24X0,2 μ.).

49. Τεμάχιον Δωδεκάροτον φέρον τοὺς ἁγίους: Θωμᾶν, Ἰάκωβον καὶ Σίμωνα, 17ου αιώνας (0,64X0,44X0,2 μ.).

50. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 18ου αιώνας (0,43X0,32X0,3 μ.).

51. Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, 19ου αιώ-

νος (0,57X0,35X0,3 μ.).

52. Ἁγίου Νικολάου μετ' τὴν εἶδῃσιν: «Δι' ἐξόδων πασῶν τῶν ἁγίων Δεσποτικῶν εἰκόνων, Κωνσταντίου Ἱερομονάχου, Ἀγαπίου καὶ Πολυκάρπου τῶν Μοναχῶν διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν 1869 10BPI 10 διὰ χειρὸς Μ. Ζωγράφου ἐκ Σελίτης».

53. Εἰκὼν Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 19ου αἰῶνος (0,37X0,35X 0,3 μ.).

54. Εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ τῆς αὐτῆς σειρᾶς.

55. Ἁγίων Νικάνορος καὶ Μοδέσιου, ὑπεράνω αὐτῶν ὁ Κύριος εὐλογῶν, 19ου αἰῶνος (0,57X0,36X 0,4 μ.).

56. Εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ἐκατέρωθεν δύο ἄγγελοι, 19ου αἰῶνος, (0,60X0,48X0,3 μ.).

57. Εὐλινος Στανρός φέρων τὸν Κύριον νέον καὶ εἰς τὰ ἄκρα τὰ σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν, 17ου αἰῶνος (0,38X0,33X0,2 μ.).

58. Εὐλινος Στανρός φέρων τὸν Ἀναστάσια Κύριον (0,52X0,27X0,2 μ.).

59. Εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, 16ου αἰῶνος, ἢ κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου δι' ὄραματος ἀποκαλυφθεῖσα αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Καλλιστράτου (100X 0,40X0,2).

60.- 62. Τρία τεμάχια δωδεκάοριον, 18ου αἰῶνος, παριστάνοντα εἰς τὸ κέντρον τὸν Κύριον, ἐκατέρωθεν τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Προδρόμον μετὰ Ἀγγέλων καὶ ἔξ Ἀποστόλων α) 1,07X0,31X0,3 μ.), β) 1,20X0,31X0,3, γ) 0,95X0,31X0,3 μ.

63. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, εἰς σχῆμα πινακίου, 18ου αἰῶνος, διαμέτρον 0,30 μ.

64. Τοῦ Κυρίου, 18ου αἰ. (0,20X0,14X0,1 μ.).

65. Τοῦ Κυρίου, 18ου αἰ. (0,31X0,27X0,3 μ.).

66. Ἁγίων Χαράλαμπος καὶ Προδρόμου, 18ου αἰῶνος (0,31X0,21X0,1 μ.).

67. Ἱερὸν Τρίμορφον, παριστῶν τὸν Κύριον, τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Προδρόμον, 18ου αἰῶνος (0,15X 0,15X0,1 μ.).

68. Ἁγίας Αἰκατερίνης, ξένης τεχνογραφίας, 18ου αἰῶνος (0,26X0,20X0,1 μ.).

69. Τῆς Θεοτόκου φερούσης τὸν Κύριον Ἀρχιερέα, 18ου αἰῶνος (0,30X0,20X0,1 μ.).

70. Παναγίας «ΑἰΩΝ ΕΣΤΙ», 18ου αἰῶνος (0,23X0,18X0,1 μ.).

71. Ἁγίου Διονυσίου, 18ου αἰῶνος (0,28X0,24 X0,1 μ.).

72. Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 18ου αἰῶνος (0, 21X0,17X0,2 μ.).

73. Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 18ου αἰῶνος (0, 24X0,18X0,2).

74. Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, 18ου αἰῶνος (0, 36X0,28X0,2 μ.).

75. Ἱερὸν Πολύμορφον, ἄνωθεν: ἡ Βρεφοκρατούσα καὶ οἱ ἅγιοι Ἐλευθέριος, Χαράλαμπος, Κοσμάς καὶ Δαμιανός, καὶ κάτωθεν: οἱ ἅγιοι Γεώργιος καὶ

Δημήτριος, 17ου αἰῶνος (0,38X0,29X0,2 μ.).

76. Μεροκουρίου καὶ Αἰκατερίνης, 17ου αἰῶνος (0,37X0,27X0,2 μ.).

77. Ἀκαθίστου Ὑμνου, φέρουσα εἰς τὸ κέντρον τὴν Θεοτόκον Βρεφοκρατούσαν καὶ περὶ αὐτὴν τοὺς 24 οἴκους. Διὰ χειρὸς Δημητρίου Κων(νου) ἐκ Κοζάνης 1743 Ἰουνίου 4 (0,87X0,67X0,3 μ.).

78. Δεσποτικὴ εἰκὼν τοῦ Κυρίου μετ' τὴν ἐπιγραφὴν: «Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χριστοδούλου μη- νι Ἰουνίῳ 17 ἔτος 1725» καὶ «ἐλέησον Κύριε καὶ ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ Ἀγαπίου Ἱερομονάχου» (0,80X 0,65X0,3 μ.).

79. Ἐξάρτημα Ὁραίας Πύλης, ἔτους 1818 (0,70 X0,45X0,1 μ.).

80. Ἁγίου Δημητρίου, ἔτους 1770 (0,36X0,26 X0,2 μ.).

81. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, ἐκατέρωθεν αὐτῆς οἱ Ἅγιοι Δημήτριος καὶ Γεώργιος, ἔτους 1876 (0,35X0,30X0,2 μ.).

82. Ἁγίου Νικολάου, 18ου αἰῶνος (0,28X0,23 X0,2 μ.).

83. Τῆς Θεοτόκου Βρεφοκρατούσης, ἔτους 1818 (0,69X0,50X0,3 μ.).

84. Ἐστανρωμένον (ἐπὶ τέμπλου), 17ου αἰῶνος (1,20X1,05X0,4 μ.).

85. Ἁγίου Γεωργίου, 18ου αἰῶνος (0,40X0,30 X0,2 μ.).

86. Ἐξάρτημα Τέμπλου παριστῶν τὸν Κύριον μετὰ τὰ ἐξαπτέρυγα, 18ου αἰῶνος (0,71X0,21X0,1 μ.).

87. Ἄνθρωπος - Ἰησοῦς (μουσαμᾶς), 18ου αἰῶ- νος (0,70X0,54 μ.).

88. Ἐξάρτημα Τέμπλου ἀνάγλυφον, εἰς τὸ κέν- τρον ὁ Κύριος, ἐκατέρωθεν ἡ Θεοτόκος καὶ ὁ Πρό- δρομος, 17ου αἰῶνος (0,32X0,42X0,1 μ.).

89. Ἱερὸν Τρίπτυχον, 18ου αἰῶνος (0,30X0,19 X0,1 μ.).

90. Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, 18ου αἰῶνος (0,39X 0,30X0,1 μ.).

91. Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, 17ου αἰῶνος (0,35 X0,26X0,1 μ.).

92. Ἁγίου Δημητρίου, ξυλόγλυπτος, 19ου αἰῶνος.

93. Τεμάχιον Δωδεκάοριον, φέρων τοὺς Ἁγίους Εὐαγγελιστάς: Λουκᾶν, Μάρκον, Ματθαῖον, 17ου αἰῶνος (0,55X0,44X0,1 μ.).

94. Σῶμα Ἐστανρωμένον ἄνω χειρῶν, 18ου αἰῶ- νος (0,65X0,18X0,4 μ.).

95. Εἰκὼν - Χαλκογραφία, φέρουσα εἰς τὸ κέντρον τὸν Ἁγίον Νικάνορα καὶ γύρωθεν τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου, εἰς τὸ κάτω μέρος ἡ ἐπιγραφή: «Ἡ Αὐτὴ ἡ ἁγία εἰκὼν τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος ὡς ἐδόθη διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης κυρίου Ἀγαπίου Ἱερομονάχου τῆς αὐτῆς Μονῆς Ζά- βουρδας, ἵνα δίδεται τοῖς χριστιανοῖς χάριν εὐλα-

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ(†)

(20.10.1987)*

Μακαριώτατε,

Ἀποτελεῖ ἀποστολικήν παράδοσιν καὶ πράξιν ἡ καταγραφὴ εἰς τὴν μνήμην τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τῶν κυριωτέρων πτυχῶν τῆς προσωπικότητος, τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσφορᾶς τῶν μεταδαινόντων εἰς τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ φυσικὸς θάνατος δὲν καταλύει τὴν ὀργανικὴν πνευματικὴν σχέσιν τοῦ ἀπερχομένου μετὰ τὸ σῶμα τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ σχέσις παραμένει συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος μέχρι τῆς ἐν δόξῃ Παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ διώκεται ὡς πραγματικότης εἰς τὸν ἱερόν «καιρὸν» τῆς θείας Λατρείας.

Ὁ διὰ τῆς λύσεως τῆς συναφείας σώματος καὶ ψυχῆς ἀπερχόμενης ἐκ τῆς συγγενείας ἡμῶν καθηγητῆς Γεράσιμος Κονιδάρης εἶναι ἄξιος τῆς μνήμης τῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ καθ' ὅλου βίος αὐτοῦ ἀφιερῶθη εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ἀκαδημαϊκὴ, ἡ κοινωνικὴ καὶ ἡ ἐθνικὴ παρουσία τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου εἶχον ὡς κοινὸν παρονομαστῆν τὸν ἔνθερον ζῆλον τοῦ διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν θετικωτέραν προσφορὰν εἰς τὴν πληρεστέραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος, ὡς ἱστορικὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας εἰς Διορθόδοξους καὶ Διεκκλησιαστικὰς Διασκέψεις καὶ

* Λόγος λεχθεὶς κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀοιδίμου Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναφῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ Ἀ΄ Κοιμητηρίου Ἀθηνῶν τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1987, παρουσία Ἀρχιερέων, Καθηγητῶν, φοιτητῶν κ.λπ. Τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας προέστη ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ.

θείας. 1819 Ὁκτώβριος 28, ἐχαλκογραφηθῆ μεν παρὰ τοῦ Ράλη σαατζῆ ἐκ Μπογατζηκοῦ».

Β Η Μ Ο Θ Υ Ρ Α

Ταῦτα προέρχονται ἀπὸ παρεκκλήσια καὶ μετόχια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, πολλὰ τῶν ὁποίων σώζονται εἰς τὴν περιοχὴν.

α. Ζεῦγος Βημοθύρων εἰκονίζοντα τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου, ἀνωθεν μορφῆς προφητῶν, 18ου αἰῶνος (1,19X0,71 μ.).

β. Ζεῦγος ξυλογλύπτων Βημοθύρων ἐπιχρῶσων, 17ου αἰῶνος (1,35X0,64 μ.).

γ. Ζεῦγος ξυλογλύπτων Βημοθύρων, 17ου αἰῶνος (1,70X0,93 μ.).

ὡς ἐπώνυμον πρόσωπον τοῦ δημοσίου βίου ἐφλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας γὰρ προσφέρει καὶ ἀπέπτυξεν ἐκπληκτικὴν πανεπιστημιακὴν, ἐκκλησιαστικὴν, ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν δραστηριότητα εἰς κρίσιμους ἢ μεταβατικὰς στιγμὰς τοῦ ἐθνικοῦ βίου.

Ἀπὸ τῶν μαθητικῶν ἤδη ἐδράνων τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ὑπῆρξεν εὐαίσθητος δέκτης τῶν προβληματισμῶν καὶ τῶν δραματισμῶν μεγάλων προσωπικοτήτων, ὡς τοῦ Μελετιοῦ Μεταξάκη, τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, τοῦ Δαμασκηνοῦ Παπαγδρέου καὶ ἄλλων, αἱ ὁποῖαι ἀφήκαν ἀνεξίτηλα ἴχνη ὄχι μόνον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς προσωπικότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καθ' ὅλου προσφορὰν αὐτοῦ εἰς εὐρυτάτους τομεῖς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου. Ἡ παρακολούθησις ὄλων τῶν πτυχῶν τῆς ἐκπληκτικῆς καὶ πολυδιαστάτου δραστηριότητος τοῦ καθηγητοῦ Γερασίμου Κονιδάρη εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ὑπῆρξεν αὐτῆ ὄριμος καρπὸς τῆς πλήρους ἀφιερώσεώς του εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ περὶ τῆς εὐρύτητος τῆς ἀποστολῆς τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου.

Ὡς πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος διεμόρφωσεν ἑδαιόνη ἡθὸς διδασκάλου. Ἡ εὐρύτης τῶν ἐμπειριῶν καὶ τῶν ἐνδιαφερόντων του, καθίστων τὰς πανεπιστημιακὰς παραδόσεις ἀληθινὰ ἐπιστημονικὰ μυσταγωγίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπετυγχάνετο ἡ ὑψίστη δυνατὴ πνευματικὴ ἐπαφὴ μετὰ τοὺς μαθητὰς του διὰ γονίμου πολλὰκις ἀκαδημαϊκοῦ διαλόγου. Ἡ πνευματικὴ σχέσις διδασκάλου καὶ μαθητῶν ἐθεμελιόυτο ἐπὶ τῆς χαρακτηριστικῆς εὐαισθησίας του διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν προώθησιν τῆς ἐρεῦνης καὶ τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος εἰς τὰ φοιτητικὰ ἤδη

δ. Ζεῦγος Βημοθύρων εἰκονίζοντα τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου, 18ου αἰῶνος (1,40X0,61 μ.).

ε. Ζεῦγος ξυλογλύπτων Βημοθύρων, 18ου αἰῶνος, εἰκονίζοντα τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου καὶ τοὺς ἁγίους: Νικάνορα καὶ Βασίλειον (1,63X0,97 μ.).

στ. Βημόθυρα, 18ου αἰῶνος, εἰκονίζοντα τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου, ἐκαίερωθεν δὲ αὐτοῦ: τοὺς Προφήτας Μιχαῖαν καὶ Ἡλίαν, τὴν Βάπτισιν, τὴν Γέννησιν, καὶ τοὺς ἁγίους: Γρηγόριον, Ἰωάννην, Ἀθανάσιον καὶ Βασίλειον (1,20X0,55 μ.).

ζ. Βημόθυρα ξυλόγλυπτα, ἔχοντα εἰς τὴν κορυφὴν δικέφαλον ἀετὸν, 19ου αἰῶνος

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ἔδρανα, ἡ προσπάθειά του δὲ αὐτὴ ἐνισχύετο ἐκ τῆς προσωπικῆς του ἀφιερώσεως εἰς τὴν ἔρευνα, ὡς αὐτὴ ἀπετυπώθη εἰς τὸ πλούσιον συγγραφικὸν ἔργον του. Ἐτίμα τὴν προσωπικότητα τοῦ φοιτητοῦ καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν φοιτητῶν. Ἦτο διὰ πάντας ὁ διδάσκαλος καὶ, διαισθανόμενος τοῦτο, ἐτέρπετο, μὴ ἀποκρύπτων συνήθως τὴν χαρὰν του.

Ἡ πανεπιστημιακὴ του παρουσία δὲν ἐξηγνλεῖτο εἰς μονοσήμαντον διδασκαλίαν τοῦ γνωστικοῦ ἀντικειμένου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ διεπλουτίζετο διὰ τῆς κατὰ περίπτωσιν ὑπερβάσεως τῶν στενῶν πλαισίων τῆς παραδόσεως π ρ ὀ ς ἄ σ κ η σ ι ν κ ρ ι τ ι κ ῆ ς ἐπὶ συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων διὰ τοῦ κριτηρίου τῆς διαχρονικῆς ἱστορικῆς γνώσεως καὶ τῆς συγχρονικῆς πλουσίας ἐμπειρίας του. Ἡ λειτουργία αὐτὴ τῆς πανεπιστημιακῆς ἔδρας ἐξουδετέρωνε τὸν ἀμυγῶς ἀκαδημαϊκὸν χαρακτήρα τοῦ γνωστικοῦ ἀντικειμένου καὶ ἐνέτασσε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν εἰς τὴν θεολογίαν καὶ τὴν σύγχρονον ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλουσία ἐμπειρία του ἐκ τῆς ἀπὸ ποικίλων θέσεων συμμετοχῆς εἰς τὰς δραστηριότητας τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰς συγχρόνους διορθοδόξους σχέσεις, εἰς τὴν συνεχῆ προσπάθειαν διὰ τὴν προώθησιν λύσεων εἰς τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς Κύπρου, εἰς τοὺς ἀγῶνας κατὰ τὴν περίοδον τῆς δικτατορίας διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Δημοκρατίας καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν κανονικὴν τάξιν ὑπῆρξε πράγματι ἐξαιρετικὴ, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, μοναδική. Ἡ ἐμπειρία αὐτὴ ἀνεξωγόνει τὸν διδάσκαλον καὶ ἐνέπνεε τοὺς μαθητὰς του.

Αἱ εὐρύταται καὶ πολυμερεῖς δραστηριότητες τοῦ καθηγητοῦ Γερασίμου Κονιδάρη οὐδέποτε ἐξετράπησαν ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τῇ θάσει τῶν ὁποίων διεμορφώθη ἡ σύνθετος προσωπικότης του. Αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ ἐκυριάρχησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ ἡ διάκρισις τῶν νὰ καθίστανται ἐνίοτε ἀδιόρατος διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τὸ πρόσωπον. Ἡ βιωματικὴ ταύτισις του πρὸς συγκεκριμένον ζήτημα, σκοπίμως παρανοηθεῖσα ἐνίοτε, προσεκάλεσε παρεξηγήσεις ἢ ἐσφαλμένας περὶ τοῦ προσώπου κρίσεις, διότι ἡρμηνεύετο ὡς προσωπικὴ φιλοτιμία. Ἐν τούτοις, ὁ ἴδιος ἐγνώριζε καλῶς ὅτι διὰ τῶν ἀδιαλλάκτων καὶ ἀνευ συμβιδασμῶν ἀγῶνων του ἐζημιούτο προσωπικῶς, ὡς λ.χ. ἡ κατὰ τὴν περίοδον τῆς δικτατορίας θέσις αὐτοῦ εἰς διαθεσιμότητα ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ ἢ ἡ παῦσις αὐτοῦ ἐκ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. κ.ἄ. Ἡ προσωπικὴ ὁμως ζημία ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ ὡς ἀδιάφορος ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐνδεχομένην ζημίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἢ καὶ τῶν ἐθνικῶν θεσμῶν, διὸ καὶ οὐδέποτε ὑπανεχώρησεν ἢ συνεβιδάσθη πρὸς ἐξυπηρέτησιν προσωπικῆς τιнос σκοπιμότητος ἢ φιλοδοξίας. Παρέμεινε πάντοτε ἀμετακίνητος εἰς τὰς ἀρχὰς του, αἱ ὁποῖαι εἶχον δοκιμασθῆ διὰ μακροχρονίου ἐμπειρίας, καὶ ἠγωνίσθη πάντοτε μετὰ χαρακτηριστικῆς παρρησίας καὶ μοναδικῆς ἀγνότητος διὰ τὴν ὑπεράσπισίν των. Ὑπῆρξεν εἰς τὴν συνείδησιν πάντων ὡς κατ' ἐξοχὴν ἄ ν θ ρ ω π ο ς ἄ ρ χ ῶ ν καὶ συνεπῆς ἀγωνιστῆς διὰ τὴν ἐπιβολὴν των, ἔστω καὶ ἂν δι' αὐτῶν ἐδημιουργοῦντο ἐνίοτε εὐνόητοι

πικρίαί προσωπῶπων.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτό, ὁ καθηγητῆς Γεράσιμος Κονιδάρης ἀνεδείχθη λόγῳ καὶ ἔργῳ εἰς ἐκφραστὴν τοῦ α ὕ θ ε ν τ ι κ ο ὕ π ν ε υ μ α τ ι κ ο ὕ ἄ ν θ ρ ῶ π ο υ καὶ τοῦ ὕ π ε υ θ ὕ ν ο υ ἔ κ π ρ ο σ ῶ π ο υ τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας εἰς τε τὴν ἀκαδημαϊκὴν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν καὶ εἰς τὸν καθ' ὅλου δημόσιον βίον του. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προσφοράς του ὑπερέβη τὰ στενὰ ὄρια τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου καὶ ὑπῆρξε μαρτυρία Ὀρθοδοξίας εἰς παγκόσμιον κλίμακα, διὸ καὶ ἐτιμῆθη διὰ ποικίλων διακρίσεων ὑπὸ τῆς διεθνούς χριστιανικῆς κοινότητος διὰ τε τὴν θεολογικὴν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν προσφορὰν του.

Μακαριώτατε,

Τὸ ἐπίκεντρον τῆς ὅλης ἀκαδημαϊκῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος καὶ παρουσίας τοῦ καθηγητοῦ Γερασίμου Κονιδάρη ὑπῆρξεν ἡ σταθερὰ καὶ συνειδητὴ προσήλωσις του εἰς τὴν δ ι α κ ο ν ι α ν τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι α ς, εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐν αὐτῇ κανονικῆς τάξεως καὶ εἰς τὴν προστασίαν τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἐναντίον πάσης ἐξωτερικῆς πολιτειοκρατικῆς ἐπεμβάσεως ἢ καὶ ἐσωτερικῆς μονομεροῦς ἐπιβουλῆς. Διὰ τῶν συνεχῶν ἀγῶνων του κατέστη ἐξαιρετικὸν πράγματι ἄ κ α δ ῆ μ α ἱ κ ὀ ν π ρ ὀ τ υ π ο ν διὰ τὰς σχέσεις τῶν καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν πρὸς τὴν Ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν, διότι μόνον διὰ τοιαύτης σχέσεως καὶ προσφοράς διασφαλίζεται ἡ συνεπῆς ἐκπλήρωσις τῆς ἀποστολῆς των.

Ὁ ἀφνίδιος θάνατος εὔρε τὸν καθηγητὴν πρωτόπορον ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ὁ θάνατός του ἀφήγει πράγματι δυσαναπλήρωτον κενόν. Οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν αἰσθανόμεθα θάρειαν τὴν κληρονομίαν τοῦ σεβαστοῦ «διδασκάλου» καὶ προσευχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου κατατάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων, ἔχοντες τὴν συνείδησιν ὅτι ἀφήκεν ἡμῖν διὰ τοῦ ὅλου ἔργου του ὕ π ὀ δ ε ι γ μ α δ ι α κ ο ν ι α ς τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι α ς.

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ!...

ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ

Καθηγητῆς τοῦ Παν) μίου Ἀθηνῶν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Εἰσαγωγή στὴν Ὀρθόδοξη λειτουργικὴ πνευματικότητα καὶ ἐνδιαφέροντα ἐρμηνευτικὰ σχόλια στὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο καὶ τοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Τριωδίου.

ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Περιέχει εἰσὺς ἀρίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κατανυκτικὰ κεφάλαια ὀρθοδόξου πνευματικότητος στολισμένα μετὰ πολλὰς βυζαντινὰς εἰκόνες.

Η ΙΕΡΑ ΠΟΡΕΙΑ ΑΓΑΠΗΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΗ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (22.5 — 6.6.1987)

Συγκινημένος ο Παναγιώτατος απάντησε με τὰ πα-
ρακάτω λόγια:

«Γερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Συναίου κύριε Δαμιά-
νέ, Χριστὸς Ἀνάστη!

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τοῦ Μωϋσέως καὶ ἡμῶν, ὁ
ὀδηγήσας τὰ θήματα ἡμῶν εἰς τὸ ἱστορικὸν καὶ περι-
πυσίον τοῦτο Καθίδρυμα, ἡ προσκυνηματικὴ ἐπίσκε-
ψις τοῦ ὁποίου σήμερον ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν παλαιοῦ
καὶ ζωηροῦ ἱεροῦ πόθου ἡμῶν.

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐπιθυμῆσῃ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου
νὰ εὐρεθῇ, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, εἰς τὸν τόπον, ἐν
ὧ ἡμεῖς ἐστήκαμεν, ὅστις «γῆ ἁγία ἐστίν» (Ἐξ. 3,5),
ὅπου συνητηθήσαν καὶ ἐκοινώνησαν ὁ Θεὸς καὶ ὁ
ἄνθρωπος;

Εἶναι βεβαίως γῆ ἔρημος καὶ ἄβαιος καὶ ἄν-
δρος τὸ Σινᾶ τῆς Ἀραβίας, ὅμως εἶναι συγχρόνως
καὶ μέγα πανεπιστήμιον, ὅπως καὶ κάθε ἔρημος. Διό-
τι «ἡ ἔρημος καὶ ἐὰν ἤθελεν, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ
κρύβῃ οὐδέν: Διὰ τῆς γυμνότητος τῆς εἶναι μάρτυς
τῆς γυμνῆς πραγματικότητος. Ὅθεν καὶ ἡ σοφία ἡ
προελθοῦσα ἐκ τῆς θιοτήτος ἐν αὐτῇ εἶναι προῖον ἐπα-
φῆς μετὰ τῆς πεμπουσίας τῆς ζωῆς. Οὐδαμοῦ εἶναι
τόσον σαφὲς τὸ ὄριον μεταξὺ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς
ἀνπαρξίας καὶ ψευδπαρξίας, ὅσον ἐν τῇ ἐρήμῳ».

Εἶναι κέντρον καὶ πηγὴ σοφίας ἡ ἔρημος γενι-
κῶς, ἀλλὰ τὸ Σινᾶ εἶναι καὶ κέντρον μοναστικῶν ἱε-
ρῶν καὶ περιλάλητον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπὶ δέκα καὶ τέσ-
σαρας ὀλοκλήρους αἰῶνας ἀκαταπαύστως ὑμνεῖται τὸ
ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξήν-
θησαν μορφαὶ ὁσίων καὶ ἁγίων καὶ ἁσκητῶν καὶ ἁ-
γωνιστῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, κατὰ
τὴν παράδοσιν τοῦ Ὁρθοδόξου μοναχισμοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προκατόχος ἡμῶν Γεννάδιος ὁ
Σχολάριος, ἐκφράζων τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν σιοργὴν
τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ γενικώ-
τερον, θὰ ἐλέγομεν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους
ἡμῶν, πρὸς τὸ αἰωνόβιον τοῦτο μοναστήριον τῆς Ἀ-
γίας Αἰκατερίνης, ὠνόμασεν αὐτὸ «τὸ ἡμέτερον καύ-
χημα». Οὕτω βλέπομεν καὶ ἡμεῖς αὐτὸ, μετὰ πέντε
αἰῶνας, ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δι'
αὐτὸ καὶ ἤλθομεν σήμερον πρὸς αὐτὸ μετ' ἀδελφῶν
ἐν Χριστῷ πεφιλημένων καὶ μετὰ τῆς ἀκολουθίας ἡ-
μῶν, προσκυνηταί, ἐπαναλαμβάνομεν, θαυμασταὶ καὶ
εὐχέλαι διάπυροι πρὸς τὸν πάλαι καλήσαντα ἐνιαῦθα
τῷ Μωϋσεῖ, ὅπως σκέπη καὶ περιέπη εἰς τὸν αἰῶνα

τὸ πολυτίμητον τοῦτο σκήνωμα τῆς δόξης Αὐτοῦ καὶ
φυλάτῃ αὐτὸ ἀπὸ πάσης ὀρατῆς καὶ ἀοράτου ἐπιβου-
λῆς εἰς συνέχισιν τῆς ἐνδόξου ἱστορίας καὶ παραδό-
σεως αὐτοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ὑμῖν, Ἐρωτάτε ἅγιοι ἀ-
δελφοὶ καὶ Καθηγούμενοι καὶ Ὀσιώτατοι Συναῖται πα-
τέρες, διὰ τὴν δοχὴν καὶ τὴν φιλοξενίαν καὶ προσφέ-
ρουεν διὰ τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς, ὡς ἐνθύμιον τῆς
ἐλευσεως ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ τῆς Πόλεως, ἐν ἣ
ἐμεγαλοῦργησεν ὁ κτίτωρ αὐτῆς εὐσεβῆς βασιλεὺς
Ἰουστινιανός, τὸ θυμιατήριον τοῦτο. Καὶ ὁμοῦ μετὰ
τοῦ ἀπ' αὐτοῦ θυμιάματος παρακαλοῦμεν νὰ κατευθύ-
νητε, ἀπὸ τοῦ ἡγιασμένου τούτου τόπου, ἐνώπιον τοῦ
Θρόνου τοῦ Παμβασιλέως προσευχὰς ὑπὲρ τῆς Μη-
τροῦς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑπὲρ
τῆς ἡμῶν Μειριότητος, ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστά-
σεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων
τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως,
κατὰ τὸ ἅγιον θέλημα Αὐτοῦ καὶ εἰς δόξαν τοῦ παν-
αγίου Αὐτοῦ Ὁνόματος.

Διαβεβαιούμεθα δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες,
οὗ εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑμῶν μέσα εἰς τὸν καύσωνα τῆς
ἡμέρας καὶ τὸ ψύχος τῆς σιωπηλῆς νυκτὸς τῆς ἐρη-
μου θὰ ἔχετε τὸν τεῦθεν συναγωνιστὴν διὰ τῶν πρὸς
Κύριον ταπεινῶν ἐντεῦξων ἡμῶν καὶ ἡμᾶς καί, ὡς
πεποίθαμεν, καὶ τοὺς Ἐρωτάτους ἀδελφούς, ὅτινες
ἠλόγηθησαν παρὰ Κυρίου νὰ συναγαθοῦν μετ' ἡμῶν
εἰς τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ θρυλικὸν καὶ νὰ
ἴδουν «τὸ θέαμα τὸ μέγα τοῦτο», τὴν θάλασσαν τὴν κατα-
φλεγόμενην καὶ μὴ καιομένην.

Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύ-
ματι!

Ἄγία Μεγαλομάρτυς καὶ πάσοφε Αἰκατερίνα,
πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν!

Τὸν λόγο ἔλαβαν ἐπίσης ὁ Πατριάρχης Ἀλεξαν-
δρείας κ. Παρθένιος, ὁ ὁποῖος ὑπογράμμισε τὴν «καλὴ
γειτονία» τοῦ Ἀπ. Θρόνου τοῦ Ἁγίου Μάρκου μετὰ τὴν
ἱστορικὴ Μονὴ καὶ ἐξέφρασε τὴ συγκίνησίν του γιατί
πρῶτη φορὰ ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλε-
ξανδρείας ἐπισκεπτόταν τὴ Μονὴ καὶ τὴν ἔρημο, καὶ
ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβος, ὁ ὁποῖος ἔκα-
νε ἀντιπαραβολὴν ἀνάμεσα στὴν πραγματικὴ ἔρημο καὶ
τὴν ἐρημιὰ τῶν πόλεων καὶ ἐπισήμανε τὴ σπουδαιό-
τητα τῶν διδαγμάτων τῆς πρώτης γιὰ τὴ ζωὴ στὸν
κόσμο.

Ἐγιναν ἀκόμη ἐπισκέψεις στὸ Σκευοφυλάκιο καὶ
τὴ Βιβλιοθήκη μετὰ τὰ σπάνια χειρόγραφα καὶ τίς πα-
λαιότυπες ἐκδόσεις, στὸ Τμήμα Συντηρήσεως κ.λπ.. Τὸ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 576 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

μεσημέρι οἱ πατριαρχικὲς ἀκολουθίες μαζί με τὴ σιγαίτικὴ ἀδελφότητα παρεκάθησαν σὲ κοινὴ Τράπεζα. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Δαμιανὸς χαιρέτισε τὸν Παναγιώτατο μετὰ τὰ ἀκόλουθα λόγια:

«Παναγιώτατε Δέσποτα,

Πρὸ ὀλίγου, ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου τοῦ Σινᾶ, καὶ ἐν συγχροασίᾳ μετὰ τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καθὼς καὶ μετὰ διακεκριμένων Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ τοιοῦτου, ἡ Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιώτης μετέφερον εἰς ἡμᾶς τὴν πολύτιμον εὐλογίαν τῆς Μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Καὶ νῦν, συμφώνως πρὸς τὴν μοναστικὴν παράδοσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, τὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν ἀκολουθεῖ ἡ κοινοβιακὴ τραπέζα, ὁ ἀπόγονος οὗτος τῆς μετευχριστιακῆς ἀγάπης τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἡ ἔρημος προσφέρει τὸν περιχρὸν αὐτῆς ἄριον εἰς τοὺς «κεκοπιακότας ἐκ τῆς ὁδοπορίας». Καὶ οὕτως, ἡ κοινωνία ἡμῶν ὁλοκληροῦται καὶ διὰ τοῦ ὕλικου στοιχείου, ἄνευ καὶ ἐκτὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ἡ ἀνθρωπίνῃ ὑπαρξίς. Ἀλλωστε, καὶ αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, πάντοτε καὶ πανταχοῦ, μέσῳ τῆς ὕλης ἐκφράζεται καὶ διαλέγεται.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ ἀποτελεῖ τὸ ἀκραῖον φυλάκιον τοῦ Ἑλληνορθοδόξου ἡμῶν Γένους ἐν τῇ ἐσχατιᾷ ταύτῃ τῆς Πειραίας Ἀραβίας. Ἐντὸς τῶν Ἰουστινιανείων τειχῶν αὐτῆς ἐπὶ δέκα καὶ τέσσαρας αἰῶνας φυλάσσεται καὶ διασωζεται, ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ, ἡ παράδοσις καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πατρῴας εὐσεβείας τοῦ Γένους ἡμῶν. Τῆς παρακαταθήκης ταύτης προσιότης καὶ θεματοφύλαξ ἐτάχθη ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἡ Γεραρὰ Σιναίτις Ἀδελφότης, μία Ἀδελφότης ἣτις ἔχει θαυμάσιον τὴν συναίσθησιν οὐ μόνον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῆς χρέους, καθ' ὅσον καὶ αὕτη ἀποτελεῖ κλάδον τοῦ ὑπεριοπικοῦ καὶ διαχρονικοῦ κορμοῦ τῆς Ρωμηοσύνης. Τὸ «Γένος τῶν Ὄρθοδόξων» ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει περιέλαβε πάντας τοὺς κοινὴν συνείδησιν ἔχοντας Ὄρθοδόξους λαοὺς τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς, ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ διοίκησιν τῶν παλαιφάτων τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχικῶν Θρόνων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, πρωτίστως δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης. Καὶ οὕτως ἡ Ρωμηοσύνη διασώσασα τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς ὁργάνωσιν καὶ αὐτοτέλειαν, ἔχουσα ὡς πυρῆνα τὴν ἐνοριακὴν κοινότητα, διετήρησεν εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν ἐθνικὴν, θρησκευτικὴν καὶ πολιτιστικὴν ταυτότητα καὶ ἐνότητα τοῦ Γένους. Τὰ ἕως τῆς σήμερον Ρωμαϊκὰ καλούμενα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἀπετέλεσαν τὴν ὁπονδυλικὴν στήλην τῶν Ὄρθοδόξων λαῶν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς.

Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἢ κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν ἱερὰ συνάντησις καὶ κοινωνία Νέας Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Σινᾶ ἐν τῷ Θεοβαδίστῳ τούτῳ Ὄρει ἐνέχει ὅλως ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα καὶ σημασίαν. Τρεῖς ἐπάλλξεις τοῦ Ὄρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ, τῶν ὁποίων αἱ Ἀδελφότητες ἔχουσι κοινὸν τὸ χρέος, νὰ διατηρήσωσι ἀλώβητον τὴν παρακαταθήκην τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ἀλλὰ καὶ νὰ διαφυλάξωσι ἐν ταυτῷ τὰ ἱερὰ καὶ σεβάσματα προσκνήματα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Μακαριώτατε,

Κατ' αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμήν τῆς ἱστορίας ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ, καθὼς καὶ σύμψα ὁ ὀρθόδοξος κόσμος εἰς τὸν Πάνσοπιον Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἔχουσι ἐστραμμένα τὰ ὄμματα. Ὁ εἰκοστὸς αἰὼν βαίνει πρὸς τὴν δύσιν, ἀλλ' ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ὑπαρξίς τραγικῆ. Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, τὸν ἄνευ Θεογονίας καὶ ἀγάπης, τὸν ἄνευ εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης, τὸν σιερούμενον πολλὰκις καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄριτου, ἡ Παρορθόδοξος οἰκογένεια ὀφείλει νὰ προσφέρει τὴν μαρτυρίαν καὶ συναντίληψιν αὐτῆς. Εἰς τὴν προσπάθειαν ταύτην ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καλεῖται, κατὰ τὴν κρατούσαν Κανονικὴν τάξιν καὶ Παράδοσιν, νὰ διαδραματίσῃ καὶ πάλιν τὸν πρωτεύοντα ρόλον. Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης μετὰ τὴν πολύτιμον συμπαραστάσιν καὶ συνεργασίαν καὶ τῶν λοιπῶν Ἀγιωτάτων Ὄρθοδόξων Πατριαρχῶν καὶ Προέδρων, ὧν ὁ δεύτερος τῇ τάξει εὐρίσκεται ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἦτο καὶ εἶναι ὁ συντονιστὴς τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀποστολῆς, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὁποίας ἡ Ἱερὰ Μονὴ καὶ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Θεοβαδίστου Ὄρους Σινᾶ προτίθεται νὰ συνεισφέρει τὴν ταπεινὴν αὐτῆς προσφορὰν καὶ μικρὰν ἐμπειρίαν, τὴν ἐμπειρίαν τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀσκήσεως. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ τοῦ κοινῶν χρέους καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συνδέσμου οἱ Σιναίτιαι Μονασταί, ἐγείροντες τὸ ποτήριον, ἀπὸ μέσης καρδίας ἀναφωνοῦμεν:

Πολυχρόνιον ποιῆσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Παναγιώτατον καὶ Θεϊώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κύριον κύριον Δημήτριον, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Μῆας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς, Ὄρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας».

Κατὰ τὴν παραμονή του στὸ Σινᾶ, ὁ Παναγιώτατος ἐνημερώθηκε σὲ πλάτος γιὰ τὰ προβλήματα τῆς Μονῆς καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ γυναικεῖο ἡσυχαστήριον, πού δρίσκεται ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Δαμιανοῦ στὴν ἐσχατὴ τῆς Φαράν, ἔδρα τῆς ἀλλοτε δὴμῶνιμης ἐπισκοπῆς, ὅπου ἡ Μονὴ Σινᾶ διατηρεῖ ἕνα καταπράσινο μετόχι. Ἀπὸ τῆς συνόδου τοῦ Παναγιωτάτου, ἐξ ἄλλου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖος μαζί με τὸν προσωπικὸν γιατρὸ τοῦ Πατριάρχου κ. Καρκαμουράτογλου, μοναχοῦς καὶ τὸν γράφοντα ἀνέβηκαν στὴν κορυφὴν ὅπου ὁ Θεὸς ἔδωσε τίς ἐντολὰς στὸν Μωϋσῆ καὶ ἔγινε Παράκληση στὸν γάσκο.

Την Τρίτη 26 Μαΐου ο Παναγιώτατος επέστρεψε δια ξηράς στο Κάιρο, όπου διήλθε φιλοξενούμενος από το Πατριαρχείο Ἀλεξανδρείας τις ημέρες που προορίζονταν για την επίσκεψη στο Πατριαρχείο Ἀντιοχείας ως τὸ Σάββατο 29 Μαΐου, ὅποτε αεροπορικῶς ἀναχώρησε γιὰ τὸ Τέλ Ἀβίδ πρὸς ἐπίσκεψη τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐπισκέφθηκε τὸν Ἀναπληρωτὴ Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰγύπτου κ. Μπούτρος Γκάλι, τὸ θρήσκευμα χριστιανὸ (Κόπτη), δέχθηκε ἐθιμοτυπικὰ τὸν Πρόσβυ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὸ Κάιρο κ. FRANK WISNER καὶ συνεργάστηκε μὲ τὸν Μακ. Πατριάρχην κ. Παρθένιο πᾶνω σὲ θέματα κοινῆς ἐνδιαφέροντος καὶ ἰδίως γιὰ τὴν προσεχὴ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδοξίας.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τῆς Ἡλιουπόλεως τὸν προέπεμψαν ὁ Μακ. κ. Παρθένιος, οἱ Ἀρχιερεῖς κ.ἂ. κληρικοὶ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου, Αἰγύπτιοι ἐκπρόσωποι, οἱ ταχοὶ τῆς παροικίας καὶ πολλοὶ ὁμογενεῖς.

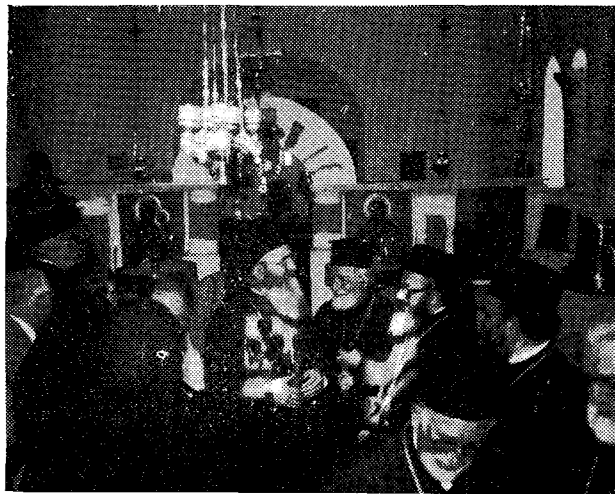
Ἑποδοχὴ στὰ Ἱεροσόλυμα

Στὸ Τέλ Ἀβίδ τὸ ἀεροσκάφος τῆς «Ὀλυμπιακῆς», πὺ ἐφερε τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχην κ. Δημήτριον καὶ τὰ μέλη τῆς συνοδίας του στὸ Ἰσραήλ ἀπὸ τὸ Κάιρο προσγειώθηκε στὶς 12 τὸ μεσημέρι τῆς 29ης Μαΐου. Στὸ ἀεροδρόμιο ἀνέμενε πατριαρχικὴ ἀντιπροσωπεία ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Πέτρος κ. Γερμανὸ, Σκυθουπόλεως κ. Κωνσταντῖνο, τὸν Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπο Διοκαισαρείας κ. Ἰάκωβο κ.ἂ. κληρικούς. Μετὰ ἀπὸ ὀλιγόωρη παραμονὴ στὴν αἴθουσα τῶν ἐπισήμων, ὅπου τὸν Παναγιώτατο χαιρέτισαν ἐκπρόσωποι τῆς Ἰσραηλινῆς Κυβερνήσεως (Ἑπ. Θρησκευμάτων καὶ Ἑπ. Ἐξωτερικῶν) σχηματίσθηκε πομπὴ αὐτοκινήτων, ἡ ὁποία κατευθύνθηκε στὸ ξενοδοχεῖο «Ἰντερκοντινένταλ» τῶν Ἱεροσολύμων, στὸν Λόφο τῆς Μικρᾶς Γαλιλαίας.

Νωρὶς τὸ ἀπόγευμα, στὶς 4.30, στὴν Πύλη τοῦ Δαυὶδ προῦπάντησαν τὸν Παναγιώτατο καὶ τὴ συνοδία του τὰ μέλη τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πατριαρχικὸ Ἐπίτροπο Σεβ. Μητροπολίτη Καισαρείας κ. Βασίλειο, ἀντιπροσωπείες ἀπὸ τὰ ξένα δόγματα, τὸ προξενικὸ σῶμα, τὶς χριστιανικὲς κοινότητες καὶ πλῆθος Ρωμίων, Ἀράβων κ.ἂ. χριστιανῶν. Τὸ θέαμα ἦταν ἐξαιρετικὰ συγκινητικόν. Ἀπὸ τὰ μπαλκόνια, ὅπου ἦταν ἀναρτημένα «πανῶ» μὲ ἐπιγραφές, ὅπως «Καλῶς ὠρίσατε, Παναγιώτατες», «Ἡ Ἁγία Πόλις Ἱερουσαλήμ σὰς ὑποδέχεται μὲ ἀγάπην» κ.λπ., πιστοὶ θυμιάτιζαν καὶ ἔριχναν στὴν πομπὴ ροδοπέταλα. Προπορευόταν ὁ Τίμιος Σταυρὸς καὶ μπᾶντα προσκόπων καὶ κατευθύνονταν ἐν μέσῳ χαρμωσύνων κωδωνοκρουσιῶν καὶ χειροκροτημάτων πρὸς τὴν ὁδὸ τοῦ Ἐλληγορθοδόξου Πατριαρχείου.

Ὅλοι οἱ δρόμοι ὡς αὐτὸ ἦταν σηκιστολισμένοι μὲ τὴν κυανόλευκὴ καὶ τὴ σημαία τοῦ Παναγίου Τάφου δηλώνοντας τὴν ἑλληγορθόδοξο ταυτότητα τοῦ Πα-

τριαρχείου Ἱεροσολύμων. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἦταν παραταγμένοι μαθητὲς μὲ τοὺς διδασκάλους τους καὶ πολλοὶ προσκυνητὲς.

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος μὲ τὸν Παν. Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ κ. Δαμιανὸ. Διακρίνονται κ.ἂ. ἀρχιερεῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Π. Θρόνου (Ἀμερικῆς, Σταυρουπόλεως, Κολωνίας, Δέρκων, Ἐρμουπόλεως).

Μπρὸς στὴν πύλη τῶν Πατριαρχείων ὑποδέχθηκε τὸν Παναγιώτατο ὁ ἴδιος ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος ὁ ὁποῖος τὸν συνόδευσε στὴν κάθοδό του στὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως. Μετὰ τὸ προσκύνημα στὴν Ἁγία Ἀποκαθήλιωση ἐνῶ ὁ Παναγιώτατος νύθηκε τὸν πατριαρχικὸ μανδύα καὶ οἱ ὕμνωδες ἀντηχοῦσαν στὸν ἀγανὴ τροῦλλο τοῦ Ναοῦ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσήλθε καὶ προσκύνησε τὸν Πανάγιο καὶ Ζωοδόχο Τάφο τοῦ Κυρίου μας, ὅπου καὶ διάβασε τὴν εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς Ἀναστάσεως. Μέσα στὸν Ναὸ προηγούντο οἱ πατριαρχικοὶ καθάσθηδες, οἱ ὁποῖοι χτυπώντας ρυθμικὰ τὰ μπασοῦνια τους δημιουργοῦσαν μιὰν ἐξόχως ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα. Παράλληλα ἀκούγονταν ψαλμωδίες ἀπὸ ἄλλες ὁμολογίες, πὺ εἶχαν τὴν ἴδια ὥρα λατρευτικὲς συνάξεις σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ Ναοῦ.

Ἀμέσως μετὰ φάληκε στὸ Καθολικὸ Δοξολογία, στὴν ὁποία προέστη ὁ Παναγιώτατος. Καλωσορίζοντας τὸν ἀπὸ τὴν ὠραία πύλη ἢ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος εἶπε:

«Αἱ χορδαὶ τῆς ἄρας Δαυὶδ, ἡδυόμπως ἐνημονώθησαν καὶ αἱ παλάμαι πύλαι τῶν τειχῶν τῆς πρωτευούσης τοῦ Βασιλείου τῶν αἰώνων εὐρέως ἠνεώθησαν ὑποδεχόμεναι σήμερον τὸν Γεραρὸν Προκαθήμενον τῆς Κωνσταντινου Πόλεως, ἐδάσαντα τὴν περιώνυμον Βασιλεύουσαν καὶ τὸν Φλοῖσθον τῶν κυμάτων τοῦ μῦθικοῦ Βοσπόρου, ἵνα ἐλαδῶς καὶ δακρυρρόως προσκυνήσῃ μετὰ τῆς σεπιτῆς Αὐτοῦ συνοδείας τοὺς τόπους τῆς Χάριτος, οὓς καθηγίασεν διὰ

τῆς παρουσίας Αὐτοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

«Ἄρον, σὺν, κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου Σιών καὶ ἴδε·

ἰδοὺ γὰρ ἤκασί σοι, θεοφεγγεῖς ὡς φωσιτῆρες, ἐκ δυσμῶν

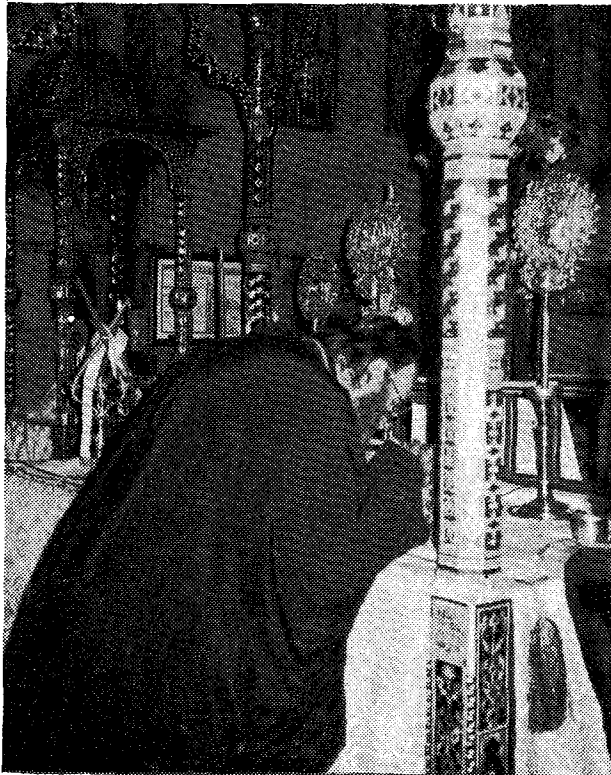
καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης καὶ ἑώας τὰ τέκνα σου, ἐν σοὶ

εὐλογοῦντα Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας».

Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχῃ κύριε κύριε Δημήτριε, Πεφιλημένε ἡμῖν λίαν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, Ἀδελφέ καὶ Συλλειτουργέ,

Περιοπούδαστοι καὶ Ἱερώτατοι ἐν Κυρίῳ Ἀδελφοί,

Ἐσθεβέστατοι καὶ ἐντιμότατοι προσκνηταί,

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος προσκυνεῖ τὴν Ἁγία Τράπεζα στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Σινᾶ.

Χαρὰν ἀνεκλάλητον αισθανόμεθα καὶ ταύτην πολυτρόπως διαδηλοῦμεν σήμερον, ὅτι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πάνσοφος Πρόνοια Αὐτοῦ, ὠδήγησε τὰ δῆματα Ὑμῶν πρὸ τοῦ Παναγίου καὶ Ζωοφροῦτου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Τάφου, ὡς ἄλλας Μυροφόρους, ἵνα μύρον εὐσομον κομίζοντες τὴν εὐλάβειαν Ὑμῶν ἐκ τῆς μαρτυρικῆς ἀλλ' ἐνδόξου καὶ Ἀγιωτάτης Ὑμῶν Ἑδρας, προσοίσητε καὶ μυρίσητε, τὸν ὡς θροῦν ἄμυν προσηγορευμένον καὶ ὡς τεθνεῶτα λογιζόμενον Κύριον.

Ἀλλ' ὧ σεπιὸι καὶ περιοπούδαστοι προσκνηταί, «μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν ἐσιταρωμένον; ἠγγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε, ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτὸν» (Μάρκ. 16,6).

Χίλιοι ἐννεακόσιοι πενήκοντα τέσσαρες ἐνιαυτοὶ παρῆλθον ἐκ τῆς μακαρίας καὶ ἐκθαμβωτικῆς ἐκεῖνης συναντήσεως τῶν Μυροφόρων μετὰ τῶν ἄλλων Ἀγγέλων, διατρανωσάντων καὶ ἐπικυρωσάντων τὸ ὑπερκόσμιον γεγονός τῆς ἐκ νεκρῶν ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Τὸ μήνυμα τοῦτο, χαροποιῆσαν τοὺς γηγενεῖς, καίεσθαι τὸ ἀδιάσειστον ἔρεισμα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, διότι «εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν». Διὰ τοῦ παρηγόρου αὐτοῦ ἀγγέλματος ἡ ἀνθρωπότης μετήλθεν ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς προσμονῆς καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν χώραν τῆς σωτηρίας καὶ τὴν σφαῖραν τῆς θεώσεως.

Θεοὶ ἀγγέλων ἐπέχουσα καὶ ἡ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἐπὶ εἴκοσι συναπιὸς αἰῶνας ἐν τῇ κοιτίδι ταύτῃ τοῦ Χριστιανισμοῦ συνεχίζει ἀδιαλείπτως φρουρεῖν τὸν Ζωοδόχον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Τάφον καὶ κηρύσσειν ἀνελλιπῶς τὸ κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως. Οἱ Ἀγιοταφῖται πατέρες ἐπαρρητιοῦντες ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν πίστεως διὰ μόχθων καὶ κόπων, ἀγώνων καὶ θυσιῶν, φυλάσσουνι φυλακὰς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὑπὲρ τῆς ἀσφαλοῦς διαποιμάνσεως καὶ περιφρουρήσεως ἐκ τῶν παγίδων τοῦ ἀλλοτριῶν τοῦ πεπιστευμένου τῆς μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν εὐλαβεστάτου ποιμνίου καὶ εἰδικιώτερον ὑπὲρ διαιωνίσεως τῶν ἀπαραγράπτων προνομίων καὶ δικαίων τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἐπὶ τῶν τόπων τούτων τῆς χάριτος, τὰ ὅποια καὶ τῆ βοήθειᾳ τῶν ἀοιδίμων Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λογάδων τοῦ Ἔθνους ἡμῶν διεφυλάχθησαν ἐν δυσκόλοις καιροῖς ἕως τῆς σήμερον.

Παναγιώτατε Ἀδελφέ,

Τὸ ἱερὸν Προσκύνημα τῆς Ὑμετέρας πεφιλημένης ἡμῖν Παναγιότητος εἰς τὴν Θεοπάσιον ταύτην Γῆν ἤρχισε πρὸ τινῶν ἡδὴ ἡμερῶν διὰ τῆς προσκνηματικῆς Αὐτῆς ὁδοιπορίας εἰς τὸν ἕτερον ἀγιώτατον τόπον καὶ μίαν ἐτέραν ἐθνικοθρησκευτικὴν ἐπαλξιν εὐρισκομένην ἐν τῷ κλίματι τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχείου, τὴν περιώνυμον Βασιλικὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης, ἔνθα ἡ φλεγόμενη καὶ μὴ κατομένη Βάτος, ἦντινα ὁ Θεόπιος Μωϋσῆς ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. Ἀδυνατοῦντες λόγῳ τῶν ὑφισταμένων γνωστῶν πολιτικῶν καταστάσεων ὑποδεχθῆναι Αὐτὴν τε καὶ τὴν τιμίαν Αὐτῆς Συνοδείαν ἐκεῖσε, ὡς ἐπειθυμοῦμεν, σήμερον περιχαρεῖα ὅτι πλείστη ὑποδεχόμεθα Αὐτὴν ἐν τῷ λίκνῳ τῆς μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κατηξιώθητε ἐν συνεχείᾳ πρὸ μικροῦ ἰδεῖν μετὰ τὰ ὄμματα τοῦ σώματος πλέον τὸν Πανάγιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Τάφον, ἔνθεν ἐξέλαμψεν τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ. Εἰσιέλθατε εἰς τὸ Ἱερὸν Κουβούκλιον καὶ ἐνασπῶσθε ἐπὶ τοῦ ὀλβίου Τάφου τὴν τιμὴν Ὑμῶν καὶ τὴν προσκνήνησιν, τὸ σέβας καὶ τὴν λατρείαν Ὑμῶν, καὶ ἐδώσατε τὴν ἐμ-

πειρίαν τῆς ἀνεκκαλήτου χαρᾶς τῶν Μυροφόρων καὶ τῶν Ἀποστόλων, διαπιστωσάντων δι Χριστὸς οὐκέτι ἐν τῷ Μνήματι, δι Χριστὸς Ἀνάστη, δωροθάμενος τῷ κόσμῳ εὐφροσύνην αἰώνιον καὶ λύτρωσιν.

Δι' ὃ καὶ δοξολογίαν ἐν ὧδαῖς πνευματικαῖς ἀνεπέμψαμεν τῷ Πανοικτίρμονι Θεῷ. Ἀιενίστατε νῦν τὸν Φρικτὸν Γολγοθᾶν, τὸν τόπον τῆς ὑπερτάτης Θουσίας καὶ ἀντήσατε ἐξ αὐτοῦ θάρρους καὶ καρτερίαν «εἰς τὸν προκείμενον Ὑμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως Ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν», ὅστις καὶ θὰ ὀδηγήσῃ πάντας ἡμᾶς πρὸς τὴν θέωσιν.

Ἀπευθύνοντες τῇ Ὑμετέρῳ πεφιλημένῃ ἡμῖν λίαν γερασμωιάτῃ Παναγιότητι, τοῖς Ἱερωτάτοις Ἀδελφῶν συνοδοῖς καὶ τῇ σεπιτῇ Ἀδελφῇ ἀκολουθίᾳ ἔνθερον χαίρεισμον «ὡς εὐ παρέστητε» εἰς τὴν Ἀγίαν Πόλιν καὶ Ἀγίαν Γῆν, ὀλοθῶντες εὐχόμεθα Ἀδελφῶν τε καὶ τοῖς ὑψηλοῖς ἡμῶν φιλοξενουμένοις Ἀδελφοῖς ψυχωφελῆ, αἰσίαν καὶ εὐλογημένην παραμονὴν ἐν τῇ Ἀγιοτάτῃ ἡμῶν τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησίᾳ. Ἀμήν».

Στὴν προσφώνησιν τοῦ Μακαριώτατου ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε μὲ τούτα τὰ λόγια:

«Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ Πατριάρχα Ἱεροσολύμων κύριε Διόδωρε,

Διακατεχόμεθα ὑπὸ θαυμάσιας συγκινήσεως τὴν στιγμήν ταύτην, καθ' ἣν ἀξιούμεθα παρὰ Κυρίου νὰ ἐφορθῶμεν εἰς τὴν Ἀγίαν Γῆν καὶ νὰ προσκυνήσωμεν τὸν Πανάγιον Τάφον Του, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξεπήγασεν ἡ αἰώνιος ζωὴ καὶ ἡ ἀθανασία.

Μετὰ τὸν «ἄλλον μαθητὴν», τὸν μαθητὴν τῆς ἀγάπης, καὶ τὸν Σίμωνα Πέτρον καὶ ἀναριθμήτους ἄλλους προσκυνητὰς διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐρχόμεθα σήμερον καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς Βασιλείδος, μετ' ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ ἡγαπημένων, καὶ παρακύπτοντες βλέπομεν τὰ ὀνότια κείμενα μόνα καὶ ἐπισχόμεθα εἰς τὴν, ἄλλωστε ἀκράδαντον, πίστιν ἡμῶν, δι ὃ Χριστὸς Ἀνάστη κατὰ τὴν γραφήν, τὴν προλέγουσαν δι ἀδελφῶν τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστήσαντα» (Ἰω. 20,9). Καὶ οὕτως ἐπισχόμενοι, ἐξερχόμεθα διὰ νὰ κηρύξωμεν πανταχοῦ Ἀνάστασιν καὶ διαπροσώως νὰ εἴπωμεν πρὸς πάντας, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομα ἔστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. 4,12).

Ὑμεῖς, Μακαριώτατε, μετὰ τῆς περὶ Ὑμᾶς γερασῶς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος εἶσθε ἡ ἀκοίμητος φρουρὰ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσκυνημάτων, ἥτις διετήρησε διὰ τῶν αἰώνων τὴν πηγὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἀλώθητον ἀπὸ πλῆθους σταυροφόρου καὶ μὴ ἐπιβουλῆς. Διὸ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀπανταχοῦ Ὁρθοδόξων πρὸς τὴν φρουρὰν ταύτην, πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἶναι καὶ μεγάλη καὶ εἰλικρινὴς καὶ ταύτην ἐκφράζομεν ἐπισήμως, κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν, ἐξ ὀνόματος τῶν Πανορθοδόξων, ὡς πρῶτος τῇ τιμῇ καὶ τῇ διακονίᾳ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν Ἱερωτάτους ἀδελ-

φοὺς διὰ τὴν τιμητικὴν δοχὴν καὶ διὰ τοὺς ἀπευθύνθειας ἡμῖν ἀδρόφρονος λόγους καὶ μεταδίδομεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐν τῷ Ὄνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν κοινωνίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῇ σεβασμίᾳ Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ.

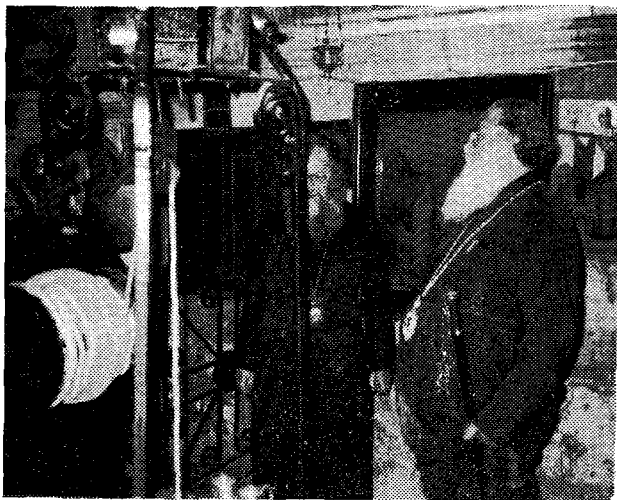
Οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν δι ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας πρόσωπον πρὸς πρόσωπον κοινωρία ἡμῶν θέλει οὐσφίγξει ἐτι περισσότερον τοὺς ἀδελφικὸς δεσμούς, τοὺς συνδέοντας τὰ δύο προεσθυγενῆ ἡμῶν Πατριαρχεῖα, εἰς ἀπὸ κοινοῦ συμβολὴν εἰς τὴν πανορθόδοξον ἐνότητα καὶ συνεργασίαν, τὴν ὁποίαν οἱ πάντες ὀφείλομεν νὰ διατηρῶμεν καὶ καλλιερῶμεν ὡς τι πολύτιμον καὶ ἀναντικατάστατον, ἅμα δὲ καὶ ἰδιαιτέρως χρήσιμον καὶ ἀπαραίτητον εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν τῶν μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ Θρησκείων Διαλόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μὲ τοιαύτας σκέψεις καὶ τοιαύτας προσδοκίας, Μακαριώτατε, ἀφοῦ προσεκνήσομεν μόλις χθὲς τὸν ἐν δόξῃ ἀναληφθέντα Κύριον, ἀναβαίνομεν σήμερον εἰς Ἱεροσόλυμα «μετὰ χαρᾶς μεγάλης» (Λουκ. 24, 52) καὶ προσδοκῶμεν μεθ' Ὑμῶν τὴν κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς περαιτέρω ἐνίσχυσιν καὶ φωτισμὸν ἡμῶν ἐν τῇ ἱερᾷ διακονίᾳ τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν, «Ὡ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας».

Στὴ συνέχεια πραγματοποιήθηκε ἄνοδος στὰ Πατριαρχεῖα, ἔπου προσφέρθησαν ἀναψυκτικά.

Ἐπίσκεψη - προσκύνημα στοὺς Ἁγίους Τόπους

Τὸ Σάββατο 30 Μαΐου ὁ Παναγιώτατος μὲ τὴ συνοδεία του, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρο, ἐπὶ κεφαλῆς Ἀρχιερέων κ.κ. μελῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἐπισκέφθηκε τὸ Φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, ἔπου πραγματοποιῶνται ἀξιόλογα ἔργα ἀνακαινίσεως, τὸ Θαυμάριον Ὄρος καὶ τὴν πόλιν τῆς Ναζαρέτ, στὰ ὄρια τῆς ὁποίας τὸν ἀνέμεναν οἱ δημοτικὲς ἀρχές. Ὁ Παναγιώτατος γτύθηκε τὸν πατριαρχικὸ μανδύα καὶ προσῆλθε στὸν Ἱ. Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἔπου τρέχει ἀκόμη ἡ πηγὴ, δίπλα στὴν ὁποία ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἔφερε τὴν Παναγίαν τὸ μήνυμα. Τὸν Οἰκουμηνικὸ Πατριάρχη προσφώνησε κατάλληλα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναζαρέτ κ. Ἰσίδωρος καὶ ἀπάντησε συγκινημένος ὁ Παναγιώτατος. Οἱ χοροὶ ἔψελναν τόσο στὴν ἐλληνικὴ, ὅσο καὶ στὴν ἀραβικὴ, ἐνῶ ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης ἀνέγνωσε τὴ σχετικὴ εὐαγγελικὴ περικοπή, «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ εὐθυμερίας τῶν λαῶν τῆς γῆς», καὶ ἔκανε δεήσεις, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα τὰ ἄλλα προσκυνήματα. Παντοῦ, ἐξ ἄλλου, πρόσφερε ἀναμνηστικὰ δῶρα ἢ μετὰλλια τῆς ἐπισκέψεώς του. Τὸ μεσημέρι παρατέθηκε γεῦμα ἀπὸ τὴν Ἀραβορθόδοξον Κοινότητα τῆς Ναζαρέτ μὲ παραδοσιακὰ ἀραβικὰ φαγητά. Στὸ γεῦμα παρέστησαν καὶ ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, μὲ τοὺς ὁποίους ἀνταλλάχθησαν προσφωνήσεις. Ἀκολούθησε ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιωτάτου

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος μαζί με τὸν Μακκαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρο στὸ Φρέαρ τοῦ Ἰακώβ.

στὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, στὴν λίμνη τῆς Τιβεριάδος, στὴν Καπερναούμ, στὶς ὄχθες τοῦ Ἰορδάνη, τὴν συκομορέα τοῦ Ζακχαίου καὶ ἄργα τὸ βράδυ ἐπέστρεψε στὰ Ἱεροσόλυμα. Μιά μέρα ὀπωσδήποτε κουραστική, ἀλλὰ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα γιὰ ὅλους ὅσοι γιὰ πρώτη ἢ πολλοστή φορά ἐπισκέπτονταν τοὺς Ἁγίους Τόπους.

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς 31 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως Πατριαρχικὸ καὶ Συνοδικὸ Συλλεiturργο στὸ ὁποῖο παρέστησαν οἱ σεπτοὶ Προκαθήμενοι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν Σιωνιτιδος Ἐκκλησίας. Στιγμὲς ἀνεπανάληπτες, γεμάτες κατάνυξη καὶ πνευματικὴ ἀνάταση, στιγμὲς ἱστορικές. Μετὰ τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, ὁ Μακκ. Πατριάρχης κ. Διόδωρος προσφώνησε τὸν Παναγιώτατο ὡς ἑξῆς:

«Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι καὶ ἐν δόξῃ εἰς Οὐρανούς Ἀναληφθέντι Ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ Συνλεπουργὲ κύριε κύριε Δημήτριε,

Πνευματικῆ ἐξάρσει καὶ ψυχικῆ ἀγαλλιᾶσει συνεχόμεθα τὰ νῦν, διότι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, ὅπερ ἀπὸ κοινοῦ ἐπετελέσαμεν, δοξολογοῦντες τὸν Κύριον, Ὅστις ἠλόγησε τὴν συνάντησιν ἡμῶν ταύτην, πάρεσιν οὐσιωδῶς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν αὐτὸς Ὁθιὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ εἰπὼν «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ» (Ἰω. 6,56). Δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός, διὸ σήμερον ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὴν ἐπέτειον τῆς ἐν Νικαίᾳ συνελθούσης πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπὸ τῶν 318 Πατέρων.

Ἡ Θεῆς Εὐχαριστία, ἡ ὁποία εἶναι τὸ κέντρον τῆς λειτουργικῆς ἡμῶν ζωῆς, γηγᾶνει ἢ πληροετέρα ἔκφρασις τῆς κοινῆς ἡμῶν πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐπισφράγις τοῦ συνδέσμου τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἡ ὁποία

διέπει τὰς σχέσεις τῶν Ἀγιοτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν κοινὴν ἡμῶν πορείαν ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος ἡμῶν «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8). Ἐν τῇ Θεῇ Εὐχαριστίᾳ διαδηλοῦμεν, διὸ Ἀρχηγὸς καὶ Κεφαλὴ τῆς Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς (Ἐφεσ. 5,23), «δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ» (Ρωμ. 1,5).

Ἡ σιγμὴ αὐτῆ τῆς συναντήσεως καὶ συμπροσευχῆς ἡμῶν εἰς τὸν μοναδικὸν τοῦτον ἱερὸν χώρον, μεταξὺ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ ἐνθα προσεφέρθη ἡ ὑπεριάτη Θυσία, καὶ τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ἐνθεν τὸ ἀνέσπερον τῆς Ἀναστάσεως Φῶς ἐξεπήγασεν, εἶναι ὄντως σιγμὴ ἱερὰ καὶ ἱστορικὴ.

Ἀναλογιζόμεθα τὸν ὄβλον, τὸν ὁποῖον ἀμφοτέραι αἱ Ἀγιοτάται Ἐκκλησίαι ἡμῶν διεδραμάτισαν κατὰ τὴν δισχίλιετῆ ἱστορικὴν πορείαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὑπῆρξε καὶ συνεχίζεται ὁ ρόλος ἀπολυτρωτικὸς διὰ τὸ ἀνθρώπιον γένος, ἀναγωγικὸς δολοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς σφαίρας πνευματικῆς, ἀναμορφωτικὸς ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν καινῆς κοινωνίας ἀγίων, πρωτίστως δ' ὅμως σηματικὸς, ὡς πρὸς τὴν διαδόσιν, τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἀκέραιαν διαφύλαξιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, «δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι» (Ρωμ. 1, 16).

Ὁ ἰδιαίτερος λειτουργικὸς χαρακτὴρ τῶν Ἀγιοτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν ἐναρμονισθεὶς εἰς ἐν πληρῆς λειτουργικὸν τυπικὸν εὐεργετικῶς ἐφ' ἅπασαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπέδρασεν, αἱ τύχαι αὐτῶν κατὰ καιροὺς συνωδοιπόρησαν καὶ οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἐπιτέχνως συνωφάνθησαν, ἀποτελέσασαι οὕτως ἐν ἰσχυρὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον διήλθε διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἀκέραιον καὶ θριαμβεῦον.

Ἡ ἀγιοτάτη Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπιτελοῦσα τὴν σωτηριώδη ἀποστολὴν αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ, οὐ μόνον ἀνέδειξε καὶ προῦβαλε τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὡς τὸν λίκνον τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν πηγὴν εὐλογίας καὶ χάριτος διὰ τοὺς πιστοὺς ἀλλὰ καὶ διεφύλαξε τούτους μετὰ τὴν αὐταπάρησιν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν μελῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναφερθῆναι εἰς τὴν συμπαράστασιν καὶ ἀρωγὴν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τὴν εὐεργετικὴν καὶ τελεσφόρον διάθεσιν τῶν σεπτῶν Αὐτῆς Προκαθημένων καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ προθυμίαν τῶν πιστῶν Αὐτῆς ἐξεχουσῶν Προσωπικότητων, προκειμένου ἵνα τὰ Πανάγια Προσκυνήματα διαφυλαχθῶσιν ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς ἄλλοθῶξων κοινοτήτων, εἰς χεῖρας τῶν Ὀρθοδόξων Ρωμαίων, ὡς μετὰ περισοῆς τιμῆς ἀναγράφεται πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Κουδουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ἡ εὐλικρινὴ καὶ ἐν ἀμοιβαίῳ συνεργασίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἐν πνεύματι Χριστοῦ ἠδέξατο καὶ ἐκφραταῖο.

Οἱ ἀοίδιμοι προκατόχοι ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλη-

Στήν Ὁραση τῆς Φαράν, όπου ἀσκεῖται γυναικεία μοναστική ἀδελφότητα ὑπὸ τὴν πνευματικὴ καθοδήγησιν τοῦ Πανιερ. Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ κ. Δαμιανοῦ. Ἀριστερὰ ὁ Πανκρήτωτος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος μετὰ τὸν Σεβ. Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμο καὶ τὸν Πανιερώτατο. Δεξιὰ: Ἐδλογοῖ τὲς μονάζουσες.

σιῶν ἡμῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀντιμετώπισαν δυσκόλους περιστάσεις, περιεπλάκησαν εἰς ἀρίστους ἀγῶνας, ἐπάλεψαν μετὰ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τοῦ κόσμου τούτου, διήλθον διὰ μυρίων ἀντιξοοτήτων, ἔφυγον δ' ὅμως καὶ κατακολοῦνθοντες τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἐξῆλθον ὡς ἐν τῇ Ἀναστάσει Ἀδίου νικηταὶ καὶ τροπαιοφόροι μετὰ ἄσβεστον τὴν δάδα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ ὁραματισμῶν.

Πλεῖστοι δοῦν ἀγωνιστικὰ μορφαὶ Ἁγίων καὶ ἡρώων Πατριαρχῶν, Ὁμολογητῶν Πατέρων καὶ Καλλινίκων Μαρτύρων, προσελθόντων ἐκ τῶν λαγόνων τῶν Ἁγιοτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν κοσμοῦσι τὸ πάνθεον τῶν Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν, τὴν ὁποίαν διερχόμεθα, Παναγιώτατε Ἀδελφέ, τὸ ὁρθόδοξον ἡμῶν πλῆρωμα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σύμπας ὁ λοιπὸς Χριστιανικὸς καὶ μὴ κόσμος, μαστιζέται ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδιαφορίας καὶ κακεντρέχειας. Οὕτως ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία εὐρίσκειται πρὸ ἀδιανοήτων διὰ τὴν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητας φαινομένων πείνης, δυστυχίας, ἐκμειταλλεύσεως τοῦ ἀνθρώπινου μόχθου, ἀδικίας, ἐξεντελίσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπροεπειίας καὶ αἱματοχυσίας καὶ εἰς τὰ ὁ-

ποῖα προσίθενται ἡ ἀγωνία καὶ ὁ φόβος ἐκ τῶν πνευματικῶν καὶ χημικῶν δεσπολισμῶν καὶ τῶν ἐπιπτώσεων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι δλονὲν ἐξελίσσονται εἰς ἰσχυροτέραν καὶ καισιτροεπικωτέραν δύναμιν ἐπὶ τῆς γῆς, δυναμένην ὀλοσχερῶς ἀφανίσει τὸ θεῖον δῶρον τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ διαταράξει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ σύμπαντος.

Ἄ' ὅ, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν, σήμερον ἡμεῖς καλούμεθα, ὡς Ἐκκλησίαι, ὡς Προκαθήμενοι, ὡς πιστοὶ τοῦ Θεοῦ λαός, ὅπως κηρύξωμεν διὰ λόγον καὶ ἔργων, τὸ Ἐδαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἀνεξιχνίασιον πλοῦτον αὐτοῦ (Ἐφεσ. 3,8) πρὸς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἡ ἐγγύτης τῆς ἀνθρωπίνης εὐημερίας, διότι Ἀπὸς Οὐτοῦ ὁ Κύριος ἐλθὼν κέδηγγελλίσαιο εἰρήνην τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν (Ἐφεσ. 2,17). Καλούμεθα ὅπως διὰ τῆς προσευχῆς, τὸ μόνον πνευματικὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν ἡμῶν ὄπλον, καὶ μετὰ τὴν συνεργασίαν τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως καὶ καλῆς διαθέσεως, συνδράμωμεν τὸν συνάνθρωπον ἡμῶν καὶ ἐπιτύχωμεν τὴν δημιουργίαν μιᾶς κοινωνίας δικαίας, εἰρηνικῆς, ἀνευ φυλετικῶν καὶ ἄλλων διακρίσεων, μιᾶς κοινωνίας ἐδραιωμένης εἰς τὰ ἰδανικά τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν λαῶν, διὰ τὴν επικράτησιν τῶν

δποίων πυρετωδῶς ἐργάζεται ἡ καθόλου Ὁρθοδοξία ἐν ταῖς Πανορθοδόξοις Διασκέψεσι.

Τὸ ἔργον ἡμῶν, ὅσον βαρὺ καὶ ἄν ἐμφανίζηται ἐνώπιον ἡμῶν, δὲν δύναται νὰ πιόσῃ τὰς προσπαθειὰς ἡμῶν, διότι ἔχομεν στερορὰν τὴν πεποίθησιν, ὅτι «τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρὰ» (Α' Κορ. 1,27).

Παναγιώτατε Ἀδελφέ,

Τούτων ἕνεκα ἀπάντων αἱ χορδαὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν μετὰ συγκινήσεως πάλλονται κατ' αὐτὴν τὴν εὐχαριστιακὴν πανδαισίαν καὶ ἱστορικὴν ἡμῶν συνάντησιν ἐν τῷ πανιέρῳ τοῦτῳ τῆς Ἀναστάσεως Ναῶ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐνθερμος ἀνεπέμφθη ἡ πρὸς Κύριον ἀναφορὰ καὶ δοξολογία ἡμῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ εὐσταθείας τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν.

Ἐπικυροῦντες τὴν ἱστορικότητα, τὴν ἱερότητα καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς εὐλογημένης συναντήσεως ἡμῶν ταύτης παρακαλοῦμεν φιλαδέλφως τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ὅπως δεχθῆ τὸν Πατριαρχικὸν τοῦτον Μανδύαν καὶ τὴν Πατριαρχικὴν Ράβδον εἰς ἔκφρασιν τῆς ἐν Κυρίῳ ἀμειώτου ἡμῶν ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως πρὸς τὸν Γεραρὸν Προκαθήμενον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Κύριος ὁ Θεὸς ἅς εὐλογῆ τὰς εἰσόδους καὶ ἐξόδους Αὐτῆς, ἅς ἐνισχύη Αὐτὴν κατ' ἄμφω καὶ ἅς πολυετῆ Αὐτὴν, ἵνα προΐσται γεραρῶς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας».

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ Παναγιώτατος εἶπε:

«Μακαριώτατε καὶ περισπούδαστε ἡμῖν ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ Πατριάρχα Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κύριε Διόδορε,

Ἄφου προσεκνήσαμεν εἰς τὴν ἔρημον Σινᾶ τὴν σκιὰν τοῦ Νόμου, ἦλθομεν, μετὰ τῆς τιμίας ἡμῶν συνοδείας, εἰς τὴν Ἁγίαν ταύτην Πόλιν διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἐξ ἧς αὕτη ἐξεπορεύθη «Μητροπόλιν τοῦ Βασιλέως τῶν αἰώνων». Θεωροῦμεν ἰδιαίτερον εὐλογίαν τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν ἡμῶν Μετριότητα τὸ γεγονός ὅτι ἠξίωσεν αὐτὴν νὰ προσέλθῃ προσκυνητῆς τῆς μοναδικῆς ταύτης περιοχῆς τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν ἠγάσαν οἱ ἄχραντοι πόδες Αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ Οὐτός ἐξέχεε τὸ πανάγιον Αἷμα Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Ἄλλη εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ παρούσα εὐτυχὴς κοινωνία τῶν δύο ἀδελφῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καὶ ἡ μετοχὴ ἡμῶν αὐτῶν εἰς τὸ κοινὸν Ἅγιον Ποιήριον, ἡ καὶ ἀποκορυφούσα καὶ ἐκφράζουσα τὴν κοινωνίαν ταύτην καὶ τὴν ἐνότητα ἐν τῇ πίστει, ἐν τῇ τάξει, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, ἧτις καὶ «συνέχει ἡμᾶς» (Β' Κορ. 5,14) εἰς ἐν σῶμα, τὴν Ἐκκλησίαν, με κεφαλὴν αὐτὸν τὸν Χριστόν.

Εἴμεθα εὐγνωμονεσ πρὸς τὴν Ὑμετέραν γεραμίαν Μακαριότητα καὶ τὴν περὶ Αὐτὴν σεβασμίαν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα διὰ τὴν ἐγκαρδιότητα

τῶν λόγων, διὰ τὴν θερμότητα τῶν αἰσθημάτων, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν ἐκδηλώσεων Ὑμῶν.

Ὡς ἀντίδορον κομίζομεν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, οὕτω καὶ σήμερον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ὁμοῦ θὰ χωρῶσμεν εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης κλήσεως καὶ ἀποστολῆς τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἐξῆλθε νικῶσα καὶ ἵνα νικήσῃ, ἡμεῖς δέ, οἱ ἐλέω Θεοῦ Προκαθήμενοι τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωατῶν καὶ Θεοφιλεσιῶν Ἐπισκόπων, τοὺς ὁποίους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔδειτο «ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. 20,28), καλούμεθα ἵνα ἐργασθῶμεν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε διὰ τὴν σιγὴν ἐνδορθόδοξον ἐνότητα καὶ συνεργασίαν, ἐπὶ προβολῇ τῆς οἰκουμενικότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς διαχρονικῆς παρουσίας καὶ προσφορᾶς αὐτῆς.

Ἰδιαίτερος καλούμεθα ὅπως ἐν ὑπευθυνότητι ὁλοκληρώσωμεν τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἡμῶν καὶ ἀγάγωμεν εἰς πέρας τὸ ἐν προκειμένῳ ἀναληφθὲν ἱστορικὸν ἔργον, διὰ νὰ δώσωμεν μαρτυρίαν, εἰς ὅλον τὸν Χριστιανικὸν καὶ μὴ κόσμον, τῆς ἀληθείας ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πάντοτε μία καὶ ἠνωμένη καὶ πάντοτε ζῶσα καὶ σφριγγλή, καὶ γνωρίζει νὰ ὑπερβαίῃ, τῇ χειραγωγίᾳ τοῦ Παρακλήτου, τὰς τοπικὰς ἀποστάσεις καὶ τὰς φυλετικὰς διακρίσεις καὶ τὰς ἐνδοεθνικὰς διενέξεις καὶ τὰς ἄλλας τυχόν ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας καὶ νὰ ἀναγεννᾶται ἐκ τῆς τέφρας, ὅσπερα ἀπὸ μαρτύρια καὶ διωγμοὺς καὶ ἐκατόμβας πάλαι τε καὶ ἐπ' ἐσχάτων.

Μακαριώτατε,

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναγνώρισιν ὅτι τὸ δικαιοῦχον Ἑλληνορθόδοξον Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων εἶναι εἰς τῶν κυριωτέρων ἐνδιαφερομένων διὰ τὸ καθεστῶς τῶν Ἁγίων Τόπων καὶ ὅτι ἐρήμην αὐτοῦ οὐδεμία ἀπόφασις ἀλλαγῆς τοῦ ἰσχύοντος καθεστώτος εἶναι δυνατὸν νὰ ληφθῇ.

Παρακαλοῦμεν τὸν Κύριον ὅπως, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παναγίας Μητρὸς καὶ τῶν Ἁγίων Αὐτοῦ Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι ἠγάσαν τοὺς χώρους τοῦτους διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν, ἐνισχύη ἀδιαλείπτως τὴν πολιὰν τῇ παραδόσει καὶ τῇ συνέσει Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι αὐτῆς ὑπὲρ διαφυλάξεως καὶ παραδόσεως εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀλωθῆτων τῶν πολιτικῶν προοκνημάτων τῆς εὐσεβείας ἡμῶν.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες! Μείνατε ἐδραῖοι, ἀμετακίνητοι καὶ ἀμετάθετοι εἰς τὸ ἀκράϊον τοῦτο φυλάκιον, τὸ φυλάκιον τοῦ Χρέους.

Καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν».

Μετὰ τῇ Θεῖα Λειτουργίᾳ προσφέρθησαν ἀναφυκτικὰ στὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου προσφέρθησαν δῶρα

Από την ύποδοχή του Παναγιωτάτου στα Ίεροσόλυμα. Ἀριστερά: Ἐνώ κατέρχεται στὸν πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως. Δίπλα του διακρίνονται ὁ Σεβ. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Σεβ. Καισαρείας κ. Βασίλειος, καθὼς καὶ οἱ Σεβ. Ἰμβρου κ. Φώτιος καὶ Κολωνίας κ. Γαβριήλ. Δεξιά: Ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος ἀναμένει τὸν Παναγιώτατο μπρὸς στὸ Κουδούκλιο τοῦ Παναγίου Τάφου. Πίσω του οἱ γραφικοὶ καθάσθηδες.

ἀπὸ τοὺς δύο Προκαθημένους στὰ μέλη τῆς συνοδίας τοῦ Παναγιωτάτου καὶ στὰ μέλη τῆς Ἀγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος ἀντίστοιχα. Τὸ μεσημέρι, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος παρέθεσε στὴν πατριαρχικὴ ἔπαυλη στὴ Μικρὰ Γαλιλαία ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τῆς συνοδίας του μὲ πολυάριθμους προσκεκλημένους, ἐνῶ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας ὁ Μακαριώτατος παρέθεσε καὶ δεξίωση πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, στὴν ὁποία παρευρέθησαν σημαντικὲς προσωπικότητες ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ γύρω πόλεων καὶ πλῆθος ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν προσκεκλημένων.

Μὲ τοὺς Ἰσραηλινούς ἐπισήμους

Μὲ προσκύνημα στὸν Τάφο τῆς Παναγίας στὴ Γεθσημανὴ ἄρχισε ἡ μέρα τῆς Δευτέρας 1 Ἰουνίου. Κατόπιν ὁ Παναγιώτατος πραγματοποίησε κατὰ σειράν συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρο ἐπισκέψεις ἐθιμοτυπικοῦ χαρακτήρα στὸν Ὑπουργὸ Ὁρησκευτικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ἰσραὴλ κ. Zeralun Mammer, στὸν Πρόεδρο τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ κ. Maim Herzog, στὸν Δήμαρχο τῆς Ἱερουσαλήμ κ. Teddy Kollek, τὸν Πατριάρχη τῶν Λατίνων κ. Joseph Beltriti καὶ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Λατινικῆς Κουστωδίας κ. Carlo Cochitelli. Τὸ μεσημέρι παρέθεσε γεῦμα στὸν Παναγιώτατο ἐκ μέρους τοῦ Ἀρμένιου Πατριάρχου Γιεγκισὲ Ντερντεριάν, ποῦ

ἀπουσίαζε ἐκτὸς Ἰσραὴλ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Karekin Kazancian.

Τὸ ἀπόγευμα, στὶς 4 μ.μ., ὁ Παναγιώτατος πραγματοποίησε τὸ προσκύνημά του στὸ Θεοδέξιμον Σπήλιον τῆς Γεννήσεως στὴ Βηθλεέμ, ὅπου τοῦ ἔγινε μεγαλειώδης ὑπόδοχή ἀπὸ τίς τοπικὲς ἀρχές, προσκοπικὰ σῶματα καὶ φιλαρμονικὲς, τὸν ἱερὸ κλῆρο ντυμένο μὲ ἑορταστικὰ ἄμφια καὶ λάβαρα καὶ πλῆθη πιστῶν. Ἡ κορύφωση τοῦ προσκυνήματος ἦταν στὸ Ἱερὸ Σπήλιον μέσα στὴ Βασιλικὴ τῆς Γεννήσεως, ὅπου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ντυμένος τὸν πατριαρχικὸ μανδύα ἔκλινε εὐλαδικὰ τὸ γόνυ στὸ σημεῖο ὅπου σαρκώθηκε ὁ Λόγος καὶ ἐνανθρώπησε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Μὲ παλλόμενη τῆ φωνὴ διάβασε τὴν εὐαγγελικὴ περικοπὴ τῆς Γεννήσεως καὶ καλλιφωναὶ χοροὶ ἔψαλαν ἐμμελέστατα ὕμνους τῶν Χριστουγέννων. Ἀκολούθησε δεξίωση στὴν παρακείμενὴ Μονή. Ἀκολούθησαν συνομιλίες ἀνάμεσα στὸν Παναγιώτατο καὶ τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρο γιὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα καὶ τῆ μέλλουσα νὰ συνέλθει Ἁγία καὶ Μεγάλὴ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Στὴν Ἰορδανία

Τὴν Τρίτη 2 Ἰουνίου ὁ Παναγιώτατος συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο μετέβη διὰ ξηρᾶς στὴν Ἰορδανία, πρὸς ἐπίσκεψή τῆς ἐκεῖ ἐπαρχίας τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων. Διήλθε ἀπὸ τίς Μονές Ἀγίου Ἰωάννου καὶ Γεωργίου τῶν Χοτζεϊδῶν καὶ τὸ

Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Δημήτριος στην Άγια Τράπεζα του Ά. Ναού της Μεταμορφώσεως στο Όρος Θαβώρ.

Σαραντάριον Όρος και τέλεσε άγιασμό στον Άορδάνη ποταμό, στον ιερό χώρο, όπου βαπτίσθηκε ο Κύριος. Κατόπιν ή πομπή αυτοκινήτων, που είχε σχηματισθεί πέρασε από τη γέφυρα Allemby στην ανατολική όχθη του ποταμού. Έκεί τον υποδέχθηκαν ο Πατριαρχικός Έπίσκοπος Σεβ. Μητροπολίτης Σκυθουπόλεως κ. Κωνσταντίνος, εκπρόσωπος του βασιλιά Χουσεΐν, ο Διοικητής της στρατηγός Χάλεντ Σαχίν, ο Μουτεσαρίφης Χάσεμ άλ Όνάμε, ο Πρόεδρος κ. Μάξεν Νασασίμπι και ο Διευθυντής Πρωτοκόλλου κ. Άντάν Φουάζ, από μέρους του Β. Υπουργείου Έξωτερικών, ο Έπιτετραμμένος της Ελλάδας στον Άμμάν κ. Μιχαήλ Κουκάκης, το Ισραήλ και προύχοντες της αραβορθόδοξης Κοινότητας. Με την άφιξη της πομπής, της οποίας προπορευόταν τιμητικά αυτοκίνητο της Άστυνομίας, στην Ιορδανική πρωτεύουσα, έγινε Δοξολογία στον Ά. Ναό Έθαγγελισμού της Θεοτόκου, στην οποία προέστη ο Παναγιώτατος περιβλημένος τον πατριαρχικό μανδύα. Άνταλλάχθηκαν προσφωνήσεις ανάμεσα στον Πατριάρχη Έεροσολύμων και τον Άραβορθόδοξο Ιερέα π. Κωνσταντίνο Κάρμας και τον Οικουμενικό Πατριάρχη. Το απόγευμα ο Παναγιώτατος δέχθηκε επίσκεψη του Έπιτετραμμένου της Ελλάδας.

Η Τετάρτη 3 Άουνίου ήταν αφιερωμένη σε επίσκεψη της Μαδιδά, στο Ναό του Άγ. Γεωργίου όπου υπάρχει το περίφημο ψηφιδωτό με τον χάρτη της Πα-

λαιστίνης και του όρους Nebo, όπου κοιμήθηκε ο Μωϋσής αφού αντίκρυσε τη γή της επαγγελίας και σώζεται βασιλική του 4ου αί. π.Χ., με έξαιρετικό αρχαιολογικό και καλλιτεχνικό ενδιαφέρον. Την ίδια μέρα ο Παναγιώτατος επισκέφθηκε έθιμοτυπικά τον Πρόεδρο της Τουρκίας κ. Semih Bilin και δέχθηκε επίσκεψη του Έπιτετραμμένου των Η.Π.Α. κ. Michael Patrick Theros και αντίπισκεψη του Τούρκου Πρόεδρου, τον οποίο συνόδευε ο Σύμβουλος της τουρκικής Προεδρείας στο Άμμάν κ. Pesit Uman.

Με τον βασιλιά Χουσεΐν

Την Πέμπτη 4 Άουνίου ο Παναγιώτατος επισκέφθηκε έθιμοτυπικά το πρωί τον Πρωθυπουργό της Άορδανίας κ. Ζεΐντ άλ Ριφάη, στον οποίο τον παρουσίασε ο Μακ. Πατριάρχης Έεροσολύμων κ. Διδώωρος και το μεσημέρι τον βασιλιά της Άορδανίας Χουσεΐν. Και οι δυο του επιδαψίλευσαν έξαιρετικές τιμές και τον χαιρέτισαν με ιδιαίτερη θερμότητα και μεγάλο σεβασμό. Μάλιστα ο Άορδανός βασιλιάς δήλωσε στον Παναγιώτατο ότι όσο παραμείνει στη χώρα του θα θεωρείται προσωπικός του φιλοξενούμενος.

Ο βασιλιάς Χουσεΐν εξέφρασε τη συγκίνησή του για την επίσκεψη που του έκανε μια «άγια προσωπικότητα» σαν τον Παναγιώτατο και χαρακτήρισε τον έρχομό του «τιμή και εulογία για τον ίδιο και τον βασιλικό του οίκο».

Ο Παναγιώτατος αφού τον ευχαρίστησε, θυμήθηκε τις έντυπώσεις του άείμνηστου Πατριάρχη Άθηνάγορα, ο οποίος όταν γύρισε στην Πόλη από τη χώρα του έκφραζόταν με τα πιο έπαινετικά λόγια για τον βασιλιά Χουσεΐν και είπε στον Άορδανό μονάρχη ότι «αί προσευχαι της Έκκλησίας, δεομένης υπέρ της ειρήνης, της πάντα νοών υπερεχούσης, τον συνοδεύουν και θά τον συνοδεύουν εις το έπίμοχθον έργον του να εξασφαλίζη διά τον λαόν του και διά την περιοχήν ειρήνην και εθήμεριαν» και ότι «τά έργα που είδεν ίδιους έμμασι μαρτυρούν διά το ενδιαφέρον και τάς προσπάθειάς αυτού υπέρ του λαού του και τή ηγήθη πάντοτε ο λαός του να ζή εν ειρήνη, εθήμερία και ασφάλεια». Άκόμη τον έπαινεσε για τον σεβασμό του προς την θρησκεία και του ευχήθηκε κάθε καλό στον ίδιο, την οικογένειά του και τον λαό του. Ο βασιλιάς Χουσεΐν ανταπέδωσε τις ευχαριστίες, θεδαίωσε για το ενδιαφέρον και την συμπράσταση προς τους Άραβορθόδοξους της χώρας του και είπε χαρακτηριστικά ότι «όπως ή μνήμη του Πατριάρχη Άθηνάγορα παραμένει ανεξίτηλη και πάντοτε ζωντανή έτσι και ή σεπτή μορφή της Α.Θ. Παναγιότητος θά μείνει σεδαστή και ζωηρή στη σκέψη του».

Το πρωί της Παρασκευής 5 Άουνίου ο Παναγιώτατος συνοδευόμενος πάντοτε από τον Μακ. Πατριάρχη Έεροσολύμων κ. Διδώωρο επέστρεψε πάλι δια έφηρας με τη συνοδία του στα Έεροσόλυμα, όπου το βράδυ ο Γενικός Πρόξενος της Ελλάδας κ. Ηλίας Μαλιτζος παρέθεσε προς τιμήν του δεξίωση στο ξενοδοχείο «Άντερκοντινένταλ». Κατόπιν ο Πατριάρχης Έεροσο-

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

Ίστορική, φιλοσοφική και θεολογική θεώρηση του οικολογικού προβλήματος

3. Η φιλοσοφική και χριστιανική σκέψη της Δυτικής Ευρώπης.

Τη φιλοσοφική σκέψη της Δυτικής Ευρώπης διαμόρφωσαν τρεις παράγοντες: η ρωμαϊκή παράδοση, ή ελληνική παιδεία και η χριστιανική Έκκλησία.

Άπό τη Ρώμη, ή Δυτική Ευρώπη κληρονόμησε την λατινική πραγματιστική γλώσσα (lingua latina rustica), καθώς και τὸ κυριαρχικό και οργανωτικό της πνεύμα. Άπό την Ελλάδα χρησιμοποίησε, με τὸ δικὸν της τρόπο, την επιστημονική σπουδή του φυσικοῦ κόσμου (κυρίως με τὴ λογική του Άριστοτέλους). Οἱ εὐρωπαῖοι φιλόσοφοι ἔδωσαν τελικά τὴν δική τους σφραγίδα στὴ θεωρητικὴ ἀναζήτηση του κόσμου, ή ὅποια οὐσιαστικά βασίζεται σὲ παρερμηνεία τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Πάντως, ή σύγχρονη φυσική επιστήμη και τεχνολογία ἔχουν τις ρίζες τους στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία και τὴ ρωμαϊκὴ ιδιοσυγκρασία. Οὐσιαστικὴ ἐπίσης ἦταν ή συμβολή τῆς χριστιανικῆς σκέψης (θεολογίας) και τῆς Έκκλησίας στὴ θεωρητικὴ σπουδὴ του φυσικοῦ κόσμου ἀπὸ τους χριστιανούς εὐρωπαίους. Τὴ χριστιανικὴ κοσμολογία τῆς Δυτικῆς Ευρώπης ἐπῆρεάσε ειδικότερα ή ἀυστηρότητα με τὴν ὅποια ή Έκκλησία τῆς Ρώμης ἀντιμετώπιζε τὰ «γῆινα πράγματα»³⁹.

(* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 609 του ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

39. Μετὰ τὴν πτώση τῆς Ρώμης (410 μ.Χ.) ή Δυτικὴ Χριστιανικὴ Έκκλησία ἐπεδίωξε νὰ διαδώσει τὸ Χριστιανισμὸ στὸν εὐρωπαϊκὸ Βορρᾶ. Οἱ διάφορες βαρβαρικὲς φυλὲς ποὺ ζοῦσαν στὸ δυτικοευρωπαϊκὸ χῶρο εἶχαν μιά βαθιὰ ἐξάρτηση ἀπὸ τὴ φύση, ὅπως ἄλλωστε ὅλοι οἱ πρωτόγονοι και μεγάλη ἐκτίμηση στὶς φυσικὲς και γῆινες δυνάμεις και ἀπολαύσεις, ὅπως και ὅλοι οἱ εἰδωλολάτρες. Γι' αὐτὸ και στὰ μέρη αὐτὰ ἀντιστάθηκαν στὴν ἐξάπλωση του Χριστιανισμοῦ, ποὺ δίδασκε τὴν ὑποδεέστερη σημασία τῶν ὕλικῶν ἀπολαύσεων. Γιὰ νὰ κάμψει τὴν ἀντίσταση αὐτὴ τῶν βαρβάρων

Εἶναι ἐπομένως χαρακτηριστικὸ ὅτι ή φυσικὴ επιστήμη και τεχνολογία, ὅπως τις γνωρίζουμε σήμερα ὀφείλονται κυρίως στὰ πνευματικὰ αὐτὰ κινήματα ποὺ παρατηρήθηκαν στὸ χῶρο τῆς Μεσογείου και τῆς Δυτικῆς Ευρώπης (Δυτικὸς πολιτισμὸς). Γι' αὐτὸ και ὅπου οἱ πνευματικὲς αὐτὲς προϋποθέσεις λείπουν, ή γνώση και ή σχέση του ἀνθρώπου με τὸ φυσικὸ περιβάλλον δὲν ξεπέρασαν τις προϊστορικὲς τους μυθολογικὲς και μυστικιστικὲς διαστάσεις.

Άς δοῦμε τώρα τὰ ἐπὶ μέρους βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς δυτικοευρωπαϊκῆς φιλοσοφικῆς και χριστιανικῆς ἀντιμετώπισης του φυσικοῦ κόσμου και του ἀνθρώπου.

α) Ὁ δυαλισμὸς (Θεὸς-κόσμος): Οἱ Ρωμαῖοι φιλόσοφοι Σενέκας και ὁ Μάρκος Αὐρηλιος ἐδίδασκαν ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἀνήκει ταυτόχρονα σὲ δύο σφαῖρες ζωῆς: στὴ σφαῖρα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς και στὴ σφαῖρα τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς. Τὴ διδασκαλία αὐτὴ συστηματοποίησε ὁ Αὐγουστῖνος (354-430 μ.Χ.) με τὸ ἔργο του De civitate Dei (22 βιβλία). Στὸ ἔργο του αὐτὸ ὁ Αὐγουστῖνος ὑποστηρίζει τὴν ἰδέα τῶν δύο Πολιτειῶν, του Θεοῦ και του Καίσαρα και προσπαθεῖ νὰ κατοχυρώσει τὴν ὑποταγή και στοὺς δύο. Στὴν προσπάθειά του ὅμως αὐτὴ δημιουργήσε ἕνα διχασμὸ ἀνάμεσα στὶς ὑποχρεώσεις γιὰ τὸ γῆινο σῶμα και τὴν ἐπίγεια ἐξουσία και

και γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴ χριστιανικὴ πίστη και ἠθική, ή Δυτικὴ Έκκλησία ἀναγκάστηκε νὰ χρησιμοποιοῦσε τὴ βία. Ἡ ἱερὰ Ἐξέταση ἦταν τὸ κατ' ἐξοχὴν μέτρο βίας ποὺ χρησιμοποίησε ή Ρωμαϊκὴ Έκκλησία ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἐπίσης ἀντιμετώπισε με ἰδιαίτερη ἀυστηρότητα τὴν προσκόλληση τῶν βαρβαρικῶν φυλῶν τῆς Ευρώπης στὶς ἀπολαύσεις τῆς σωματικῆς και φυσικῆς ζωῆς.

λύμων παρέθεσε ἀποχαιρετιστήριο δαῖπνο στὸν Παναγιώτατο και τὴ συνοδία του.

Τὸ Σάββατο 6 Ἰουνίου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης και τὰ μέλη τῆς ἀκολουθίας του ἐπέστρεψε ἀεροπορικῶς με εἰδικὴ πτήση τῆς «Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας» ἀπὸ τὸ Τέλλ Ἀβίθ στὴν Κωνσταντινούπολη. Στὸ ἀεροδρόμιο τὸν κατευόδωσε ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρος ἐπὶ κεφαλῆς Ἀρχιερέων του Θρόνου και ἄλλων κληρικῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἐκπρόσωποι τῆς Ἰσραηλινῆς Κυβερνήσεως κ.ἂ.

Ἔτσι τελείωσε, με ἀπόλυτη ἐπιτυχία, ή πρώτη φάση τῆς ἱερᾶς πορείας ἀγάπης και ἐνότητος, ποὺ ἀρχισε ή σεπτὴ κορυφή τῆς Ὁρθοδοξίας με τὰ πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς. Στὰ ταξίδια του αὐτὰ σφρηλατήθηκε ἀκόμη περισσότερο ή διορθόδοξη

ἐνότητα, ὁ Παναγιώτατος ἤλθε σὲ ἄμεση ἐπαφή με τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξες Έκκλησίες, προωθήθηκε ή προετοιμασία τῆς μελλούσης νὰ συνέλθει Ἀγίας και Μεγάλης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀνταποδόθηκαν οἱ ἐπίσημες ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων τους στὸ Φανάρι και ἐπιδαφιλεύθηκε ή εὐλογία τῆς Μεγάλης του Χριστοῦ Έκκλησίας στοὺς ὀρθόδοξους λαοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὑπῆρξε πρᾶγμα μιά ἱστορικὴ «πορεία ἀγάπης» του Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας.

(Τέλος)

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ
Διευθυντῆς του Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ανάμεσα στην ύποταγή στο νόμο του Θεού⁴⁰.

Ἡ διδασκαλία αὐτῆ τοῦ Αὐγουστίνου ἐπηρεάσθη δυτικῆ σκέψῃ περισσότερο ἀπὸ 15 αἰῶνες καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ νεοπλατωνισμοῦ καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (5ος-6ος αἰ.)⁴¹ συνετέλεσε ὥστε στὴ δυτικῆ φιλοσοφικῆ σκέψῃ νὰ δημιουργηθεῖ ἕνας ὀξὺς διαχωρισμὸς ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τὸν κόσμον, τὰ φυσικὰ καὶ ὑπερφυσικά, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα.

β) Ἡ στροφὴ πρὸς τὸ φυσικὸ κόσμον: Ὁ δυτικοευρωπαϊκὸς κόσμος, παρὰ τὴν πίεση ἐκ μέρους τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, παρέμεινε κατὰ βάσιν παγανιστικὸς καὶ εἰδωλολατρικὸς. Λόγω μάλιστα τῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς ἀντιθέσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ φυσικὰ καὶ τὰ γήινα πράγματα, ὁ φυσικὸς κόσμος στὴ συνείδηση τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν λαῶν ἀπέκτησε τὴν αἴγλη τοῦ ἀπαγορευμένου καρπού. Ἔτσι, ἡ ἀντίθεση τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὶς γήινες ἀπασχολήσεις ὄχι μόνον δὲν σταμάτησε, ἀλλὰ αὐξήθηκε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν γιὰ τὴ φύση καὶ τὰ μυστικά της.

Ἡ στροφή αὐτῆ τῶν ἀνθρώπων τῆς Δύσης πρὸς τὸ φυσικὸ κόσμον παρατηρεῖται ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Μεσαίωνα. Ἀμέσως δηλαδὴ μετὰ τὴν πτώση τῆς Ρώμης, ἡ σπουδὴ στράφηκε πρὸς τὴ μελέτη τῆς φύσεως καὶ στὴ δέσμευση καὶ ἐκμετάλλευση τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Ὁ νερόμυλος, ἡ ζεύξη τοῦ ἀλόγου, τὸ κινητὸ κατάρτι, τὸ ναυτικὸ πηδάλιο καὶ τὸ χρῆμα εἶναι τεχνικὲς ἐφευρέσεις καὶ ἐπιτεύγματα τοῦ Μεσαίωνα. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἐπίδραση τῶν μεσαιωνικῶν ἀνθρώπων στὴν ἀλχημεία φανερώνει τὴν ἴδια ἐπιμονή στροφή πρὸς τὴ φύση καὶ τὰ μυστικά της.

Μὲ τὴν Ἀναγέννηση, ἡ φύση δικαιώνεται φιλοσοφικά καὶ θεολογικά, ἐξαιρεται ἡ ἀξία τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται οἱ ἀνθρωπιστικὲς σπουδὲς (Humanismus). Ἡ φύσις παρουσιάζεται ὡς τὸ πρῶτον μέγεθος τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον ὡς δημιουργημὰ, *vestigium Dei* (=σημεῖο Θεοῦ), ἀλλὰ ἰσοδύναμος τοῦ Θεοῦ. Φιλόσοφοι, ὅπως ὁ *Jordano Bruno*, ἐμφανίζονται ὡς προφῆται τῆς φύσεως,

40. Ἡ διδασκαλία αὐτῆ τοῦ Αὐγουστίνου ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν στὴ νομικὴ ιδιότητά του καὶ ἀφ' ἑτέρου στὸ ποίμωνατικὸ του λειτουργημὰ. Ὡς νομικός, ὁ Αὐγουστίνος ἀνησυχεῖ γιὰ τὶς πάσης φύσεως ἀταξίες ποὺ παρατηροῦνται στὴν κοινωνικὴ ζωὴ καὶ ὡς ποιμένας θέλει ν' ἀναδείξει τὸ ποίμνιό του ὡς ὑπόδειγμα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Στὴ νομικὴ του κατάρτιση ἐπίσης ὀφείλεται καὶ ὁ ὑπερτονισμὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἐνόχων, προκειμένου νὰ προκύψει μιὰ ἐννομη πολιτεία. Στὶς ἀντιλήψεις αὐτῆς τοῦ Αὐγουστίνου βασίσθηκαν τόσο οἱ πολιτικοὶ ὅσο καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέτες γιὰ τὴ χρησιμοποίησή βίας καὶ τὴν ἀσκηση τῆς κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας στὸ δυτικοευρωπαϊκὸν ἔθνος. Βλ. Αἰμιλιανού, Μήτρ. Σηλυβρίας, «Φυσιολογία τοῦ Ἱ. Αὐγουστίνου», περιοδ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ 1986/18, σελ. 601 ἐξ.

41. Στὰ συγγράμματα αὐτά, ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνήκουν στὸν ἅγιο Διονύσιο, τὸν Ἀρεοπαγίτη (ψευδεπίγραφο), σὲ μιὰ προσπάθεια συνδυασμοῦ τῶν νεοπλατωνικῶν θεωριῶν καὶ τῆς χριστιανικῆς διδασχῆς δημιουργεῖται ἕνα σύστημα χριστιανικοῦ μυστικισμοῦ.

ὡς ἐνθεοὶ μιᾶς φυσικῆς θεότητος συγκλυδωνιζομένης μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς ἐνὸς ἀπεράντου κόσμου. Ἡ ὁδὸς πρὸς τὸν Πανθεῖσμὸν εἶχε νῆδη ἀνοιχθῆ: *'Deus sive natura'* (=Θεὸς ἴσον φύσις) εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ *Spinoza* (1632-1677)⁴².

Κατὰ τὸν 12ο μ.Χ. αἰῶνα ἡ Δύση ἀνακαλύπτει γιὰ δευτέρη φορὰ τὸν Ἀριστοτέλη, μέσω τῶν Ἀράβων. Ἡ ἀριστοτελικὴ λογικὴ θεωρεῖται ὡς κατ' ἐξοχὴν μέθοδος ἐρευνας τῆς φύσεως μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σημειωθεῖ μιὰ πρωτοφανὴς ἐξάρση τῆς λογικῆς γνώσεως τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτὸς τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν γιὰ τὴ λογικὴ καὶ τὶς διανοητικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἐδημιούργησε μέγα πρόβλημα στὴ δυτικῆ Ἐκκλησία, καθόσον οἱ ἀνθρωποὶ ἐγκατέλειπαν τὴν πίστη μπροστὰ στὴ δύναμη τῆς ὀρθολογικῆς ἐρευνας.

Ἡ χριστιανικὴ Θεολογία ἔκανε βέβαια τὴν ἀντιπίθεσή της μὲ τὸν Ἀλβέρτο τὸ Μέγα (1256) καὶ τὸν Θωμᾶ τὸν Ἀκινάτη (1270). Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ δυτικοὶ Θεολόγοι διεχώρησαν τὴν πίστη ἀπὸ τὴ γνώση. Σὲ μιὰ μάλιστα προσπάθεια συμφιλώσεως τῶν δύο, δέχθηκαν τὴ λογικὴ ὡς μέθοδος ἐρευνας τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Μὲ τὸν τρόπο ὁμοῦ αὐτὸ δόθηκε καὶ πάλι ἡ προτεραιότητα στὴν ἐρευνα τῆς φύσεως, πράγμα ποὺ συνετέλεσε ὥστε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀνθρώπων νὰ στραφεῖ περισσότερο στὰ θέματα τῆς γνώσεως τοῦ κόσμου καὶ λιγότερο στὰ θέματα τῆς πίστεως.

γ) Ἡ μηχανιστικὴ θεώρηση τῆς φύσεως: Ἡ περιπέτεια ὁμοῦ τοῦ Δυτικοῦ πραγματιστικοῦ πνεύματος δὲν τελείωσε ἐδῶ. Προχώρησε καὶ πέρα πέρα. Ἀπὸ τὸ 14ο αἰῶνα ἡ δυτικὴ σκέψη προχωρεῖ σὲ μιὰ ὑπέρβαση τοῦ Ἀριστοτέλη. Τὰ πρωτεῖα δίνονται πιά ὄχι στὴ φιλοσοφικὴ, ἀλλὰ στὴν ἐπιστημονικὴ ἐρευνα, ποὺ βασίζεται στὸ μαθηματικὸ ὑπολογισμὸ καὶ τὴν παρατήρηση, τὴν ἐμπειρία τῶν αἰσθήσεων. Σημασία πιά δὲν ἔχουν οἱ φιλοσοφικὲς ἐννοιες τῶν πραγμάτων (Πλάτων, Ἀριστοτέλης = ἐλληρικὴ θεωρητικὴ σκέψη), ἀλλὰ τὰ ἴδια τὰ φυσικὰ πράγματα καὶ φαινόμενα. Οἱ ἐννοιες εἶναι ἀπλῶς ὀνόματα (*nomina*) τῆς πραγματικότητος (ἐξ οὗ καὶ ὁ ὄρος Νομιναλισμὸς ἢ Ὀνοματοκρατία). Ἡ θεωρητικὴ αὐτὴ στάση τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου ἐναντι τοῦ κόσμου ἀποτέλεσε τὸ θεμέλιο τῆς σύγχρονης φυσικῆς ἐπιστήμης.

Δύο, εἰδικότερα, θεωρητικὰ ἐπιτεύγματα συνέτριψαν τὸ κοσμοεἶδωλο τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς παράδοσης καὶ θεμελίωσαν τὴ μηχανιστικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου: τὸ πρῶτον ἦταν ἡ παρουσίαση τοῦ ἡλιοκεντρικοῦ συστήματος ἀπὸ τὸν Κοπέρνικο (1543) καὶ δεύτερον, ἡ πειραματικὴ θεμελίωση τοῦ νόμου τῆς πτώσεως τῶν σωμάτων. Ἔτσι, ὀλόκληρος ὁ κόσμος θεωρήθηκε ὡς μιὰ πελώρια μηχανή. Ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση καὶ μέχρι σήμερα ἡ τάση τῶν ἐρευνητῶν καὶ τῶν φιλοσόφων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ μηχανικὴ παράσταση τοῦ κόσμου

42. Περισσότερα βλ. Σ. Κυριαζοπούλου, Ἡ καταγωγή..., σελ. 113, 189 ἐξ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ*

ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου

Γ'

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων, περὶ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ὡς ἀνακαινιστοῦ καὶ διαρρυθμιστοῦ τοῦ μοναχικοῦ βίου, κατεδείχθη ὅτι ὄντως ὁ Θεόδωρος ἀνακαινίσαι τὸν βίον τοῦτον, κατορθώσας ἵνα οὗτος ἐπανέυρη καὶ πάλιν τὴν ὁδὸν ἐξ ἧς ἐξέκκλινεν. Διότι εἶδομεν εἰς ποίαν κατάστασιν ἀθλιότητος εὔρεν ὁ Θεόδωρος τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ καὶ τί ἔκαμεν οὗτος, ὥστε νὰ ἀνακτήσουν οἱ μοναχοὶ τὸ ἀπωλεσθὲν γόητρον αὐτῶν, καὶ νὰ γίνουν ἱκανοὶ ἵνα ἐκτελέσουν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα αὐτῶν, ἀσκοῦντες τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῆς μοναχικῆς πολιτείας ἦτοι ὑπακοήν, προσευχήν, ἐγκράτειαν καὶ ἀκτημοσύνην καὶ ἐπιδιδόμενοι ἐν ταῖς γράμμασι καὶ ταῖς τέχναις, ὥστε νὰ δύνανται ν' ἀνταπεξέρχωνται κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ νὰ γίνωνται ἄριστοι διδάσκαλοι τῆς νεολαίας²³².

Διὸ ἡ πρὶν ἄσημος μονὴ τοῦ Στουδίου ἡ ἀριθμοῦσα μόλις 10 μοναχοὺς πρὸ τοῦ Θεοδώρου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τούτου ἀπέβη μία τῶν περιφημοτέρων μονῶν τῆς Ἀνατολῆς, διακρινομένη διὰ τε τὴν πληθύν τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων καὶ τὰς πολλαπλὰς τούτων ὑπηρεσίας ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας. Ἐν τῷ προσώπῳ δὲ τοῦ Θεοδώρου οἱ Στουδίται μοναχοὶ εὔρον τὴν τελειοτάτην ἐπαλήθευσιν τῆς μοναχικῆς αὐτῶν ἰδεολογίας καὶ τὴν λαμπροτέραν προσωποποίησιν τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τῶν Στουδιτῶν.

Καὶ ἦτο βεβαίως ἐπόμενον τὸ τοιοῦτον, διότι ὁ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 500 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

232. Migne «Ποινὰ» σελ. 1745, 96.

πρῶτος ἀρχηγὸς τούτων, ὁ Θεόδωρος, δὲν διεκρίθη μόνον διὰ τὴν συγγραφικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὄθησιν τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὴν μονὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, συνδυάσας οὕτω ἐν τῷ μοναχισμῷ ἄριστα τὴν θεωρίαν μετὰ τῆς πράξεως²³³. Ἡ δὲ τοιοῦτου εἶδους πνευματικὴ ἀναγέννησις τοῦ μοναχισμοῦ δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου, ἀλλ' ἐπεξετάθη καὶ εἰς ἄλλας μονὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, αἵτινες ἀπέβησαν ἔκτοτε πλούσια ἐργοστάσια πνευματικῶν ἀθλητῶν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὁποίων ἠσχοῦντο εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγωνίσματα τὰ εὐσεβῆ πλήθη τὰ ἐν τῷ κόσμῳ διαβιοῦντα, καὶ ἐστὶν ἀμύφωτοι ἰσχυρῶν νόων.

Ἡ ἐν λόγῳ δὲ ἐπίδρασις ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ μοναχισμοῦ τοῦ ἀνακαινιστικοῦ προγράμματος τοῦ Θεοδώρου ἐσυνεχίσθη καὶ ἐν ταῖς μετέπειτα χρόνις. Οὕτω οἱ μοναχοὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐθεώρησαν τὸν Θεόδωρον ὡς ἕνα τῶν Πατέρων αὐτῶν, αἱ δὲ πράξεις, τὰ τυπικὰ καὶ οἱ ἰδιαιτεροὶ τούτων κανονισμοὶ φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς μοναστικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ μεγάλου τούτου ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου.

Ἐν γένει λοιπὸν κρίνοντες τὸ ἔργον τοῦ Θεοδώρου λέγομεν ὅτι, ὅτι ἐπραξεν ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ Πόντῳ ὑπὲρ τοῦ μοναχικοῦ βίου, καταστήσας τοῦτον ἐπωφελῆ εἰς ἑαυτόν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινωνίαν, τὸ ἴδιον ἐπραξε κατὰ τὸν 7^{ον} αἰῶνα ὁ Θεόδωρος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιδιώξας ἵνα οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν μοναχικὸν βίον ζῶσιν ἀνθρωπινώτερον καὶ ἐκπληρῶσι τὰς πρὸς συντήρησιν τοῦ σώματος ἀπαιτήσεις, διὰ τροφῆς συμμετρου, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς αὐτῶν μοναχικὰς ὑποχρεώσεις ἐν συνειδήσει. Ἄρα δυνάμεθα πάνυ δικαίως νὰ ὀνομάσωμεν τὸν Θεόδωρον

233. Les Moines de Con/ple σελ. 441.

καὶ τῆς ζωῆς. Ὁ Kepler (1571-1630) καὶ ὁ Κοπέρνικος φαντάζονται τὸν κόσμον ὡς ἕνα τεράστιο ρολοῖ, ὁ Καρτέσιος (1596-1650) θεωρεῖ τὰ ζῶα ὡς βιολογικὰ μηχανήματα καὶ ὁ Lamettrie (1709-1751) τιλοφορεῖ τὸ ἔργο του «ὁ ἄνθρωπος μηχανή». Στὸ οὐτοπιστικὸ ἔργο τοῦ Φραγκίσμου Βάκωνος (†1626) «Νέα ἀτλαντὶς» προαναγγέλλονται τὰ σπουδαιότερα εὐρήματα τῶν συγχρόνων καιρῶν, ὅπως ἡ δημιουργία καταλλήλου κλίματος καὶ καιρικῶν συνθηκῶν, ἡ κατασκευὴ συνθετικῶν ὑλικῶν καὶ ἡ βιολογικὴ μεταρρύθμιση τῶν μορφῶν τῆς ζωῆς⁴³.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς σύγχρονης τεχνολογίας βασίζεται ἀκριβῶς στὴ μηχανιστικὴ αὐτὴ

ἀντίληψις τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Σύμφωνα μετὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν ἡ φύσις εἶναι μιὰ τεράστια μηχανὴ ποὺ ὑπακούει στὴ βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ὕλη εἶναι ἕνα ἀντικείμενο χωρὶς καμμιὰ ἰδιαιτέρη ἀξία, πέρα ἀπὸ τὴ φυσικὴ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποδώσει γιὰ ν' ἀντιμετωπισθοῦν πραγματικὲς ἀνάγκαι τῆς ζωῆς. Ἡ σχέση ἐπομένως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ φυσικὸ περιβάλλον εἶναι χρηστικὴ καὶ ὀφελιμιστικὴ. Τὸ φυσικὸ περιβάλλον ὑπάρχει γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ ἐκμεταλλεῖται ὁ ἄνθρωπος κατὰ βούλησιν καὶ κατὰ τίς αὐξανόμενες ἀνάγκαις του.

(Συνεχίζεται)

43. Βλ. ὅπ. π. σελ. 66, 126.

† Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγγελῶν ΕΥΘΥΜΙΟΣ

μέγαν ανακαινιστήν και αναμορφωτήν τοῦ μοναχικοῦ βίου και ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης Βασίλειον τοῦ ἡ' αἰῶνος, και νὰ συμφωνήσωμεν πληρέστατα μετὰ τοῦ μαθητοῦ τούτου Ναυκρατίου ἀποκαλοῦντος τοῦτον «Οἰκουμένικὸν διδάσκαλον»²³⁴, ἐκφράζοντες συγχρόνως τὴν εὐχὴν ἵνα και σήμερον ἐμφανισθῇ ἕνας νέος Θεόδωρος Στουδίτης, διαπνεόμενος ἀπὸ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, ὁποῖα και ἐκεῖνος, και ἀναλάβη τὴν ἀνακαινιστὴν τοῦ συγχρόνου μοναχικοῦ βίου. Και εἶθε τὸ πρόσωπον τοῦτο νὰ παρουσιασθῇ πολὺ ταχέως, διότι ὁ μοναχισμὸς σήμερον ἐξέπεσε πολὺ και διατελεῖ εἰς τὴν ἰδίαν και ἴσως χειροτέραν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκειτο και πρὸ τῆς ἀνακαινίσεως τούτου ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου.

Αὕτη εἶναι δυστυχῶς ἡ πικρὰ ἀλήθεια, ἥτις πρέπει νὰ λέγηται μὴ ἐπιδεχομένη ἀμφισβήτησιν. Διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ὁ σύγχρονος ἑλληνικὸς μοναχισμὸς ἐμφανίζει μίαν ὠχρὰν, ἀναιμικὴν και νοσηρὰν μορφήν και γεροντικὴν στασιμότητα. Και ταῦτα λέγοντες ἐννοοῦμεν τὸν ἀγιορειτικὸν ἰδίᾳ μοναχισμὸν, ὅστις ἀποτελεῖ σχεδὸν σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ.

Και εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ τοιαύτη γεροντικὴ στασιμότης και ἡ φθισιῶσα ἀγονία και στειρότης ἡ παρατηρουμένη ἰδίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δὲν εἶναι γενικὴ, διότι και σήμερον παρά τισι μοναχοῖς ἐξασκούνται αἱ μοναχικαὶ ἀρεταί. Ἄλλ' ἐν συγκριθῇ ἡ σύγχρονος κατάστασις τοῦ μοναχισμοῦ πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν ἐποχῶν ἐκεινῶν, καθ' ἃς οὗτος ἐξετέλει πλήρως τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι πολὺ ὑστερεῖ σήμερον ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος μοναχισμὸς.

Και εἰς τὴν τοιαύτην βεβαίως καθυστέρησιν και κατάπτωσιν τούτου συνετέλεσαν πολλοὶ λόγοι και ἰδίᾳ ἡ ἀπὸ τοῦ 15' αἰῶνος ἐμφάνισις τοῦ ἰδιορρυθμοῦ ἐν αὐτῷ βίῳ. Ἀφ' ὅτου δηλαδὴ ἤρξατο νὰ ἐκλίπη ἡ κοινοβιακὴ πολιτεία, τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο γνώρισμα τῆς ἀληθοῦς ἀδελφικῆς ἐν πνεύματι ζωῆς, ἡ ἀποστραγγίζουσα τὰ πάθη εἰς τὸ αἶσθημα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης και ἡ δημιουργοῦσα τὴν νίκην τῆς ἀρετῆς διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀνοχῆς και μακροθυμίας, ἀπὸ τότε σχεδὸν και ὁ ἀγιορειτικὸς μοναχισμὸς ἀπώλεσε τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ χαρακτήρα²³⁵, οἱ δὲ μοναχοὶ τῶν ἰδιορρυθμῶν κατατριβόμενοι μᾶλλον εἰς ὑλικά συμφέροντα ἄνευ ὑψηλοτέρας τινὸς δράσεως δὲν ἐμφανίζουσι ζώντας ὀργανισμοὺς ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαίρεσεων.

234. Migne σελ. 1828.

235. Ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον ὅτι αἱ περισσότεραι μοναί (11 τὸν ἀριθμὸν) διεφύλαξαν τὸ κοινοβιακὸν σύστημα, ἐκφράζομεν δὲ τὴν εὐχὴν ἵνα και αἱ λοιπαὶ 9, αἱ παρεκκλινασαι τοῦ ἀρχαίου τούτου καθεστώτος, ἐπιστρέψωσιν και πάλιν εἰς τὸν κοινοβιακὸν βίον. Ἀλλὰ τόσοσιν αὐταὶ ὅσον και αἱ νῦν κοινοβιακαὶ μοναί, ὡς μὴ ἀνταποκρινόμεναι πλήρως εἰς τὰς κοινοβιακάς ἀρχάς, πρέπει νὰ ἀναδιοργανωθῶσι και ἀνακαινισθῶσι καταλλήλως διὰ νέων Κανονισμῶν και διατάξεων ἀνταποκρινόμενων τούτων εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, τῆς Ἑκκλησίας και ἰδίᾳ τῶν ἐν αὐταῖς ἐνασκούμενων μοναχῶν. Ὁ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας λοιπὸν διατελὼν μοναχὸς τοῦ 15' αἰῶνος δὲν ὑπάρχει, νομίζομεν, φόβος νὰ ἀποδυσπετήσῃ εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἢ νὰ παρεκκλίνη.

Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν περιπτώσει, ὅποτε βλέπομεν τὴν κατάπτωσιν τοῦ συγχρόνου μοναχισμοῦ, τί πρέπει νὰ γίνη; Μήπως πρέπει νὰ καταδικάσωμεν τὸν μοναχικὸν θεσμὸν εἰς πλήρη ἐξαφάνισιν; Μήπως πρέπει νὰ καλέσωμεν τὸν νεκροθάπτην ὅπως καλύψῃ διὰ παντὸς και τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ μοναχικοῦ σώματος; νὰ συμφωνήσωμεν δὲ μετὰ τοὺς ἐπιπολαίως κρίνοντας τὸ ζήτημα και ἐκφέροντας τὴν γνώμην ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος σήμερον εἶναι ἐπιβλαβὴς και ἄχρηστος; Ὁχι. Διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι και σήμερον ὑπάρχουν μοναί, ἐν αἷς οἱ μοναχοὶ ἐξασκοῦν πλήρως τὰς μοναχικὰς ἀρετάς και δύνανται νὰ ληφθῶσιν ὡς πρότυπα μοναχικῆς τελειότητος, ἀλλὰ, ὅπερ και σπουδαιότερον, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὰς πολλαπλὰς τούτου ὑπηρεσίας πρὸς τε τὸ Γένος και τὴν Ἑκκλησίαν ἡμῶν.

Ὅπως δὲ ἐν ἄλλοις χρόνοις αἱ μοναὶ ὑπῆρξαν τὰ πνευματικὰ κέντρα τῆς ἀναπτύξεως και τῆς δράσεως οὕτω και σήμερον ἀνακαινιζόμεναι καταλλήλως δύνανται νὰ καταστῶσι και αὐθις πνευματικὰ φυτώρια και ἐκπαιδευτήρια ἀρετῆς και θρησκευτικῆς μορφώσεως. Συνεπῶς τὸ ἐπιδιωκτέον δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ διάλυσις τῶν μονῶν ἀλλ' ἡ ἀνακαινίσις τούτων. Διὰ νὰ γίνη δὲ αὕτη ἀποτελεσματικὴ πρέπει νὰ γίνη ἐπὶ ἐνὸς προγράμματος μεθοδικοῦ και ἐπιμελημένου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπ' ἀρκετὰ ἔτη διαμονὴ ἡμῶν εἰς τὸ ἄγ. Ὅρος ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ κατανοήσωμεν ἐν μέρει τὰ σπουδαιότερα σημεῖα, ἅτινα θ' ἀποτελέσουν τὸν πυρῆνα τοῦ νέου ἀνακαινιστικοῦ προγράμματος γράφωμεν ὀλίγας λέξεις, χωρὶς διὰ τούτων νὰ προτιθῶμεθα νὰ ὀδηγήσωμεν τὸν μέλλοντα ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο.

Και ἐν πρώτοις διὰ τὴν ἀνακαινιστὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου πρέπει νὰ γίνη ἐκκαθάρσις τούτου ἐκ τῶν νωθρῶν και σαπρῶν στοιχείων, ἅτινα ὡς ἀνεπίδεκτα διορθώσεως μολύνουσι τὴν ὅλην ἀτμόσφαιραν τοῦ μοναστηριακοῦ περιβάλλοντος και πάντοτε ἀντιδρῶν εἰς τοιαύτας περιπτώσεις. Εἴτα πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ ζήτημα τῆς προσλήψεως δοκίμων. Δεδομένου ὅτι σήμερον κατὰ τὴν πρόσληψιν, εἴτε μεγάλων εἴτε μικρῶν τῇ ἡλικίᾳ δοκίμων, δὲν γίνεται συνήθως συστηματικὴ και αὐστηρὰ ἐξέτασις περὶ τοῦ ποιοῦ τούτων και τῶν ἐλατηρίων, δι' ὧν ἐκινήθησαν οὗτοι ἵνα ἀσπασθῶσι τὸν μοναχικὸν βίον, ἀλλ' ὅπως ἐπιπολαίως και μετὰ τυπικὴν ἐνίοτε ἐξέτασιν, προσλαμβάνουν τούτους, και ὅτε ἐν καιρῷ καροῦν μοναχοί, τότε οἱ μὲν μεγάλοι τῇ ἡλικίᾳ προσελθόντες, ἐκδηλώνουν τὰ πάθη, ἅτινα συναπεκόμισαν εἰς τὸν κόσμον, οἱ δὲ μικροὶ εἰσέρχονται εἰς τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀσυγκρότητοι, ἀψυχολόγητοι, ἀπαίδευτοι και ἄπειροι τῶν πειρασμῶν, ψυχροὶ δὲ πρὸς τὸ ὑψηλὸν αὐτῶν ἔργον. Δικαίως λοιπὸν ἐδογματίσθησαν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου περὶ τοῦ σημείου τούτου, ὅτι οἱ μέλλοντες ν' ἀσπασθῶσι τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσι ὄριμον ἡλικίαν και ἀληθῆ συναίσθησιν τῆς ἱερότητος τοῦ βίου τούτου.

Ἐτερον ἐπίσης σπουδαῖον σημεῖον τοῦ νέου ἀνακαινιστικοῦ προγράμματος πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπανα-

ΜΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΣΤΟ «ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΛΙΜΑ»

Ἐλπίζομεν, ὅτι τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον κείμενον τοῦ διακεκριμένου Μονίμου Ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν αἰδεσιμολογιωτάτου Μ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Τσέτιν θα δώσει ἀφορμὴν νὰ ἐκφραστοῦν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου καὶ ἄλλαι γνώμαι — πλὴν τῶν μέχρι τοῦδε διατυπωθειῶν (ιδίως ἐν τῷ περ. «Θεολογία») — περὶ τοῦ ἐν πολλοῖς σημείοις ἀντιλεγόμενου «Κειμένου τῆς Λίμα».

Προλεγόμενα.

Ἡ σύνθεσις αὐτῆ τῶν ἀπαντήσεων τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ κείμενον τῆς Λίμα, εἶναι μετάφρασις ἀπὸ τὸ ἀγγλικὸ πρωτότυπο μιᾶς παρουσιάσεως, ἡ ὁποία ἐγένετο στὸ θεολογικὸ συμπόσιο ποῦ συνήλθε μὲ πρωτοβουλία τῆς Γραμματείας τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις» στὴν Βενετία, μετὰ τὰ 23 καὶ 28 Ὀκτωβρίου 1986, μὲ σκοπὸ νὰ ἀξιολογήσει τίς μέχρι τότε ἀπαντήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Ἀνάλογες παρουσιάσεις κατὰ τὸ συμπόσιο αὐτὸ ἐγένιναν καὶ ἀπὸ ἐκπρασώπων τῶν μειζόνων Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πρωτότυπο τῆς μελέτης αὐτῆς

δημοσιεύεται στὸ περιοδικὸ «ORTHODOXES FORUM» ποῦ ἐκδίδει τὸ Ἰνστιτοῦτο Ὀρθοδόξου Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου.

Εἰσαγωγικὲς παρατηρήσεις.

Κατὰ καινὴ σχεδὸν ὁμολογία, τὸ κείμενον τῆς Λίμα, γνωστὸ ὡς «Βάπτισμα-Εὐχαριστία-Λειτουργία» (BEM), ἀποτελεῖ τὴν μέχρι τώρα σημαντικότερη προσφορὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ ἴσως τὴν πρὶ περικτικῆς οἰκουμενικῆς θεολογικῆς πραγματείας ποῦ ἔχει παρουσιασθεῖ ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ «Πίστις καὶ Τάξις».

Ὅπως ἀνεγνώρισε ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου (Chambésy, 15-23 Φεβρουαρίου 1986), τὸ κείμενον BEM ἀποτελεῖ σημαντικὸ οἰκουμενικὸ κείμενον βασικῶν συγκλινοῦσάν θεολογικῶν ἀπόψεων, τὸ ὁποῖο ἐκφράζει μιὰ ἐμπειρία ποῦ διανοίγει ἕνα νῆο στάδιον στὴν ἱστορίαν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως¹.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει κάθε λόγον νὰ

1. «Ὀρθοδοξία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις», βλ. «Ἐπισκεψίς», ἀριθ. 354, 1 Ἀπριλίου 1986, σελ. 10.

φορὰ τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος, ὡς τοῦ μόνου καταλλήλου τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Διότι ἐφ' ὅσον ἕκαστος μοναχὸς ἐν τῷ ἰδιορρυθμῷ βίῳ ζῆ ὡς θέλει, φροντίζων διὰ παντὸς τρόπου νὰ κάμῃ περιουσίαν καὶ νὰ αὐξήσῃ αὐτήν, διατελεῖ δὲ μακρὰν τῆς ἀληθοῦς πνευματικότητος, ὁ τιοῦτος δὲν δύναται νὰ εἶναι καὶ νὰ λέγηται ἀληθὴς μοναχός.

Μόνον λοιπὸν τὸ κοινοβιακὸν σύστημα, ἐνθα θὰ ἀσκήται κοινὴ ἐργασία, κοινὴ προσευχὴ, κοινὴ μελέτη, κοινὴ διαίτα, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀγάπην παρὰ τοῖς μοναχοῖς, νὰ καλλιεργήσῃ πνευματικὸν βίον, νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἠθικὴν ἀμιλλαν καὶ νὰ ἐγειρῇ ἐν αὐτοῖς αἰσθήματα στοργῆς καὶ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν μονήν, δι' ἣν τὰ πάντα νὰ θυσιάζωσιν.

Ἀλλὰ τὸ κοινοβιακὸν ὅμως αὐτὸ σύστημα δέον νὰ διαρρυθμισθῆ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, καταλλήλως, ὥστε νὰ ἐκπληροῦ πλήρως τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ τὰς ἀπαιτήσεις, διότι ἕνας λόγος τῆς χρεωκοπίας τοῦ συγχρόνου κοινοβιακοῦ συστήματος εἶναι καὶ ἡ παραμέλησις τοῦ σημείου τούτου, διὸ καὶ ὁ βίος πλείστον κοινοβιατῶν μοναχῶν εἶναι μᾶλλον αὐτοκτονία ἢ ἄλλο τι.

Καὶ τέλος ἕτερον ἐξ ἴσου σπουδαῖον σημεῖον τοῦ ἀνακαινιστικοῦ προγράμματος εἶναι ἡ συστηματικὴ ἐπίδοσις τῶν μοναχῶν καὶ εἰς ἄλλας μὲν μελέτας, ἰδίαν

δὲ τῶν ἀγ. Γραφῶν καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων. Διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ σύγχρονος μοναχισμὸς χαλαίνει, διότι οἱ περισσότεροι τούτων, ὡς ἀμόρφωτοι, περὶ ἄλλων τυρβάζουσι καὶ ἀσχολοῦνται, ἢ εἰς τὴν συστηματικὴν μελέτην τῶν Γραφῶν καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν βιβλίων. Θὰ διορθωθῆ δὲ τὸ τιοῦτον, ἂν οἱ μοναχοὶ μορφῶνται εἰς ἱερατικὰς καὶ θεολογικὰς σχολὰς.

Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ κυριώτερα σημεῖα, ἅτινα δέον νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν εἰς τὴν μέλλουσαν ἀνακαινιστικὴν τοῦ μοναχισμοῦ, ἄνευ δὲ τῆς διορθώσεως τούτων πᾶσα ἄλλη ἐνέργεια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ εἶναι οὐτοπία καὶ οὐδὲν πλέον κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην.

Καὶ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται βεβαίως ἐργασία μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ κύρους καὶ αὐθεντίας, ὥστε καὶ αἱ τυχόν ἐγερθησόμεναι κραυγαὶ καὶ ἀντιδράσεις νὰ ἐκμηδενισθῶσι. Καὶ τότε βραχέως θὰ ἐπιτευχθῆ τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα καὶ αἱ μοναὶ θὰ ἀναδειχθοῦν πάλιν κέντρα πνευματικὰ καὶ σεμνεῖα Χριστιανικῶν ἀρετῶν.

ΤΕΛΟΣ

Ἀρχιμ. ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

είναι ικανοποιημένη με το κείμενο του ΒΕΜ, δοθέντος ότι τούτο είναι καρπός ενός οικουμενικού διαλόγου, στον οποίο από την αρχή συμμετέχε και εκόμισε την πολυτιμή της συμβολή, κυρίως στον τομέα της εκκλησιολογίας². Όπως πολύ όρθα παρατήρησε ο William Lazareth το ΒΕΜ είναι ίσως το βαθύτερα επηρεασμένο από την Όρθοδοξία κείμενο, που παράγαγε ποτε ή Έπιτροπή «Πίστις και Τάξις»³, δικαιώνοντας έτσι το όρθόδοξο αίτημα ότι, ή πίστη και ή τάξη, το δόγμα και ή λατρεία πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της εκκλησιαστικής ζωής και κάθε οικουμενικής δραστηριότητας⁴.

Είναι αυτονόητο ότι το ΒΕΜ δεν έχει την αξίωση να άναγνωρισθεί ως μια νέα, οικουμενική λ.χ., όμολογία πίστεως ως προς το Βάπτισμα, την Θεία Εύχαριστία και το Λειτουργήμα ή την Έρωσύνη. Ούτε δέ πρέπει να θεωρηθεί και ως ένα συμβολικό κείμενο. Το ΒΕΜ δεν είναι ούτε καν κείμενο «κοινής συναινέσεως» (Consensus), όπως συχνά χαρακτηρίζεται, δοθέντος ότι, όπως έξ άλλου δηλώνει κι αυτός ο πρόλογός του, πλήρης συναίνεση και συμφωνία δεν μπορεί να εκδηλωθεί παρά μόνο όταν οι Έκκλησίες θά είναι σε θέση να ζούν και ενεργούν από κοινού έν ένότητι⁵. Το ΒΕΜ είναι άπλως ένα κείμενο στο όποιο οι χριστιανοί, έπειτα από πολλούς αιώνες άποξενώσεως, έχθρότητας και άμειβαίας άγνοήσεως, έπιχειρούν σήμερα να μιλήσουν από κοινού πάνω σε ουσιαστικά θέματα της εκκλησιαστικής ζωής, όπως είναι το Βάπτισμα, ή Εύχαριστία και το Λειτουργήμα⁶. Είναι ο καρπός θεολογικών συζητήσεων επί μισό αιώνα μέσα στην Οικουμενική Κίνηση, στην όποία από το 1927 και έξής πολλές Έκκλησίες και μεταξύ τους οι περισσότερες τών κατά τόπους Όρθοδόξων Έκκλησιών, έγκαινίασαν ένα θεολογικό διάλογο ως προς την φύση της Έκκλησίας, του λειτουργήματος και τών μυστηρίων. Όπως παρατήρησε ο Άλέξανδρος Παπαδεδρός «το ΒΕΜ άναπτύχθηκε μαζί με την Οικουμενική Κίνηση, μαζί της ώρίμασε και έπιθυμεί να ύπηρετήσει μόνο την κοινή μαρτυρία, την διακονία του άθρώπου και της άθρωπότητος, όπως έπίσης την προαγωγή της όρατης ένότητος»⁷.

2. N. Nissiotis, The meaning or reception in relation to the results of ecumenical dialogue on the basis of the Faith and Order document «Baptism, Eucharist and Ministry», έν G. Limouris - N. M. Vapouris (Ed.), Orthodox Perspectives on Baptism, Eucharist and Ministry, Faith and Order paper άριθ. 128, Holy Cross Orthodox Press (1985) σελ. 62.

3. W. Lazareth, Holy Trinity and Holy Tradition: Orthodox contribution to «Baptism, Eucharist and Ministry», έν St. Vladimir's Theological Quarterly, τόμος 27 (1983), σελ. 291.

4. T. Hopko, The Lima Statement and the Orthodox, έν St. Vladimir's Theological Quarterly, τόμος 27 (1983), σελ. 281.

5. Baptism, Eucharism and Ministry, Faith and Order document άριθ. 111, WCC, Geneva (1982), σελ. IX.

6. Report of the Interorthodox Symposium on Baptism, Eucharist and Ministry, έν Limouris - Vapouris (Ed.), μν. έρ. σελ. 160.

7. Α. Παπαδεδρός, Οικουμενισμός: Κλήση και Πρόκληση, Γωνιά Χανίων 1984, σελ. 10.

Μέσα σ' αυτό άκριβώς το πλαίσιο της προώθησεως της χριστιανικής ένότητος, όλες οι Όρθόδοξες Έκκλησίες μέλη του ΠΣΕ έλαβαν μέρος στην έπεξεργασία του κειμένου αυτού με πολλούς διακεκριμένους θεολόγους τους, και κάτω από αυτό το πρίσμα πολλές από αυτές το άποτιμούν τώρα, θεωρώντας το ως ένα άπαραίτητα όργανο διαλόγου, που βοηθεϊ τον διχασμένο χριστιανικό κόσμο να επανεύρει την πληρότητα της Άποστολικής Πίστεως και Παραδόσεως.

Το Διορθόδοξο Συμπόσιο που προσέβη σε μια αξιολόγηση του ΒΕΜ (Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού, Βοστώνη 11-17 Ιουνίου 1985), δήλωσε ότι οι κατά τόπους Όρθόδοξες Έκκλησίες θά έπρεπε να άνταποκριθούν στην πρόσκληση της Έπιτροπής «Πίστις και Τάξις» και να άπαντήσουν ύπεύθυνα για τρεις κυρίως λόγους:

α) διότι στην προκειμένη περίπτωση βρισκόμαστε άντιμέτωποι με ένα θέμα που άφορά την πίστη, για άρκετό δέ διάστημα οι Όρθόδοξοι Έκκλησίες έπέμεναν στο ότι το ΠΣΕ θά έπρεπε να στρέψει την προσοχή του ιδιαίτερα σε ζητήματα πίστεως και της χριστιανικής ένότητος.

β) διότι οι Όρθόδοξοι έλαβαν μέρος στην προπαρασκευή του κειμένου πλήρως και εύθως έξ αρχής, ή δέ συμβολή τους σ' αυτό ύπήρξε ουσιαστική,

γ) διότι έχει σημασία να ύπάρξει άπάντηση όλων τών Όρθοδόξων Έκκλησιών και όχι μόνο μερικών άπ' αυτές⁸.

Μέχρι τώρα άρκετες Όρθόδοξες Έκκλησίες άντέδρασαν στο κείμενο της Λίμα, στέλνοντας στην Γραμματεία της Έπιτροπής «Πίστις και Τάξις» τις έπίσημες άπαντήσεις τους⁹. Άσφαλώς οι Έκκλησίες είχαν και έχουν πλήρη έλευθερία να άποδεχθούν το κείμενο, να προτείνουν τροποποιήσεις, να εκφράσουν συγκεκριμένες έπιθυμίες τους ή και να το άπορ-

8. Limouris - Vapouris (Ed.), μν. έργ., σελ. 161 και «Έπισκεψις» άριθ. 338, 15 Ιουνίου 1985, σελ. 13.

9. Μέχρι τώρα οι κατά τόπους Όρθόδοξες Έκκλησίες που έστειλαν στην Γραμματεία της Έπιτροπής «Πίστις και Τάξις» τις άπαντήσεις τους είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο, τα Πατριαρχεία Άλεξανδρείας, Μόσχας, Βουκουρεστίου και Σόφρας, καθώς και ή Έκκλησία της Φινλανδίας. Η Έκκλησία της Έλλάδος πληροφόρησε το ΠΣΕ ότι έπειτα από γνωμάτευση της ειδικής Θεολογικής Έπιτροπής που μελέτησε το ΒΕΜ, άποφάσισε να μη άπαντήσει, θεωρώντας ότι το ΠΣΕ δεν έχει καταστατικό δικαίωμα να διαλέγεται με τις Έκκλησίες, άποβαίνον έτσι Υπερ-Έκκλησία (Βλ. Πληροφορία, άριθ. 3, Ιούνιος 1985, σελ. 18). Χωρίς καμιά πρόθεση κριτικής, πρέπει να σημειωθεί μολαταύτα ότι αξιόλογες μελέτες σχετικά με το ΒΕΜ τών μελών της παραπάνω θεολογικής Έπιτροπής (Γ. Κοινιδάρη, Το Λειτουργήμα — Αμτ, Άθήναι 1986, Ι. Καλογήρου, Εισηγητική έκθεση περί του εκ τών τριών κειμένων της Λίμα, επί μέρους κείμενον: Βάπτισμα, έν Θεολογία, τόμος 56, 1985, σελ. 779-799, Β. Φειδᾶ, Βάπτισμα-Θεία Εύχαριστία-Έρωσύνη, Μια Όρθόδοξη αξιολόγηση τών κειμένων του ΠΣΕ, έν Κοινωνία, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1985, σελ. 452-462), περιέλαμβαναν μια διεξοδική παρουσίαση τών Όρθοδόξων θέσεων, που άν άποτελούσαν μέρος μιας άπάντησεως της Έλλαδικής Έκκλησίας προς το ΠΣΕ, θά βοηθοΰσαν άφάνταστα την συνεχιζόμενη περί ΒΕΜ συζήτηση και τόν πολυμερή διάλογο τών Έκκλησιών.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

γ) **Ἡ Ἐποπτεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοτικοῦ Προγράμματος.**

Ὁ συντονιστὴς καὶ ἐπόπτης ὄλων τῶν κοινοτικῶν προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα στοχεύουν στὴν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξη τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος εἶναι ὁ ἱερατικὸς προϊστάμενος. Στὰ κοινοτικά αὐτὰ προγράμματα συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας. Ἀπαιτεῖται ὅμως μιὰ εἰδικὴ παιδαγωγικὴ κατάρτιση γιὰ νὰ παρακολουθήσει κανεὶς καὶ νὰ ἐκτιμήσει σωστὰ τὴν ἀπόδοση τοῦ ἑλληνικοῦ προγράμματος καὶ τὴν κατάρτιση αὐτὴ —ἐκτὸς μερικῶν ἐξαιρέσεων— δὲν συμβαίνει νὰ ἔχουν οἱ ἱερεῖς μας.

Στὰ ἡμερήσια μὲν σχολεῖα μας, ἡ ἐνταξὴ τοῦ ἑλληνικοῦ προγράμματος στὸ ὄλο κοινοτικὸ πρόγραμμα, ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐποπτεία ἀσκεῖται ἀπὸ τὸ διευθυντὴ τοῦ σχολείου, πού κι αὐτὸς —ἐκτὸς πάλι δύο - τριῶν ἐξαιρέσεων— δὲν διαθέτει τίς γλωσσολογικὲς, πολιτιστικὲς καὶ θρησκευτικὲς γνώσεις, πού ἀπαιτοῦνται γιὰ νὰ ὀργανώσει καὶ νὰ ἐποπτεύσει ἕνα τόσο εἰδικευμένο ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα.

Στὰ δὲ ἀπογευματινὰ σχολεῖα, στὰ περισσότερα τουλάχιστο, γιὰ οὐσιώδη θέματα ὅπως εἶναι ἡ ἐπιλογή τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ὁ χωρισμὸς τῶν μαθητῶν σὲ ἐπίπεδα ἢ τάξεις, τὸ ἐποπτικὸ ὄλιό, ἡ μέθοδος διδασκαλίας, ἀποφασίζουν οἱ διευθυντὲς ἢ ὁ δάσκαλος (στὴν περίπτωση τῶν πολὺ μικρῶν σχολείων) ἀλλὰ ὄχι πάντα —ὅπως θὰ περιμένα κανεὶς— μὲ μέτρο τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἀπόδοση τοῦ προγράμματος, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ ὅ,τι κάνει πιὸ εὐκολὴ τὴν ἐργασία τους ἢ σύμφωνα μὲ αὐθαίρετες καὶ προσωπικὲς ἐκτιμήσεις μελῶν τῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 616 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους

ρίψουν παντελῶς. Ἄσυνεπτεῖς θὰ ἦταν τότε μόνο, ἂν ἠθελήμενα ἀγνοοῦσαν τὸ κείμενο¹⁰. Ἔτσι, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ εἰλικρινῆ προσπάθεια πολλῶν δεκαετιῶν καὶ τὴν πλήρη συμμετοχὴ τους στὴν ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου τῆς Λίμα, ἦταν πολὺ φυσικὸ οἱ κατὰ τόπους Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες νὰ ἐντιδράσουν στὸ κείμενο, ἀποδεικνύοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὅτι εἶναι ἀποφασισμένες νὰ συνεχίσουν τὸν οἰκουμενικὸ διάλογο μέσα στὸ ΠΣΕ καὶ νὰ προωθήσουν τὴν ὑπόθεση τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος.

Στὴν πρὸς τὸ ΠΣΕ ἀπάντησή του τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δὲν εἰσέρχεται σὲ λεπτομερεῖς ἀναλύσεις τῶν τριῶν κεφαλαίων τοῦ ΒΕΜ. Μὲ βάση ὅμως τὴν δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, προβαίνει σὲ μιὰ γενικὴ θεώρηση καὶ ἀξιολόγησή του. Λαμβάνοντας δὲ μιὰ, ἐποικοδομητικὰ, κριτικὴ τοποθέτηση ἐναντι τοῦ κειμένου, τὸ χαρακτηρίζει ὡς

Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ μελῶν τοῦ Συλλόγου Γογέων ἢ τοῦ Προέδρου καὶ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Γι' αὐτὸ καὶ ἐπανερχόμεστε σὲ παλιὰ μας πρόταση, πού ἐγκρίθηκε καὶ ἀπὸ τὴν 27ῃ Κληρικολαϊκῆ, νὰ διορισθεῖ, δηλαδὴ, σὲ κάθε Ἐπισκοπὴ προσοντούχος καὶ πεπειραμένος ἐκπαιδευτικὸς, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπισκέπτεται τακτικὰ τίς κοινότητες καὶ σὲ στενὴ συνεργασία μὲ τοὺς τοπικοὺς παράγοντες νὰ ἐξετάζει τίς τοπικὲς συνθήκες, νὰ ἀποφασίζει γιὰ τὸν κατάλληλο σχολικὸ τύπο καὶ νὰ ὑποδεικνύει τὸ πιὸ κατάλληλο γιὰ τὴν κοινότητα αὐτὴ σχολικὸ πρόγραμμα.

Μὲ εὐχαρίστηση σημειῶνω ἐδῶ ὅτι τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν ὑλοποίησιν τῆς πρότασής μας αὐτῆς ἔγινε μὲ τὸ διορισμὸ στὴν Ἐπισκοπὴ Σικάγου τοῦ κ. Φώτη Λίτσα ὡς Συμβούλου Ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἐπισκοπῆς. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς μέχρι τώρα ἐκπαιδευτικῆς προσφορᾶς τοῦ κ. Λίτσα εἶναι ἄριστα.

δ) **Τὸ Ἀναλυτικὸ Πρόγραμμα, τὰ Διδακτικὰ Βιβλία καὶ τὰ ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας.**

Δὲν συμφωνῶ μὲ τοὺς συναδέλφους ἐκείνους καὶ τοὺς «ἔξω τῆς περιβολῆς» κριτὲς καὶ κατακριτὲς, πού ἐπιμένουν νὰ λένε καὶ νὰ γράφουν ὅτι δὲν ἔχουμε ἀναλυτικὸ πρόγραμμα, κατάλληλα διδακτικὰ βιβλία καὶ ἄλλα μέσα διδασκαλίας. Σήμερα μπορεῖ νὰ μὴ ἔχουμε ὅσα ἔπρεπε νὰ ἔχουμε, ἀλλὰ ἔχουμε ἀρκετὰ, μὲ τὰ ὁποῖα ἕνας εὐφάνταστος καὶ δημιουργικὸς, ἕνας ἐργατικὸς καὶ ἐνθουσιώδης ἐκπαιδευτικὸς μπορεῖ νὰ κάνει θαυμάσια τὸ ἔργο του. Πρέπει ὅμως νὰ ἐπιδιώκουμε τὴν τακτικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸ Γραφεῖο Παιδείας γιὰ νὰ μαθαίνομε τί ὑπάρχει καὶ ἀκόμα ποιὸς εἶναι ὁ πιὸ

ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἐπιτεύγματα τοῦ ΠΣΕδ στὴν προσπάθειά του νὰ προωθήσει τὸν οἰκουμενικὸ διάλογο πάνω σὲ βασικὰ θέματα πού ἀφοροῦν τὴν Χριστιανικὴ Πίστη καὶ τὴν Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, τὰ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας, Μόσχας, Βουκουρεστίου καὶ Σόφιας καθὼς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας, ἔπειτα ἀπὸ σχετικὲς εἰσαγωγὲς στὶς ὁποῖες ἀναγνωρίζεται γενικὰ ἡ σπουδαιότης τοῦ ΒΕΜ στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο προέβησαν στὴν ἀξιολόγησιν ἑνὸς ἐκάστου τῶν κεφαλαίων του, ἐπισημαίνοντας τὰ θετικὰ σημεῖα του καὶ ἀσχόντας κριτικὴ στὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν καὶ παράδοση.

Συνοπτικὰ οἱ ἀπαντήσεις αὐτὲς ἔχουν ὡς ἑξῆς:

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΕΤΣΗΣ

Μέγας Πρωτοπρεσβύτερος

10. Α. Παπαδερροῦ, μν. ἔργ., σελ. 64.

σωστός τρόπος να χρησιμοποιούμε αυτό που υπάρχει.

Τό ότι βέβαια έχουμε σήμερα και σύγχρονα και άρκετά μέσα διδασκαλίας δεν σημαίνει ότι πρέπει να παύσουμε να αναενώνουμε συνεχώς το διδακτικό μας ύλικό, να το πλουτίζουμε και να το συμπληρώνουμε. Άλλωστε, η σύγχρονη παιδαγωγική έρευνα φέρνει συνεχώς στην επιφάνεια νέες απόψεις και για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών και για τη διδασκαλία των κοινωνικών σπουδών, στο χώρο των οποίων έμπιπτουν τα διδακτικά βιβλία της πολιτιστικής ιστορίας.

Χρειάζεται ακόμα να ξεφύγουμε λιγάκι από τον παραδοσιακό τρόπο της διδασκαλίας και να μάθουμε να χρησιμοποιούμε τα πιο σύγχρονα μέσα όπως είναι η διδασκαλία με τη βοήθεια του ΒΙΝΤΕΟ ή ΚΟΜΠΙΟΥΤΕΡ. Άλλά γι' αυτά θα ακούσουμε περισσότερα από την σχετική ομάδα εργασίας.

Είναι καιρός επίσης να αποκτήσουμε μια περιοδική έκδοση, που να προσφέρεται για τη συμπλήρωση της εργασίας που γίνεται στην τάξη. Θα θέσουμε υπόψη σας μια πρόταση σχετικά με το είδος της έκδόσεως αυτής που μας έγινε από εκπαιδευτικούς της Ελλάδας και θα θέλαμε να μάθουμε τις απόψεις σας. Η πρόταση συνοδεύεται και με φωτεινές διαφάνειες.

Στην προσπάθειά μας αυτή να αναενώσουμε και να συμπληρώσουμε το διδακτικό μας ύλικό, έχουμε και την συμπαράσταση, και ελπίζω ότι θα έχουμε στο μέλλον και την επιστημονική και τεχνική βοήθεια, τόσο της Διευθύνσεως Εκπαιδεύσεως Έλληνοπαίδων Έξωτερικού του Έλληνικού Υπουργείου Παιδείας, όσο και του Υφυπουργείου Αποδήμιου Έλληνισμού. Για την κατανόηση και το θετικό ενδιαφέρον που έχουν επιδειξει ως σήμερα τους ευχαριστούμε θερμά.

Ο Δάσκαλος του Έλληνοαμερικανικού Σχολείου.

Μιλήσαμε ως τώρα για τους σκοπούς και επιδιώξεις της Έλληνικής Παιδείας, τη διοίκηση, την έποπτεία, τα διδακτικά βιβλία και έποπτικά μέσα. Όλα αυτά όμως παίρνουν νόημα και αξία από το δάσκαλο — τον ευφάνταστο, δημιουργικό, εργατικό, ευσυνείδητο και έραποστολικά άφοσιωμένο στο έργο του δάσκαλο. Ο δάσκαλος, που όπως έγραψε σ' ένα ξέσπασμα άκράτητου ρωμαντισμού έ ποιητής Κωστής Παλαμάς, έχει την ψυχή «άτσαλωμένη», θυσιάζεται προσφέροντας τη «στερνή του πνοή» στο «σμίλημα ψυχών» και το χτίσιμο «του παλατιού της κοινωνίας».

Βαρύ και σκληρό το έργο του στον έλληνικό χώρο, αλλά θαρύτερο και σκληρότερο στον Άμερικανικό και Καναδικό γεωγραφικό χώρο. Έχει βέβαια, στην Ελλάδα, υπάρχει ένα «πρότυπο» ή «μοντέλο» δασκάλου που το έχει καθιερώσει η Έλληνική Πολιτεία και στο σχέδιο και τα μέτρα του οποίου «κόβει» τον σπουδαστή της ή Παιδαγωγική Άκαδημία. Άλλά το «πρότυπο» αυτό δεν ταιριάζει σε μας. Έμεις δώ τον δάσκαλο τον θέλουμε «δίγλωσσο», γνώστη της μεθοδολογίας της διδασκαλίας της γλώσσας για ξένους, γνώστη της πολι-

τιστικής μας και θρησκευτικής μας παράδοσης... Τον θέλουμε δημιουργό έλληνικού ήθους και χαρακτήρος. Γι' αυτό, όσοι από μας έτοιμασθήκαμε επαγγελματικά στην Ελλάδα, χρειάστηκε να συμπληρώσουμε τη μόρφωσή μας, με κόπο και θυσίες βέβαια, για να μπορέσουμε να αποδώσουμε στο έργο μας.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να μνημονεύσω ότι το «πρότυπο» του δικού μας δασκάλου, το έπεξεργάσθηκαν οι εκλεκτοί παιδαγωγοί - καθηγητές της Άκαδημίας του Άγίου Βασιλείου — σαν τον άειμνηστο Επίσκοπο Κωνσταντίας Γερμανό, τον Πανοσιολ. Άρχιμανδρίτη Νίκωνα Πατρινάκο, τον Αιδεσμι. Πρωτ. Δημήτριο Φράγκο, τον Αιδεσμιολ. Άθανάσιο Ρίζο, το Φιλίππα και την Άρτα Έμμανουήλ, τον Ξενοφώντα Διαμαντόπουλο, τον Έμμανουήλ και την Άθηνά Χατζηεμμανουήλ, το Γιώργο Παπαβασιλείου και Άθανάσιο Μέλο, τον Ευάγγελο και την Ευαγγελία Πάτση, τον Παναγιώτη Νύχη, το Γιώργο Λιακόπουλο, το Θανάση Ευσταθίου και τόσους άλλους, που τα όνόματά τους και το έργο τους θα μνημονεύσει ο ιστορικός της Παιδείας του Άμερικανικού Έλληνισμού.

Σύμφωνα με το «πρότυπο» αυτό εκπαιδεύτηκαν 600 περίπου δασκάλες, που ύπηρετούν και πολλές συνεχίζουν να ύπηρετούν ως σήμερα με ευσυνειδησία, παραδειγματική εργατικότητα, ένθουσιασμό και επαγγελματική ικανότητα, τόσο στα ήμερήσια κοινοτικά σχολεία μας, με πλήρες πρόγραμμα άπασχολήσεως, όσο και τα άπογευματινά ή ακόμα ως δασκάλες άπογευματινών σχολείων και γραμματείς.

Άνάμεσά μας, σήμερα, έχουμε τη χαρά να αναγνωρίσουμε τριάντα από τις δασκάλες μας αυτές, που ήλθαν και για να παρακολουθήσουν τις εργασίες του Συνεδρίου αλλά και για να αναενώσουν τους μεταξύ τους δεσμούς στο χώρο της μητέρας σχολής. Τους καλωσορίζουμε και τους εκφράζουμε για μια ακόμα φορά αισθήματα θαθείας εκτίμησης και αγάπης.

Η μεταφορά του προγράμματος εκπαιδεύσεως διδασκαλιστών από την Άκαδημία του Άγίου Βασιλείου στο Έλληνικό Κολλέγιο της Βοστώνης έγινε με την αγαθή πρόθεση να εύρυνθει ο κύκλος των σπουδών από τρία σε τέσσερα χρόνια και να μπορούν να λαμβάνουν οι άπόφοιτες, μετά το τέλος των σπουδών τους, πτυχίο ισότιμο με τα αντίστοιχα κολλεγιακά πτυχία των άναγνωρισμένων ιδρυμάτων άνωτέρας παιδείας των Ηνωμένων Πολιτειών. Άντίθετα πάντως προς τις αίσιοδόξες προβλέψεις της Έκκλησίας, το πρόγραμμα της εκπαιδεύσεως Διδασκαλιστών δεν μπόρεσε να ένταχθεί και να αποτελέσει αυτόνομο και συγχρόνως οργανικά συνδεδεμένο μέρος του προγράμματος του Έλληνικού Κολλεγίου. Χρειάστηκε να άλλιωθει για να χωρέσει στο ήδη υπάρχον πρόγραμμα, με αποτέλεσμα να μεταβληθεί από πρόγραμμα δημιουργίας ειδικευμένου προσωπικού για τις κοινοτικές ανάγκες (σχολικές, γραφείο, κ.τ.λ.) σε πρόγραμμα γενικής κολλεγιακής κατάρτισης.

Άλλά πώς μπορούμε να στηρίζουμε ένα κοινοτικό πρόγραμμα παιδείας χωρίς κατάλληλα προετοιμασμένο

προσωπικό; Παραμένει, λοιπόν, έντονη ή ανάγκη να έπεξεργασθούμε και να θέσουμε σε εφαρμογή πρόγραμμα εκπαιδευσεως κοινοτικών εκπαιδευτικών στο «πρότυπο» του προγράμματος της Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας του 'Αγίου Βασιλείου.

Και επί πλέον είναι ανάγκη να πολλαπλασιάσουμε τις προσπάθειές μας, ώστε να λειτουργήσουν από τον επόμενο σχολικό χρόνο, σε κάθε 'Επισκοπή, Σεμινάρια 'Επιμορφώσεως διδακτικού προσωπικού σαν τὸ Σεμινάριο, πὸ μὲ πολλή επιτυχία λειτουργήσε τὸ χρόνο αὐτὸ γιὰ δέκα Σάββατα και πέντε ὥρες κάθε Σάββατο, στην κοινοτική αἴθουσα τοῦ 'Αγίου Παύλου στο Χέμπστεντ, με τὴ συνεργασία τῆς Διευθύνσεως Παιδείας τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς και τοῦ Συλλόγου 'Ιερέων τῆς περιοχῆς Σάφολκ Κάουντυ και Λόνγκ 'Αϊλαντ.

Μὲ ὅσα εἶπα ὡς τώρα ὑπάρχει κίνδυνος νὰ θεωρηθεῖ ὅτι θρίσκομαι ἐκτὸς πραγματικότητος ἀν δὲν ὑπενθυμίσω αὐτὸ πὸν σὲ ὅλους εἶναι τόσο γνωστό: ὅτι, δηλαδή, δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε τοὺς δασκάλους πὸν πρέπει νὰ ἔχουμε ὅταν δὲν προσφέρουμε ἀνάλογη με τὴν ἔργασία και τις εὐθύνες τοὺς χρηματική ἀμοιβή, ὅταν ἔξακολουθοῦμε νὰ ἔξαρτοῦμε και τὸ μισθὸ και αὐτὴ τὴν ἀσφάλεια τῆς θέσης τοὺς ὄχι ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ἔργασίας τοὺς ἀλλὰ ἀπὸ τις προσωπικές διαθέσεις, ἐκτιμήσεις και ἀκόμα προκαταλήψεις τοῦ προέδρου και τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῶν κατὰ τόπους κοινοτήτων.

Διότι σύμφωνα με ποιά λογική θὰ βρεθοῦν σύγχρονοι νέοι και νέες, πὸν νὰ ἔχουν τὸ δικὸ μας «ἠρωϊσμό», ὥστε νὰ ὑποβληθοῦν σὲ μιὰ εἰδικευμένη, ἐκπαίδευση τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν ἓνα Σχολικὸ Σύστημα, στο ὁποῖο οἱ ἀποδοχῆς εἶναι μικρές και ὅπου τὰ κριτήρια γιὰ τὴν πρόσληψη, ἀπόλυση ἢ προαγωγή εἶναι —ἐκτὸς ἐξαιρέσεων— προσωπικά και ὄχι ἀντικειμενικά;

Σωστὸ εἶναι, βέβαια, ὅτι «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνο ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθαῖος 4,4). Σωστὸ εἶναι ἀκόμα ὅτι ὅπως ὁ ἱερέας ἔτσι και ὁ δάσκαλος ἐπιλέγει, λόγῳ ἔσωτερικῆς ἀνάγκης ἢ κλήσεως, τὴν ἀποστολή του. 'Αλλὰ εἶναι ἐπίσης ἀληθές ὅτι και «ἄνευ ἄρτου» δὲν μπορεί νὰ ζήσει κανένας. Γι' αὐτὸ, εἶναι καιρός νὰ λυθεῖ και τὸ πρόβλημα τῆς μισθοδοσίας και τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀσφάλειας τῶν εκπαιδευτικῶν μας, ὅπως λύθηκε, ικανοποιητικά, και τὸ πρόβλημα τῆς μισθοδοσίας και ἐπαγγελματικῆς ἀσφάλειας τῶν ἱερέων.

* * *

Ὡς τώρα, μιλήσαμε γιὰ τὴν κοινοτική παιδεία. Ὅμως ἡ κοινοτική σχολική παιδεία εἶναι ἓνα σχετικά περιορισμένο πρόγραμμα πὸν προσφέρεται σὲ μόνο σαράντα περίπου χιλιάδες παιδιά, τὰ ὁποῖα φοιτοῦν στὰ 'Ημερήσια και 'Απογευματινά μας σχολεῖα. Τὰ παιδιά σχολικῆς ἡλικίας τῆς ὁμογένειας ὑπολογίζουμε νὰ εἶναι τουλάχιστο 120 χιλιάδες. 'Αρκετὰ ἀπ' αὐτὰ, ἴσως τὰ δύο τρίτα, παρακαλοῦν τὸ Κυριακάτικο μάθημα τοῦ Κατηχητικοῦ τοὺς σχολεῖου, ἀλλὰ πάρα

πολλὰ παιδιά μεγαλώνουν χωρὶς κανενὸς εἶδους Ἑλληνική Ὁρθόδοξο Χριστιανική Παιδεία.

Ἡ διαπίστωση αὐτὴ ὑποχρεώνει τὴν Ἐκκλησία νὰ ἀναθεωρήσει τις προτεραιότητες τῆς ἀποστολῆς της και νὰ ἐπεξεργασθεῖ ἓνα ολοκληρωμένο πρόγραμμα πὸν νὰ ἐξασφαλίζει τὴν «διὰ βίου» παιδεία τῆς ὁμογένειας. Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ περιλαμβάνει αὐστηρά ἐπιλεγμένα στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς παραδόσεως τοῦ 'Εθνους, πὸν θὰ τὰ ἐπαναπροβάλλουμε σὲ σύγχρονη μορφή και θὰ τὰ προσφέρουμε χρησιμοποιώντας ὅλες τις μεθόδους τῆς σύγχρονης εκπαιδευτικῆς ἔρευνας και τεχνολογίας.

* * *

Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ ὅτι και με ἓνα τέτοιο ἀκόμα πρόγραμμα τὰ παιδιά τῶν παιδιῶν μας, ὕστερα ἀπὸ πενήντα ἢ ἑκατὸ χρόνια, θὰ μιλοῦν τὴν ἑλληνική γλώσσα. Ὁ περιορισμὸς τῆς μετανάστευσης και οἱ μεικτοὶ γάμοι θὰ ἔχουν, χωρὶς ἀμφιβολία, ὡς συνέπεια τὴν ὑποχώρηση τῆς ἑλληνικῆς «φωνῆς» ἐντὸς τῆς οἰκογενείας και τῆς Κοινότητος. Μπορῶ ὅμως σίγουρα νὰ πῶ σήμερα ὅτι με ἓνα τέτοιο πρόγραμμα θὰ ἐξασφαλίσουμε τὴ δημιουργική και συνεχῆ παρουσία τῆς «Ὁρθοδοξίας» στην Ἄμερική ὡς φυτῶριο καλλιέργειας ολοκληρωμένων ἀνθρώπων, ικανῶν πρεσβευτῶν τῶν εὐγενῶν ἐπιδιωχθέντων τοῦ 'Εθνους μας και διακεκριμένων προσωπικοτήτων στο χωρὸ τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Ἱεροσχείας, τῆς Πολιτικῆς, τῶν Γραμμάτων και τῶν Τεχνῶν.

(Τέλος)

EMMANOYHA XATZHEMMANOYHA

Διευθυντῆς Παιδείας

'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς Ἄμερικής

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ

τοῦ ψυχοφειλεστάτου και θαυμαστοῦ βιβλίου
ὀνομαζομένου

ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

με στόχασες πνευματικαῖς και κατάνυξιν
εἰς κάθε κεφάλαιον

Ἡ «Μίμησις» αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ διαφέρει βασικῶς ἀπὸ ὅλες τις μέχρι τώρα μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικήν. Εἶναι ἡ πληρεστερά, ἀπὸ ὀρθόδοξου ἐπόψεως.

'Ανατύπωσης καλαίσθητος κατὰ τὸ πρωτότυπον ἐκδόσεως 'Ενετίας, ἔτους 1770. Με ἔγκρισιν και εὐλογία τῆς 'Ι. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σελίδες 532, ἐξώφυλλον εἰς τετραχρωμίαν, ὄρυ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρική διάθεσις: Ἄποστολικὴ
Διακονία, Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ.
722.8008.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰρήνης.

Ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος, τοῦ ὁποῦ τὴν ἐπικειμένην εἰς Ἀθήνας ἀφίξει μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως καὶ χαρᾶς ἀναμένει τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν συνεντεύξει αὐτοῦ, ἦτις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσφάτου ἐπισκέψεώς του ἐν Ρωσία μετεδόθη ἀπὸ τῆς Τηλεοράσεως τοῦ Λένινγκραντ, ἀπαντῶν εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν, ἐπεσήμανε τὰς σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐπίκαιρον θέμα τῆς εἰρήνης. «Τὸ θέμα τῆς εἰρήνης, —εἶπεν— εἶναι ἰδιαίτερος προσφιλὲς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἐπομένως εἶναι φυσικὸν καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσικὴ Ἐκκλησία νὰ δραστηριοποιηθῆται εἰς τὸν χῶρον τῆς εἰρήνης καὶ νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν διὰ τὴν ἐπικρατήσιν τῆς εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τὴν εἰρήνην ἔχει ἀποφανθῆ τὸ σύνολον τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μὲ ἐν πολὺ σημαντικὸν κείμενον τῆς Γ' Προσυνεδίου Πανορθοδόξου Διασκεψέως, πὸν θέτει τὰς χριστιανικὰς θέσεις καὶ προϋποθέσεις τῆς ἐπικρατήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν περὶ εἰρήνης, δικαιοσύνης, ἀδελφότητος, ἐλευθερίας καὶ περὶ τῆς ἄρσεως τῶν φυλετικῶν διακρίσεων. Ὁφείλομεν νὰ τονίσωμεν, διὲν ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας εἰς τὴν κοινὴν αὐτὴν προσπάθειαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπῆρξε σημαντικὴ καὶ ἀξίεπαινος».

Οἱ λόγοι οὗτοι τῆς Α.Θ. Παναγιώτης φωτίζονται ἰδιαίτερος καὶ διὰ τῶν ὑπ' αὐτῆς τονισθέντων ἐν Ζαγκόροκ εἰς τὴν Μοναστηριακὴν Τράπεζαν τῆς Λαύρας. Ὡς διεκλήρωσεν εὐθαρσῶς καὶ μετὰ σαφηνείας ἡ σεπτὴ Κορυφαία τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ εἰρήνη τοῦ σύμπαντος κόσμου εἶναι «ἀγαθόν, τοῦ ὁποῦ ὅλοι ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, ἀλλ' ὀλίγοι ἐργάζονται κατὰ τρόπον ὀρθόν διὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ. Καὶ ὁ ὀρθὸς αὐτὸς τρόπος εἶναι ἡ ἀναζητήσις του ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει εἰς τὴν πηγὴν του, εἰς τὸν Χριστόν, τὸν ἀρχοντα τῆς εἰρήνης». Μακρὰν αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ εἰρήνη, ἀλλὰ μόνον ὑποκατάστατα τῆς εἰρήνης, λόγοι περὶ εἰρήνης καὶ συμφωνίας καὶ συνθήκαι εἰρήνης, πὸν ἀδειοῦνται πρὶν ἢ στεγνώσῃ ἡ μελάνη τῶν ἐπ' αὐτῶν ὑπογραφῶν».

Ἐὰν γὰρ αἱ διάφοροι φιλειρηνικαὶ προσπάθειαι ἐμπνεόνται ὑπὸ τοῦ ἰδεωδους τοῦτου τῆς εἰρήνης, τὸ ὁποῦν εἶναι καὶ τὸ μόνον ἀληθινόν;

Ἀντιπροσωπευτικὴ μαρτυρία.

Ὁ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τῆς ἐφημερίδος «Ἐθνος» εἰς Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ἔμεινεν ἐμβρόντης ἐκ τῆς θεωρίας καὶ θριαμβευτικῆς ὑποδοχῆς, τὴν ὁποῖαν ἐπεφύλαξαν τὰ πλήθη εἰς τὸν ἐπισκεψάμενον

τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον. Τοιουτοτρόπως εἰς τὴν σχετικὴν ἀπαπόκρισίν του περὶ τῆς διελύσεως τοῦ Πατριάρχου ἐκ σοβιετικῆς πόλεως ἔγραψε χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Οἱ σκηνές, πὸν εἶδα ἔξω ἀπὸ τὴς δύο ἐκκλησίες, πὸν εἶναι στὸ ἱστορικὸ κέντρο τῆς πόλεως, δὲν περιγράφονται. Τράμ καὶ κυκλοφορία σταματήσανε, κόσμος ἀσφυκτικὰ συγκεντρωμένος παντοῦ, στὰ πεζοδρομια, στὰ μπαλκόνια, σκαρφαλωμένος σὲ δένδρα καὶ οἰκοδομῆς. Οἱ ἱερεῖς ρωτοῦσαν τὸ πλῆθος: »Ἀγαπάτε τὸν Χριστό;« καὶ ὅλοι ἀπαντοῦσαν φωνάζοντας: »Ναί, τὸν ἀγαπάμε. Ζήτω ὁ Θεός. Ζήτω ἡ Ἐκκλησία. Ζήτω ὁ Πατριάρχης».

Ἡ μαρτυρία αὕτη, ἦτις εἶναι ἀντιπροσωπευτικὴ διὰ πᾶν ὅτι μετεδόθη περὶ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ. Παναγιώτης εἰς τὰς ὑπὸ ἐπίσημον ἀδειοῦσιν καθεστῶς τελούσας χώρας, εἶναι τραγὴ ἀπόδειξις περὶ τῆς ἀποικίας τοῦ ἐναντίου τῆς Ἐκκλησίας συστηματικῶς πολέμου καὶ περὶ τοῦ ὅτι καὶ πῦλα ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» (Ματθ. ιστ' 18). Ἄς ἐλπίσωμεν, διὲν τοῦτο θὰ γίνῃ ἐπὶ τέλος ἀντιληπτόν καὶ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς οὐσιαστικὰς ἀλλαγὰς τῆς στάσεως τῶν μαρξιστικῶν κυβερνήσεων ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας.

Γεράσιμος Κονιδάρης(†).

Μετὰ βαθυτάτης συγκινήσεως καὶ δόξης ἡ πνευματικὴ οἰκογένεια τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συνώδευσε εἰς τὸν τόπον τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως τὸν αἰφνιδίως —κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὀνομαστικῆς αὐτοῦ ἑορτῆς— ἐκδημήσαντα πρὸς Κύριον Ὁμότιμον Καθηγητὴν Γεράσιμον Κονιδάρον.

Ὁ «ἐξ ἡμῶν μεταστάς», —ὡς ἐτιμῆθη κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Βλ. Φειδᾶ, τοῦ ὁποῦ ὁ ἐπικηδεύς λόγος δημοσιεύεται εἰς ἄλλας σελίδας, καὶ ὑπὸ ἄλλων διακεκομμένων ὁμιλητῶν—, ὑπῆρξεν διακεκομμένος θεολόγος ἐπιστήμων, συγγραφέας πολλὰ ἀξιόλογα ἱστοριοκανονικὰ ἔργα ἀκαδημαϊκῶς διδάσκαλος ἐκθροισιῶδης καὶ λίαν ἀγαπητὸς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἑκκλησιαστικὸς ἀνὴρ, προβάλλων τὴν ὀρθόδοξον κανονικὴν τάξιν καὶ δεκτικῶν τὴν ὁδὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ αὐτοδιοικητοῦ τῆς Ἐκκλησίας· πρωταγωνιστὴς εἰς τοὺς διορθοδόξους καὶ διεκκλησιαστικὸς διαλόγους· θαρραλὸς ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς· ἐμπρηχτικὸς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη Πρόεδρος τοῦ ἱστορικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου (Παρουσὸς) καὶ ἄλλων ἀκαδημαϊκῶν σωματείων· γενικῶς ἀκαταπύνητος, θαλερὸς καὶ ἀεικίνητος ὑπερασπιστὴς τῶν ἑλληνορθοδόξων ἰδεωδῶν, ὀρθὸς μέχρι

τῆς τελευταίας του προῆς ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος. Ἐἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ αἰωνία!

῾Ορθοδοξία καὶ Λογοτεχνία.

Δέον νὰ ἐξαρθῇ ἰδιαίτερος ἢ συμπλήρωσις καὶ ἐπιτυχῆς —ὐπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»— ἐπανέκδοσις τῆς γνωστῆς σειρᾶς - τριλογίας βιβλίων ὀρθοδόξου πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ («Ἐρως ῾Ορθοδοξίας», «Ἡ δρόσος τοῦ πνεύματος» καὶ «Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγελῶν»), τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπιτ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ δοκίμου Λογοτέχρου κ. Π. Β. Πάσχου. Ἡ εὐρύτατη κυκλοφορία τῶν βιβλίων τούτων, ἡ ὁποία βεβαίως καὶ ἐκ τῶν συχνῶν ἐπανεκδόσεων αὐτῶν, ὀφείλεται οὐ μόνον εἰς τὴν καλαισθητικὴν τῶν ἐμφάνισιν καὶ εἰς τὴν προσφιλεῖ καὶ προσιτὴν εἰς τὸ σημερινὸν πλήρωμα τῆς ῾Ορθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπλήρη λογοτεχνικὴν καὶ κατανυκτικὴν γλώσσαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ συναρπαστικὸν περιεχόμενον τῶν. Τὰ βιβλία ταῦτα, διαποτιζόμενα ὑπὸ τῶν ρεϊθρων τῆς λειτουργικῆς καὶ ἀγιολογικῆς παραδόσεως καὶ τοῦ ὑμολογικοῦ πλούτου τῆς Ἐκκλησίας μας, παρουσιάζουν εἰς εὐνόητους ἐνόητους καὶ εἰς μικρὰ κεφάλαια καὶ κατὰ συναρπαστικὸν τρόπον ζωτικὰς οὐσιώδεις πτυχὰς καὶ ἐξαιρέτους φορεῖς τοῦ ὀρθοδόξου πνευματικοῦ βίου καὶ ὑποβοηθοῦν τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστους πρὸς συνειδητοποίησιν, διατήρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τῆς ἑλληνορθοδόξου ταυτότητός τῶν καὶ τῶν πολιτισμικῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους οἱ ἔχον κληρονομήσει ἐκ τοῦ παρελθόντος. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸν, ὅτι Λογοτεχνικὰ ἢ ἐπισημοποιητὰ ἔργα τοῦ κ. Π. Β. Πάσχου ἔχον κατὰ καιρὸς τιμηθῆ δια βραβείων καὶ ἄλλων διακρίσεων ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἢ ἄλλων πνευματικῶν φορέων τῆς Πατρίδος μας, διότι συμβάλλονται εἰς τὴν προβολὴν τῶν θετικῶν σχέσεων τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς διαφόρους πτυχὰς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδίως πρὸς τὴν Λογοτεχνίαν.

Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐξήρθη καὶ προσφάτως κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων τοῦ «Ἰδρύματος Δαίμου». Κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ὁ Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς βραβεύσεως τοῦ λαμπροῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ κ. Πάσχου «Ὀυράνιο δένδρον» καὶ ἄλλων λογοτεχνικῶν βιβλίων, ἐμπνεομένων ὑπὸ τοῦ ἑλληνορθοδόξου πνεύματος, ὑπεγράμμισεν ἰδιαίτερος καὶ ἐπαινετικῶς τὰς μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ διακεκριμένων λογοτεχνῶν ὄφισταμένους φιλικὰς σχέσεις, ὡς καὶ τὴν στοργήν, μεθ' ἧς ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ καὶ σκέπει τὰς Καλὰς Τέχνας καὶ ἰδίως τὰς ἐξ αὐτῶν ἀναγωγικὰς Δειπουργικὰς, διὰ τῶν ὁποίων μυσταγωγεῖται ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου καὶ προσεγγίζει εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἁγίων.

Ἐκφράζοντες θεοῦ συναρπαστικὰ πρὸς τὸν κ. Πάσχον διὰ τὴν πολῦτιμον προσφορὰν του εἰς ἓνα

ἴσων ζωτικὸν τομέα, εὐχόμεθα εἰς αὐτὸν περαιτέρω δαριλὴ καρποφορίαν πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν, διὰ τὰ αὐξηθῆ ἢ προσφορὰ τοῦ «ζῶντος ὕδατος» εἰς τὸν διψῶντα ἑλληνικὸν λαόν.

Πρέπει νὰ ἔχουν κλήσιν καὶ κλίσιν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας ἐξαγγελθεῖσα μεταβολὴ εἰς τὸν τρόπον ἐξετάσεως καὶ ἀξιολογήσεως τῶν εἰσαγομένων εἰς τὰς Σχολὰς τῆς Τριτοβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως φέρει ἐκ νέου εἰς τὸ προσκήνιον τὸ ζήτημα τῆς ἐπιλογῆς τῶν εἰσαγομένων εἰς τὰ Τμήματα τῶν δύο Θεολογικῶν μας Σχολῶν.

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ ληφθῆ μέριμνα, ὥστε νὰ μὴ ὑποτιμᾶται τὸ «Τμήμα Ποιμαντικῆς» ἐναντι τοῦ «Θεολογικοῦ Τμήματος» Κατὰ τὸν προσδιορισμὸν λ.χ. τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσακτέων δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι τὰ δύο Τμήματα εἶναι ἰσότηματα καὶ ὅτι οἱ πτυχιούχοι αὐτῶν ἔχον τὰ ἴδια δικαιώματα.

Ἐπειτα πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ ἰκανοποιηθῆ τὸ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον αἴτημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν περὶ καθορισμοῦ ἰδιαίτερας δέσμης εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων διὰ τοὺς ὑποψηφίους τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν. Οἱ εἰσαγόμενοι εἰς αὐτὰς δὲν πρέπει νὰ στέλλονται εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ. Οἱ δέον νὰ ἐπιλέγωνται ἐκ τῶν τάξεων τῶν ὑποψηφίων, οἱ ὁποῖοι ἔχον εἰδικὴν κ λ ἦ σ ι ν καὶ κ λ ἰ σ ι ν.

Ἐπαράδεκτος σχολικὴ ἱστοριογραφία.

῾Ορθῶς ἐπεσημάνθησαν ἰδιαίτερος ὑπὸ τοῦ Τύπου αἱ ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κ. Τρυπάνη γενόμεναι διαπιστώσεις περὶ ἀπαράδεκτων ἐπιχορηγιασῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ ἀνεξέλεγκτον τρόπον γίνονται ἐν τοῖς σχολείοις κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἱστορικῶν μαθημάτων. Ὡς καταγγέλλεται ἐν δημοσιεύματι αὐτοῦ, «στὴ σχολικῇ μας ἱστοριογραφίᾳ ἴσο τοῦ Γυμνασίου, ὅσο καὶ τοῦ Λυκείου, ὑπάρχει καθαρὸς ἐνοφθαλμισμὸς τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ. Παντοῦ καὶ συνεχῶς τονίζεται —ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε λιγότερο— ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι ἱστορία τῆς πάλης τῶν τάξεων, ὅτι τὰ πολιτικά, θρησκευτικά καὶ πολιτικά ζητήματα ἔχον τὶς ρίζες τους στὴν οἰκονομικὴ πραγματικότητα, ὅτι ὁ πολιτισμὸς δηλαδὴ δὲν εἶναι παρὰ ἐκχύλισμα οἰκονομικῶν ὄρων». Μάλιστα δι' ἐν συγκεκριμένον ἀπαράδεκτον σχολικὸν βιβλίον ἐπισημαίνεται ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Τρυπάνη, ὅτι τοῦτο «γενικὰ προσπαθεῖ νὰ προσηλυτίσει σὲ ἓνα θάνατος ὕλισμὸν καὶ νὰ καλλιθεγήσει σὶς ψυχὰς τῶν παιδιῶν τὸ μῖσος ἐναντίον τῆς ἀστικῆς κοινωνίας».

Εἶναι ἀληθῶς θλιβερόν, ὅτι παρὰ τὰς ἐπανεπιλημμένας διαμαρτυρίας τῶν ὄχι ὡς σκεπτομένων Ἑλλήνων, ἐξακολουθοῦν οἱ Ἕλληνες μαθηταὶ νὰ ἔχον ὡς διδασκτικὰ βιβλία σπουδαιοφανῆ ἔντυπα, τὰ ὁποῖα παραχαράσσον τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καὶ πλαστογραφοῦν τὴν ἐπιστήμην.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Είχαμε την εξαιρετική χαρά και ευκαιρία έφέτος από τις 22 μέχρι τις 27 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους να φιλοξενήσουμε στην Άποστολική Έκκλησία Κορίνθου, τους αντιπροσώπους, οι όποιοι είναι έντεταλμένοι των Έκκλησιών των, για να συνεδριάσουν και να συγκροτήσουν το Διάλογο μεταξύ των Όρθοδόξων Έκκλησιών και των Προχαλκηδονίων Έκκλησιών, δηλαδή των Μονοφυσιτών, Νεστοριανών, Ίακωβιτών κ.λπ., οι όποιοι δέν αναγνωρίζουν τας Οικουμενικές Συνόδους, από την Δ' Σύνοδο της Χαλκηδόνας και έντεϋθεν.

Οί Θεολογικοί αύτοι διάλογοι, ως γνωστόν άρχισαν επί της Πατριαρχίας του Μακαριστού Πατριάρχου Άθηνάγορα και έξακολουθούν. Οί συμμετασχόντες εις τόν διάλογο εις Κορίνθον είναι ο Όρθόδοξος Μητροπολίτης Βηρυττού Ήλιος, ο Μητροπολίτης Περιστερίου Χρυσόστομος, ο Έπίσκοπος Σισώης της Κοπτικής Έκκλησίας της Αιγύπτου, ο Πατήρ Θεόδωρος Μαλάτι, της Κοπτικής Έκκλησίας της Αιγύπτου, ο Έπίσκοπος Καθηγητής κ. Κρικοριάν της Άρμενικής Έκκλησίας της Βιέννης και ο Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών κ. Βλάσιος Φειδάς.

Οί Σύεδροι έφιλοξενήθησαν από την Ίεράν Μητρόπολιν Κορίνθου, κατ' έκπλήρωσιν της ύπ' αριθμ. 2403)21.9.87 έγκρίσεως της Ίεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος. Αί συνεδριάσεις πρωί και άπόγευμα έγένοντο εις τας αίθουσας των άνω δρόφων του Όρφανοτροφείου Θηλέων «Οίκος Άγίας Χλόης». Οί Σύεδροι έπισκέφθησαν ώρισμένας Μονάς και Ίδρύματα της Μητροπόλεως Κορίνθου.

Διάλογοι Θεολογικοί γίνονται, ως έσημειώθη άνωτέρω, μεταξύ Όρθοδόξων και Προχαλκηδονίων, Όρθοδόξων και Παλαιοκαθολικών, Όρθοδόξων και Λουθηρανών, Όρθοδόξων και Άγγλικανών, άποσκοπούν δέ εις επί μέρους Θεολογικάς συζητήσεις διά τόν προσανατολισμόν, διά την διαπίστωσιν των σημείων τά όποία ένάνουν τις Έκκλησίες, την διαπίστωσιν των σημείων τά όποία διαιρούν τις Έκκλησίες, τό Ιστορικόν φάσμα αύτών και τας αίτίας, πρós τόν σκοπόν της άρσεως των αίρετικών και κακοδόξων σημείων ή σχισματικών των μη Όρθοδόξων Έκκλησιών, διά την έξυπνέτησιν εις τό μέλλον και έφαρμογήν της προσευχής του Κυρίου: «ίνα πάντες έν ώσιν».

—Στις 17 Όκτωβρίου 1987, ο Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, έγκαινίωσε τό μεγαλοπρεπέστατο Ίερό Ναό, πού θρίσκεται στόν περίβολο του Έκκλησιαστικού Γηροκομείου Κορίνθου και έπονομάζεται «ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ». Ο έν λόγω Ίερός Ναός, έχει σχήμα «Ροτόντα» και είναι όμολογουμένως ένα καλλιτέχνημα, πού θρίσκεται στην είσοδο περίπου πρós την Πελοπόννησο. Ο Ίερός αυτός Ναός, θα έξυπηρετεί τις λειτουργικές ανάγκες του Γηροκομείου.

Ο Μητροπολίτης συγκινημένος, γιατί ητύχησε να δει τό μεγάλο αυτό έργο του Γηροκομείου Άνδρών και του Ναού, τό όποιο ο ίδιος από τό 1970 περίπου έμπνεύστηκε και με πολλούς κόπους άποπεράτωσε και τά είδε λειτουργούντα, μεταξύ άλλων είπε στην όμιλία του:

«... Σ' αυτό τό Γηροκομείο, έγκαταβιούν στην κυριολεξία άπόκληροι και φτωχοί γέροντες. Χωρίς να πληρώνουν ούτε μία δεκάρα. Χωρίς να τους παίρνου-

με ούτε τη φτωχή τους σύνταξη, την όποια διαχειρίζονται όπως θέλουν. Είμαστε εύτυχείς, γιατί στα δέκα χρόνια πού ήδη λειτουργεί τό Γηροκομείο, καλύψαμε καθολοκληρίαν τις ανάγκες της Κορινθίας και κάμποσες φορές φιλοξενήσαμε εδώ και γέροντες από άλλες έπαρχίες. Περιμαζέψαμε στην κυριολεξία όλους τους γέροντες πού ζούσαν έντελώς μόνοι, πού ζητιάνευαν στους δρόμους, πού κοιμόντουσαν στα παγκάκια ή σε τρώγλες και τους φέραμε στό Γηροκομείο αυτό. Στο Ίδρυμα αυτό ύπάρχει μία ιδιαιτερότητα, με τά άλλα Ίδρύματα και αυτά άκόμη πού έχουν την έπιφανειακή πολυτέλεια, γιατί οι γέροντες πληρώνουν άδρά. Στα δεύτερα ή προσφορά και ή φροντίδα δίδεται από έμμισθους ύπαλλήλους, ύπάρχει δηλαδή ή ύπαλληλική σχέση. Στο δικό μας Ίδρυμα, πέρα από τους λιγοστούς ύπαλλήλους και τό προσωπικό έπ' άμοιβή, έχουμε την έθελοντική προσφορά των Κληρικών μας, άλλοι των όποιων καθαρίζουν τους χώρους όπου οι γέροιο κατοικούν, άλλοι τους μπανιρίζουν και άλλοι τους συντροφεούν μαζί με τόν πιστό λαό».

Μίλησε στη συνέχεια για τις δυσκολίες και τους κόπους, μέχρι να άποτελειώσει και να τεθει σε λειτουργία τό Ίδρυμα, καθώς και για τις προοπτικές πού έχει και να γίνει μία σύγχρονη «Βασιλειάδα», γιατί τό οικόπεδο πού δώρησε ο μακαριστός Άτράς Γεώργιος Άθανασόπουλος είναι 14 στρέμματα και τά κτίρια κτίστηκαν με προοπτικές για τριόροφο. Ευχαρίστησε από θάθους καρδιάς τους Μεγάλους δωρητές του Γηροκομείου και όσους συνέβαλαν και συμβάλλουν στη λειτουργία του.

Η συνέχεια ήταν ή Άκολουθία των Έγκαινίων, όπου ο Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων, με την άνεπανάληπτη και γνώστη μεγαλοπρέπεια, καλλιφωνία και κατάνυξη, χάρισε στόν πιστό κόσμο πού παραβρέθηκε τη δυνατότητα να εύφρανθούν πνευματικά και να προσευχηθούν από καρδιάς. Μετά τό πέρας της Άκολουθίας, οι Προσκυνητάι πέρασαν στην αίθουσα ψυχαγωγίας των γερόντων, συνομίλησαν μαζί τους, ενώ έντεταλμένοι Κληρικοί πρόσφεραν στους καλεσμένους καφέ και γλυκά.

(Έκ της Ί. Μητροπόλεως Κορίνθου)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ί. Άρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας

Έκ του Γραφείου Τύπου της Ί. Άρχιεπισκοπής Θυατείρων άνεκοινώθη, ότι κή Άρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας σε συνεργασία με τό Τράστ του Έλληνικού Έκπαιδευτικού Ίδρύματος του Άγίου Νικολάου Λονδίνου, του όποιου είναι Πρόεδρος ο Άρχιεπίσκοπος Θυατείρων Μεθόδιος, προέβησαν σε ένα σημαντικό θήμα επ' ώφελεία του Άποδήμου Έλληνισμού.

Άγόρασαν μεγάλο οίκημα στο Δυτικό Λονδίνο, EALING, πού θα χρησιμοποιηθεί διά πολλούς σκοπούς διά τόν Άπόδημο Έλληνισμό.

Τό οίκημα, πού πρόκειται μέχρι τέλους του έτους να ύποστεί τροποποιήσεις, θα χρησιμεύσει διά έκπαιδευτικούς, πολιτιστικούς, έπιστημονικούς και έκκλησιαστικούς σκοπούς, οι όποιοι θα άνακοινωθούν στις 31 Ιανουαρίου 1988 πού θα γίνει τό μεγάλο παγκοινοτικό Συμπόσιο παρουσία και του Άρχιεπισκόπου Άμερικής Ίακώβου.

Τό οίκημα τούτο, πού πήρε τό όνομα THYATEIRA CENTRE, είναι ή άπαρχή μεγαλύτερου σχεδίου, πού

ελπίζεται να πραγματοποιηθεί σύντομα διά να χρησιμεύσει σαν τόπος εγκαταστάσεως του μηχανισμού διά την ευρύτεραν εξυπηρέτηση του 'Αποδήμου 'Ελληνισμού στις τέσσερις 'Ηπείρους.

Το Thyateira Centre στο Λονδίνο.

Πρόκειται ὄντως διά μεγαλεπήβολο σχέδιο πού ἡ 'Εκκλησία φιλοδοξεῖ νά πραγματοποιήσῃ πρὸς ἐξυπηρέτηση τοῦ 'Εθνους καὶ τῆς 'Εκκλησίας.

'Ιερὰ Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Ὅπως καὶ σὸ πάνσεπτο τῆς Ὁρθοδοξίας Κέντρο, τὸ Οἰκουμἐνικὸ μας Πατριαρχεῖο, ἔτσι καὶ σὸ Σπῆλι, τὴν ἔδρα τῆς ἱστορικῆς Μητροπόλεως Λάμπης καὶ Σφακίων, ἐωρτάσθη μὲ ἱεροπρέπεια τὴν Κυριακὴ 11 Ὀκτωβρίου ἢ 1200ῆ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς συγκλήσεως στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας κατὰ τὸ 787 τῆς ἁγίας Ζ' Οἰκουμἐνικῆς Συνόδου, τῆς τελευταίας γιὰ τὴν Ὁρθόδοξο 'Εκκλησία.

Τὴν θ. Λειτουργία ἐτέλεσε σὸ Μητροπολιτικὸ καὶ τοῦ 'Απ. Παύλου Σπηλίου ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος ὁ νέος Μητροπολίτης Ρεθύμνης καὶ Ἀυλοποτάμου κ. Θεόδωρος, πλαισιούμενος ὑπὸ 5 πρεσβυτέρων καὶ 4 διακόνων, ὁ ὁποῖος εἶχε προγραμματίσει τὸν ἑορτασμό πολὺ πρὸ τῆς προσφάτου ἐκλογῆς του.

Κατ' αὐτὴν ἔγινε χειροτονία διακόνου καὶ ἀνεγνώσθη ἐμπνευσμένο μῆνυμα τοῦ Σεβ. κ. Θεοδώρου, ὁ ὁποῖος καὶ τὸ λίαν καλαίσθητο Ἡμερολόγιον τοῦ 1987 τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης καὶ Σφακίων εἶχε ἀφιερῶσει στὴν παραπάνω μεγάλης σημασίας ἐπέτειο.

Στὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας ἔγιναν τὰ μνημόσυνα: τοῦ μακαριστοῦ μητροπολίτου Λάμπης καὶ Σφακίων κυροῦ 'Ισιδώρου, ἐπὶ τῇ 19ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας του (16.10.1968) καὶ τοῦ ἡρωϊκῶς πεσόντος στὶς 27.11.1912 ἐν Δρίσκῳ διαπρεποῦς ὕψηλοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Χριστοῦ Μακρῆ, ἐκ Σελλίων Ἀγ. Βασιλείου καταγομένου, ἐπὶ τῇ 75ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς μεγάλης ὑπὲρ τῆς Πατρίδος θυσίας του.

(Ἐκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. δι' Ἀρχιερατικῶ Συλλεитоῦργου, τελεσθέντος ἐν τῇ Βασιλικῇ τοῦ ἁγίου Πέτρου Ρώμης ἐγένετο ἡ ἑναρξίς τῆς 7ης Συνόδου, συνανά τὸν κόσμον Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων, τῶν

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Κατούνης (6' θέσις), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διά τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου 1987

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ

Ζωοδόχου Πηγῆς Παιανίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διά τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Σπάτα, τῇ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1987

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν 'Ιερῶν Ναῶν

κληθείσης 25 ἔτη μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων, αἱ ἐργασίαι τῆς ὁποίας διήρκεσαν μέχρι 30ῆς Ὀκτωβρίου εἶχεν ὡς κύριον θέμα τὴν κλήσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ.

—Τοὺς τελευταίους μῆνας καταβάλλονται ἰδιαίτεροι προσπάθειαι πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν μετὰ τοῦ Βατικανοῦ σχέσεων τοῦ Γάλλου ἐπισκόπου Λεφέβρ, γνωστοῦ διά τὴν ἀντίδρασιν του ἐναντίον τῶν λειτουργικῶν μεταρρυθμίσεων τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ.

—Ὁ γνωστός γερμανικὸς ρωμαιοκαθολικὸς ἐκδοτικὸς οἶκος ΡΑΤΜΟΣ ἤρχισε τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐκ 53 τόμων συγκροτηθεσομένης «Βιβλιοθήκης τῆς Θεολογίας τῆς ἀπελευθερώσεως».

—Τὴν Κυριακὴν 18ην Ὀκτωβρίου ἐτελέσθη ἐν Ρώμῃ ἡ ἀγιωνυμία 16 μαρτύρων τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν, οἱ ὁποῖοι, ὁμολογοῦντες τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῶν, ὑπέστησαν μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἰαπωνίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1933 - 1937.

1) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Λαδᾶ, 2) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πλατανοβρύσεως Ἀριστομένους, 3) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κουτήφαρι, 4) Ἁγίου Νικολάου τοῦ Νέου Βελίκας, 5) Ἁγίου Φλώρου τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος καὶ 6) Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου Στέρνας, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1987

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2^ο παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Φωτεινῶν, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Κατερίνη, 13 Ὀκτωβρίου 1987

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἄρθρων 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τοῖς ἱ. Ναοῖς α) τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου (Παναγίας) Καρπενησίου καὶ β) τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Μιχαὴλ Γραβίτης - Εὐρυτανίας, καλούμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34) β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῆ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1987

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν, κατ' ἐξαίρεσιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 1476) 1984, τοῦ ἄρθρου μόνου τοῦ Π. Δ. 225) 1985 καὶ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 334) 1967 Π. Δ., πληρωσιν μιᾶς θέσεως Γραμματέως κλάδου ΑΤ, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας: 1) ὑγιᾶς περὶ τὴν πίστιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, 2) ἀδιάβλητον τὸν βίον, καθ' ἃ ὁ Εὐαγγελικὸς Νόμος ἐπιτάττει, καὶ 3) τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων Διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σπηλίῳ τῆ 16ῃ Σεπτεμβρίου 1987

† Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων ΘΕΟΔΩΡΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ὑπέροχρα μηνύματα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Βλασίου Φειδᾶ, Γεράσιμος Κονιδάρης (†).

Ἱ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Ἱερά πορεία ἀγάπης τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου στὰ πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς (22.5 - 6.6.87).

Ἐπισκόπου Ἀχελῶων Εὐθυμίου, Ἄνθρωπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον.

Ἀρχμ. Συνεσίου Κτενᾶ, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Μ. Πρωτοπρ. Γεωργίου Τσέτση, Μία σύνθεση τῶν ἀπαντήσεων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ «Κείμενο τῆς Λίμα».

Ἐμμανουὴλ Χατζηεμμάνουήλ, Σύγχρονη καὶ μελλοντικὴ παιδεία.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.0734

Προστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179, 112 51 Ἀθῆναι.